

Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

Sefer 'En Ya'aqov

agadot Bavli vi-Yerushalmi 'im perushe ve-ha-ḥidushim she-ba'u bo
ke-khol asher nidpesu kamah pa'amim : u-ve-tosefet ma'alot rabim

Ibn-Ḥaviv, Ya'aqov Ben-Shelomoh

המלש ןב בקעי, ביבח-ןבא

[Kaliningrad?], [1860?]

תינעת

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9313

אין אומרין בו הלל מ"ט א"ר אבהו אמרו מלאכי
השרת לפני הקב"ה רבש"ע מפני מה אין אומרין
לפניך ישראל שירה בר"ה ובי"ה אמר להם אפשר
מלך יושב על כסא דין וספרי חיים וספרי מתים
פתוחים לפניו וישראל אומרים שירה:

שהיה
רלוי
לומר
דלקרי
חוננד
ועי' בס'
לין
כערכי'
רש"ל

מאיבותי פרק ראשון תענית

א שאלו בגמרא על מה ששנינו מוכירין גבורות
גשמים בתחיית המתים מנ"ל דמדבר לה
ב בתפלה והשיב דתניא *לאהבה את ה' אלהיכם
ולעבדו (זו תפלה אתה אומר זו תפלה או אינו
אלא עבודה ת"ל) בכל לבבכם אי זו היא עבודה
שכלב הוי אומר זו תפלה וכתיב בתריה *ונתתי
מטר וגו' ומאי איריא דתני גבורות גשמים ליתני
מוכירין על הנשמים א"ר יוחנן מפני שיורדין בגבור'
(תני לה גבורות) שנא' *עושה גדולות עד אין חקר
וכתיב *הנותן מטר על פני ארץ וגו' מאי משמע
(שיורדין בגבורה אקד מנצורותיו של הקב"ה הוא כדיליף
קקר קקר שכל העולם כזון ע"י גשמים ואגב אורקיה
אורי לנו כמה גדול כח הנשמים כדי לשבח להקב"ה ולפיכך
קבעוה בתקוות הקמים שקול יום הגשמי' כחקייית הקתי' ע"כ):

דנניס
יא
סס
בגמ'
המחורי'
כתובים
להיפך
איוב ט
יב' גי'
רש"ל
סס
איכו
חרש"י

[אמ' רבה בר שילא] אחיא חקר חקר מבריאוי עולם
 [כתיב הכא עושה גדולו עד אין חקר וכתי' החם
 *הלא ידעת אם לא שמעת אלהי עולם ה' בורא יסעי' ח
 קצות הארץ לא ייעף ולא ייגע אין חקר לתבונתו
 וכתיב *מכין הרים בכחו נאזר בגבורה]: תלי' סס
 א"ר יוחנן ג' מפתחות בידו של הקב"ה שלא נמסרו ב
 ביד שליח ואלו הן של חיה ושל גשמי' ושל שס
 תחיית המתים של חיה דכתי' *וישמע אליהו אלהי' ל
 ויפתח את רחמה. של גשמים דכתיב *יפתח ה' דכרי' כח
 לך את אוצרו הטוב וגו' *ושל תחיית המתים דכתי' סס
 *וידעתם כי אני ה' בפתחי את קברותיכם במערבא ע"ג
 אמרי אף מפתח של פרנסה דכתיב *פותח את יחוק' לו
 ידיך וגו' ור' יוחנן מ"ט לא קאמר לה להאי אמ' תלי' קומה
 לך ר' יוחנן גשמים נמי היינו פרנסה [חניא מאימתי חספתח
 מזכירין על הגשמי' ר' אליעזר אומר משעת נטילת ח"ט
 לולב ר' יהושע אומר משעת הנחתו א"ר אליעזר ת"ר דכסה
 הואיל וד' מינין הללו אינן באין אלא לרצות על ח"י
 המים וכשם שד' מינין הללו אי אפשר בהם בלא ח"י
 מים כך אי אפשר לעולם בלא מים וכו']:
 הנא בטל וברוחות לא חייבו חכמים להזכיר ואם ג
 בא להזכיר מזכיר מ"ט אמר רב חנינא טל ג
 ורוחות אינן נעצרין טל מנ"ל דלא מעצר דכתיב
 אני ה' ולא שליח: פותח את ידך ולא שליח: גשמים היינו
 פרנסה [וכבר קאמלא ליה]:
 אינם נעצרין אלא הן (כעלרין) אין העולם קיים והא

מלכיס *ויאמר אליהו התשבי וגו' חי ה' וגו' אם יהיה
 השנים האלה טל ומטר וגו' וכתיב *לך הראה
 אל אחאב ואתנה מטר על פני האדמה ואלו טל
 לא קאמר ליה למימרא *דלא מעצר וכי מאחר
 ע"ב דלא מעצר אליהו אשתבועי למה ליה ה"ק ליה
 אפילו טל דברכה נמי לא אחי וליהדריה לטל
 דברכה משום דלא מינכרא מילתא רוחות
 ס"ק מנ"ל [דלא מעצר] א"ר יהושע בן לוי דאמ' קרא
 כי בארבע רוחות השמים פרשתי אתכם נאם
 ה' מאי קאמר להו קב"ה לישראל אולימא ה"ק
 דבדרתינכו בד' רוחי דעלמא האי בארבע בארבע
 מובעי ליה (אלא דמכניפנא לכו מד' רוחי עלמא

דאמרינן משיב הרוק ומוריד הגשם לאו משום קיוצ (דרוק)
 אלא (קיוצ) [קוק] דגשם הוא מזכיר דטל ורוחות מועילין
 לארץ לנגנה ולתקנה כדנסמוך זיקא דנתר מטרם כמטרא:
 ואלו טל לא קאמר ואתנה טל ומטר אלא מטר בלבד:
 דלא מעצר טל לעולם ואפילו באותן שנים: אשתבועי
 למה ליה דקאמר אם יהיה השנים האלה טל ומטר גו'
 דהא לא בעלר: אפי' טל דברכה שילמיק שום למק:
 ולהדריה לטל דברכה ולימא ואתנה טל ומטר: דלא
 מנכר' מילתא דהא טל הוה מעיקר' ולא היה אחאב הרשע
 מודה בקורת הטל דברכה: דאי הוה אמר ואתנה טל ומטר
 אחאב הוה מקטרו ואומר לו שלא בעלר ע"כ (לא להנס הארץ
 רב לשונו כסידור הקושא וכמיהו): [אלא דמכניפנא לכו מד'
 דאמרינן משיב הרוק ומוריד הגשם לאו משום קיוצ (דרוק)

מאר
 לעול
 אמר
 בחר
 אמר
 רוקי
 דגש
 אתכ
 קנו
 יתקי
 מתקי
 השטי
 (ירמי
 כמט
 כמט
 נמס'
 קרח
 כק
 לטור
 שלג
 חבל

מארבע מיבעי ליה) אלא ה"ק כשם שאי אפשר לעול' בלא רוחו' כך אי אפשר לעולם בלא ישראל: אמר רב יהודה זיקא דבחר מיטרא כמיטר' עיבא ^ס דבחר מיטרא כמיטרא שמשא דבחר מיטרא בחרו מיטרא למעוטי מאי למעוטי גילהי דליליא ושמשא דבינו קרחי:

אמר רבא מעלי הלגא לטורי כה' מיטרי לארעא ד ^ס חקי עלמא ל"ג דהא פרשתי אתכס כתיב בקרא ואיכא למימר דגרם לי' והכי משמע קרא כי מד' רוקות השמים שפרשתי אתכס משם אקבלכס ואריכות לאון בעלמא הוא דלא כתיב קנון בקרא: כשם שאי אפשר לעולם בלא רוחות שלא יתקיים מרוב הנל וקמימות: בלא ישראל אין העולם מתקיים אלא בשביל ישראל והכי אומר קרא כי כד' רוקות השמים פרשתי אתכס לרוקות העולם כדי שיתקיים שכל' (ירמי' לג) אם לא בריתי יומס ולילה קוקות שמים וארץ לא שמתי: כמיטרא שניות למטר כדקתכי בתוספתא: למעוטי מאי מאמר דכולהו כמיטרא מאי מעעטין דהוי בתרי' ולא הוי כמיטרא: גילהי דליליא אילוש' טרא בלעז נגולהי הוה קאי נמס' פסקים ורוב גולהי בליליא שכית: וביומא שמשא דבינו קרחי שזין העבים שכראה במקום א' אורה ובמקום א' מעונן כקרחא שיש לו שערות במקום א' וקרחא במקום א': לטורי וכ"ש לבקעה אלא הרים אין להם גשמים אלא שלג שהגשמים יורדים למטה ואין ההר אותה מהם [ועוד שלג שנעמקים כמס והולך מפני הקום שזולט שם כמים אבל בהרים קרוי שלג]: כה' מטרי דהכי משמע קרא כי

אינו לו שנאמר *כי לשלג יאמר ה'א ארץ וגשם מטר
וגשם מטרות עוו:

שס ואמר רבא תלגא לטורא מטרא רזיא לאילני מיטרא
ד ניהא לפירי *עורפילא אפילו לפרצידא דתותי
קלא מהניא ליה מאי עורפילא עורי פילי:

ה ואמר רבא האי צורבא מרבנן דמי לפרצידא דתותי
שס קלא דכיון דנבט נבט. ואמר רבא האי

צורבא מרבנן דרתח אורייתא הוא דקא מרתחא
ידמיה ליה שנאמר *הלא כה דברי כאש נאם ה' [ואמר
כג רב אשי כל ת"ח שאינו קשה כברזל אינו ת"ח שנא'
שס *וכפטיש יפוצץ סלע] א"ל רבי אבא לרב אשי

לשלג יאמר הוא ארץ כשיאמר לשלג הוא ארץ הרי הוא כגשם
מטר וגשם מטרות והרי יש כאן ה':

מיטרי ניהא שורד בנקת [יפה לפירות התבואה]: עורפילא

גשמים דקיס כך שום: אפ"י לפרצידא דתותי

קלא הגרעין שתחת גושה של קרקע: מהניא שמתחיל לנלנץ
ולעלות מיד: עורי פילי שסותר סדקי הארץ. ל"א שמגדלת

ומלמס' הגרעיכין העומדין בסדקי קרקע:

ובערו' צורבא מרבנן צור קריף ת"ס זקן לא קרי צורבא אלא

פירש

ההוא מרבנן קרו ליה: כיון דנבט נבט שמתחיל

חוק

לנלנץ ולעלות עולה למעלה כך ת"ס כיון שילא שמו הולך

ת"ח

וגדל למעלה: אורייתא מרתחא ליה שיש לו רוקח לנ

מתוך תורתו ומשים ללבו יותר משאר בני אדם וקמ"ל דקייבין

לדוכו לכף זכות: כאש שמתעמת כל גופו: כברזל קסדכיס

ה' דת"ח שמתעמת כל גופו: כברזל קסדכיס

מאימתי פירק ראשון תענית קמ

אתון מהתם מתניתו לה אנן מהבא מתנינן לה
דכתיב *ארץ אשר אבניה ברזל אל תקרי אבניה דנניס ח
אלא בניה. אמר רבינא אפילו הכי מבעי ליה
לאינש למילף נפשיה בניחותא שנאמר *והסר קהלם יא
כעס מלבך והעבר רעה מבשרך :

א"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן שלשה שאלו
שלא כהוגן לבי השיבוהו כהוגן לאחד השיבוהו סס
שלא כהוגן ואלו הן אליעזר עבד אברה' ושאל
בן קיש ויפתח הגלעדי. אליעזר עבד אברהם
דכתיב *ובנות אנשי העיר יוצאות לשאוב מים לאשי
והיה הנערה אשר אומר אליה וגו' יכול אפילו כד
חגרת או סומא השיבוהו כהוגן ונודמנה לו רבקה
שאל בן קיש דכתיב *והיה האיש אשר יכנו שמואל
יעשרנו המלך עושר גדול ואת בתו יתן לו לאשה י
ואת בית אביו יעשה חפשי יכול אפי' עבד או
ממזר השיבוהו כהוגן ונודמן לו דוד. יפתח הגלעדי
דכתיב *והיה היוצא אשר יצא מדלתי ביתי לקראתי סוסט
בשובי בשלום מכני עמון והיה לה' והעליתיהו יא

וקסיס כנחל ע"כ : בניה ת"ק מקיימי עולם דננינו ;
שלשה שאלו וכו' ובנות אנשי העיר והיה הנערה משמע
הנערה היזקתת מחלה מן העיר ואומר לה השקימי
כא (נה) [לה] היה מקמס : אפי' היא חגרת או סומא
לפי שלא פירש בשאלתו והיה אפשר הדבר שהיא בעלת מוס
ולא יבין בה אליעזר ויקמסה ; (אלא) השיבוהו כהוגן

עולה יכול אפילו דבר טמא והשיבוהו שלא כהונן
 ונודמנה לו בתו. והיינו דקאמר להו נביא לישראל
 *הצרי אין בגלעד אם רופא אין שם וכתיב *אשר
 לא צויתי ולא דברתי ולא עלתה על לבי אשר
 לא צויתי זה בנו של מישע מלך מואב שנאמר
 *ויקח את בנו הבכור אשר ימלוך תחתיו ויעלהו
 עולה על החומה ויהי קצף גדול על ישראל ויסע
 מעליו וישובו לארץ ולא דברתי זו בתו של יפתח
 והזמינו לו רבקה: דבר טמא כלב או קזיר: והיינו דקאמר
 ליה נביא וכו' מדמגני ביה קרא דאמר הלרי אין בגלעד
 וגו'. אלמא דלא הוה כיסא קמי שמי' כדאמון: הצרי אין
 בגלעד פנקס היה בגלעד והיה יכול להתיר את כדורו אל
 שלא רלה יפתח לילך אללו (מתוך גסות רוחו אגוד לא אלך אללו
 שאני שופט וכביא פנקס לא היה רוצה לבא אללו שהוא כביא) [והוא
 לא רלה לילך אלל יפתח בב"ר]: וכתיב אשר לא צויתי
 וגו' בירמיה כתיב בפרשת בקבוק ובנו את צמות (התופת
 אשר בגיא בן הנס) [הנעל] לשרוף את נביהם באש וגו'
 אשר לא צויתי ולא דברתי וגו'. שלא תאמרו הלא ליה כמו
 כן הקב"ה למישע ויפתח ואברהם כי מעולם לא צויתי את
 מישע לשרוף את בנו דכתיב ויקח את בנו הבכור וגו' ויעלהו
 עולה על החומה ולשמים כתכיון כסבור היה לרלות להקב"ה.
 והא דכתיב על הרפו עלמות מלך אדום לסיד מלתא אפריכא
 הוה: ולא דברתי ליפתח שנאמר עימים ימימה ותהי קק
 בישראל ובתרגום מוכיר לגבאי פנקס ויפתח אלמא שלא היה

הגלע
 א"ר
 והשי
 (נזקק)
 זה אש
 אברה
 בנו א
 ויהי
 דלא
 דלא
 פתיב
 על
 אלו
 דבר
 לה
 נהד
 יוכת
 שכת
 שיק
 ליה
 ענד
 שורה
 לבד
 העו

מאימתי פרק ראשון העניית קמא

הגלעדי . ולא עלתה על לבי זה יצחק בן אברהם
א"ר ברכיה אף כנסת ישראל שאלה שלא כהוגן
והשיבה הקב"ה כהוגן דכתיב *ונדעה נרדפה לדעת סושי ו

(בזוקר) [רובה] הקב"ה צנתו שהרי מזכירם לגנאי לפי שלא הלכו
זה אצל זה לצטל הכדר. ה"ג לא עלתה על לבי זה יצחק בן
אברהם כלו' אע"פ שזויתי לו מעולם לא עלתה על לבי לשקוט את
בני אלא כדי לכסותו מפני קטיגורו הייכו שטן כדאמרי' בסנהדרין
ויחי אקר הדברים האלה אקר דבורו של שטן וכו' ואית
דלא גרסי האי ולא עלתה על לבי משו' דטעו בקרא אהריכא
הלא כתיב אלא אשר לא זויתי ולא דברתי ובפרשה בקבוק
מתיבי כל הכי שלשה אשר לא זויתי ולא דברתי ולא עלתה
על לבי : בתקומא אשר לא זויתי זה בתי של יסתק אע"פ
שזויתי לו לשמיר תורה ומצות מצוה זו לא זויתי עליו ולא
דברתי זה בכו של מישע והלא מישע גוי הוא וקולין הוא
לה' לדבר עמו אפי' דבור בעלמא ונדברי הגדה קשיב כלב
בהדיהו דכתיב אשר יכה את קרית ספר ולכדה וגו' ור'
יונתן דלא קשיב ליה בגמ' פשיט ליה להאי קרא בהלכות
שנשחקו בימי אבלו של משה רבינו (ובך אמר כלב כל עי
שיקזור אלו ההלכות לתקוין אתן לו עכסה בתי) . כדדרשינן
ליה במסכת תמורה ואין לקוש שמירה רוק הקדש על
עבד ועל מוזר כדאמרינן במסכת כדרים שאין השכינה
שורה וכו' . ובגדעון שאל למנוע טל מעל הארץ ובגיזה
לנד יהיה אין זה שלא כהוגן . דמה תקלה יש אם יקסר
העולם טל לילה אחת לבדה מפי רבי :

את ה' כשחר נכון מוצאו ויבא כגשם לנו כמלקוש
 יורה ארץ. אמר לה הקב"ה בתי את שואלת דבר
 שפעמים מתבקש פעמי' אינו מתבקש אבל אני
 כוונת יד אהיה לך דבר המתבקש לעולם שנאמר *אהיה
 בטל לישראל ועוד שאלה שלא כהוגן אמרה לפניו
 ס"ה ס רבש"ע *שימני כהותם על לבך כחותם על זרועך
 אמר לה הקב"ה בתי את שואלת דבר שפעמים
 נראה ופעמים אינו נראה אבל אני אעשה לך
 יסעי' וחס דבר שנראה לעולם שנאמר *הן על כפים חקותיך :
 ומשנה עד אימתי שואלין את הגשמים ר' יהודה
 ה' אומר עד שיעבור הפסח ר' (יוסי) [מאיר]
 יואל נ אומר עד שיצא ניסן שנא' *ויורד לכם גשם מורה
 ומלקוש בראשון. גמ' א"ל רב נחמן לרב יצחק
 יורה בניסן הוא יורה במרחשון הוא (רחנן) [רחניא]
 יורה במרחשון ומלקוש בניסן א"ל הכי א"ר יוחנן
 ויבא כגשם לנו פעמים אינו מתבקש שמטר סימן קללה
 בקיץ וטל דגד המהבקש לעולם ואפילו בימות הקמה : פעמים
 נראה כשהוא ערום כראה זרועו וכראה כנגד לנו ואינו כראה
 כשהוא לבוש וכף כראה כל שעה שהיד כרא' לעינים וי"ל על
 כפיים השמים לירת אדם שנכסא : וכן כשא לבנו אל כפי' :
 א"ל ר"נ לר' יצחק יורה בניסן הוא דכתיב ויורד לכם
 גשם יורה ומלקוש בראשון בתמיה : והא במרחשון
 הוא כדתיב לקמן. יורה ומלקוש מפרש לקמן : אמר ליה
 ודאי במרחשון הוא ומקרא זה כפי' יואל בן סמואל כתיב

בימי
 *יותר
 יותר
 ירדו
 אמר
 שיש
 או יו
 זרעו
 מה
 יצאו
 רביע
 צורה
 דכתיב
 וכתוב
 ירדו
 התקל
 או י
 יהא
 ושלמה
 להם
 העכב
 יצאו
 מקרא
 והקרא

מאימתי פרק ראשון תענית קמ"ב

בימי יואל בן פתואל נתקיים מקרא זה דכתיב ביה
יותר הגזם אכל הארבה ויתר הארבה אכל הילק ^{יולל}
ויתר הילק אכל החסיל אותה שנה יצא אדר ולא
ירדו גשמים ירדה להם רביעה ראשונה בא' בניסן
אמר להם נביא לישראל צאו וזרעו אמרו לו מי
שיש לו קב חטין או קבים שעורין יאכלנו ויחיה
או יזרענה בקרקע וימות. אמר להם אעפ"כ צאו
וזרעו (יצאו וזרעו) ונעשה להם נס ונתגלה להם
מה שבכתלי' (ומה שבסדקי') ומה שבחורי נמלי'
יצאו וזרעו בשני ובשלישי וכרביעי ירדה להם
רביעה שניה בחמשה בניסן והקריבו עומר בששה

שורה ומלקוש היה בראשון ע"י נס שהיה רעב ז' שנים
דכתיב כי קרא ה' לרעב וגם בא אל הארץ שבע שנים
וכתיב יתר הגזם אכל הארבה וגו'. ה"ג ילא אדר ולא
ירדו גשמים ולא זרעו רוב אדר ל"ג: רביעה ראשונה
התקלת גשמים. ולקמן מפרש רביעה שמרביע את הארץ:
או יזרענו וימות ברעב קודם שתגדל התבואה קדשה שלא
יהא לו מה לאכול: נעשה להם נס וכו' והיינו דכתיב
ושלמתי לכם את השנים אשר אכל הארבה וגו': נתגלה
להם תבואה שבחורי נמלים ומה שבכותלים שאמרו
העכברים. (דרך כמלים שעושי' קורים בשדות ואוגרים בשדות):
יצאו וזרעו מה שצידם: שני בניסן ושלישי ורביעי ומה
שמלאו אכלו ולאמר זרעו ירדו להם גשמים בה' בניסן
והקריבו את עומר בששה עשר בניסן באותה תבואה קדשה:

עשר ונמצאת התבואה הגדילה בששה חדשים
 גדילה באחד עשר יום. ונמצא עומר הקרב מתבואה
 של ששה חדשים קרב מתבואה של י"א יום ועל
 אותו הדור הוא אומר *הזורעים בדמעה ברנה
 יקצורו הלך ילך ובכה נושא משך הזרע מאי הלך
 ילך ובכה נושא משך וגו' אמר רב יהודה (אמ'
 רב) שור כשהיה חורש בתליכתו בוכה ובחורתו
 אוכל חזיו מן התלם וזה בא יבא ברנה מאי נושא
 אלומותיו אמר רב חסדא ואמרי לה במתניתא
 חנא (אוחה שנה) קנה זרת ושכולת זרתיים היתה:
 ח אמר ליה רב נחמן לרב יצחק מ"ד *כי קרא
 ה' לרעב וגם בא זול הארץ שבע שנים
 בהנך ז' מאי אכול א"ל הבי א"ר יוחנן שנה ראשונה
 אכלו מה שבבתים. שניה אכלו מה שבשדות
 הגדילה בו חדשים מתשרי ועד כ"סן: בי"א יום מה
 כ"סן עד י"ו זו: הזורעים בדמעה שלא היה להם מה
 לאכול: מאי הלך ילך ובכה חס לבני אדם הרי כבר
 כאמר הזורעים בדמעה גו' אלא על הזר הכתוב מדבר:
 בהליכתו לקרוש התלם. ובקזירתו אוכל חזיו זה שקת מן
 התלם שזרע בהליכתו כשזרע מיד מתקיל ליגדל: מאי בא
 יבא ברנה נושא אלומותיו חס מפני התבואה שיש להם לאכול
 הרי כבר אמור נרכה יקלרו: שבלת זרתיים זה כס גדול הי'
 משא"כ דרך כל התבואה שהקנה פי שלשה וארבעה בשולת:
 כי קרא ה' לרעב זימי יהורם בן אחאב כאמר: מה שבשדות

תלים ק"ו

ח

ס

מלכים

כ"ח

(ובכו
 בשה
 ששי
 זרוע
 ואל
 לא
 לא
 של
 *
 וא
 אחר
 מה
 (א"כ
 משו
 אבא
 קדוש
 ירוש
 מנה
 ודוג
 ובאו

מאימהי פרק ראשון חעניות קמג

(ובכרמים). שלישית בשר בהמה טהורה רביעי
 בשר בהמה טמאה. חמישית בשר שקצים ורמשים.
 שישית בשר בניהם ובנותיהם. שביעית בשר
 זרועותיהם לקיים מה שנאמר *איש בשר זרועו יאכלו: ישיב ס
 ואכזר ליה רב נחמן לרב יצחק מ"ד *בקרבך ט
 קדוש ולא אבא בעיר משום דבקרבך קדוש ט
 לא אבוא בעיר א"ל הכי אמר ר' יוחנן אמר הקב"ה כושע יא
 לא אבא בירושלים של מעלה עד שאבא בירושלים
 של מטה ומי איכא ירושלים למעלה אין דכתי'
 *ירושלים הבנויה כעיר שחבורה לה יחדיו: תלי' קכב
 וא"ל רב נחמן לר' יצחק מ"ד *ובאחת יבערו ויכסלו י
 מוסר הבלים עץ הוא א"ל הכי א"ר יוחנן טס
 אחת היא שמבערת רשעים בניהגם מאי היא ירמיה י
 מה שכתיר בשדות: אכלו בשר בניהם קלת מהס.
 (א"כ מה ששדות ספיחיש שעלו וזן כתנאה ששדה אשתקד) ע"כ:
 משום דבקרבך קדוש בתמיה משום דבקרבך קדוש דהייכו
 שאתה מטיב מעצך לא יבא הקב"ה בעיר: לא
 אבא בירושלים וכו' והכי אמר קרא עד שיהא בקרבך
 קדוש למטה דהייכו ירושלים לא אבא בעיר של מעלה:
 ירושלים הבנויה כעיר שחבורה לה יחדיו ירושלים של
 מטה תהא בנויה כעיר [שחבורה לה] שהיא כולא בה חזרתה
 וזוגמתה מכלל דאיכא ירושלים אחריתי והיכן אס לא למעלה:
 ובאחת יבערו ויכסלו מוסר הבלים עץ הוא ואי לאו
 ג"ש היה משמע אטומים כעץ לקבל מוסר ולשא

ע"א. כתיב הכא מוסר הבליים עץ הוא וכתיב
 ידמיס החם *הבל המה מעשה תעתועים: וא"ל רב נחמן
 נ"ג לר' יצחק מאי דכתי' *כי שתי' רעות עשה עמי תרתין
 הוא דהו עשרין ותרתין שביק להו א"ל הכי א"ד
 ע"ג יוחנן אחרת היא *ששקולרה כשתים ומאי ניהו ע"א
 ע"ג דכתיב כי שתים רעות עשה עמי אותי עזבו מקור
 מים חיים לחצוב להם בורות בורות נשברו' וכתי'
 ע"ג *כי עברו איי כתיים וראו וגו' הן היתה כזאת
 דהמיר גוי אלהים והמה לא אלהים ועמי המיר
 כבודו בלא יועיל תנא כותיים עובדים לאשוקדריי'
 עובדין למים ואף ע"פ שיודעין שהמים מכבין את
 האש לא המירו אלהיהם ועמי המיר כבודו בלא יועיל:
 יא וא"ל רב נחמן לרב יצחק מאי דכתיב *ויהי כאשר
 ע"ג זקן שמואל ומי סיב שמואל כולי האי והא
 שמואל בר נ"ב הוה דאמר מר מה כנ"ב שנה זהו מיתחו
 ח של שמואל הרמתי. א"ל הכי אמר רבי יוחנן זקנה
 פ' במדל היו לוקין. באשת עבירה שהם עושים יתבערו הכסילים
 נ"ג רשעים: כ"ב שביק' להו נתח' נפרשת התשפוט כ"ד
 עבירו' שעברו א"כ שעברו על כ"ד ספרים: ששקול' בשתים
 נ"ג נ"ג דכותיים וקדריי' כדמפרש שהרעו תשניהם לא הבינו מה
 דקדריים [וכותיים] אע"פ שיראתם פזותה לא רלו להמיה
 ועמי המירו כבודם [נאקר] ולא עוד אלא בלא יועיל ע"כ:
 (בן ששים לזקנה): והאמר מר במועד קטן: זו מיתחו של
 שמואל הרמתי ולא עינת כרת היא במסכ' שמקום

קפצד
 אמר
 *משו
 ואדר
 לא י
 אעכו
 שמוא
 ולא
 מלכו
 הקב"
 וישב
 גבעה
 מוסר
 עינת
 הנער
 וישב
 קדריי
 עולם
 נחמת
 דכתיב
 [שין
 לדא
 זוט
 ק"ו ע

מאימתי פרק ראשון העניה קמד

קפצה עליו דכתיב *נחמתי כי המלכתי את שאול ^{ש"א מו}
 אמר לפניו רבש"ע שקלחני כמשה ואהרן דכתיב
 *כמשה ואהרן בכהניו ושמואל בקוראי שמו מה משה ^{תליס 55}
 ואהרן לא בטלו מעשה ידיהם בחייהם אף אני
 לא יתבטלו מעשה ידי בחיי אמר הקב"ה היכי
 אעביד לימות שאול לא קא שביק שמואל לימו
 שמואל אדוטרסא מרננו אבתריה לא לימות שאול
 ולא לימות שמואל כבר הניעה מלכות דוד ואין
 מלכות נוגעת בחברתה אפילו כמלא נימא אמר
 הקב"ה אקפוץ עליו וקנה היינו דכתיב *ושאול ^{שמואל}
 יושב בגבעה תחת האשל ברמה וכי נה יננין ^{א כב}
 גבעה אצל רמה אלא לומר לך מי גרם לשאול

מסרש מת נכך שנים זה הוא מיתת כרת נכך וכך זו היא
 מיתת אסכרה: ימיו של שמואל כ"ב שנה דכתיב עד יגמול
 הנער וגו' דיישני"רי בלע"ז וכ"ד קדשים נקרא תנוק וכתיב
 וישב שם עד עולם עולמו של לוי קדשים שנה שאלמ' ומזן
 קדשים שנה ישב תלצא העבודה בזכרות ירושלמי ובסדר
 עולם תמלא בשכי דמין מוספות על זה: קפצה הלכין שערו:
 נחמתי וכלה הקב"ה להורגו מיד: שקלחני כמשה ואהרן
 דכתיב משה ואהרן נכבדו ושמואל בקוראי שמו וגו' (חאו)
 [שין הס] מעשי ידיה' יהושע שאף הוא תלמידו של אהרן
 בלחמיין בעירובין יבא משה וסכה להן אהרן פירקו: כי
 וזטר צמור: מרננו כ"ע אבתרי' דאמרי מלמית ז'טר שאל
 ק"ו עביר' הית' צו: וכי מה ענין גבעה בנימין אצל רמה

שישב בגבעה שתי שנים ומחצה תפלתו של שמואל
 הרמתי ומי מירחי גברא מקמי גברא אין דא"ר
 שמואל בר נחמני א"ר (יוחנן) [יונתן] מ"ד * על קן
 חצבתי בנביאים הרגתים באמרי פי במעשיהם לא
 נאמר אלא באמרי פי אלמא מירחי גברא מקמי גברא:
 יב רב נחמן ור' יצחק הוו יתבי בסעודה א"ל רב
 נחמן לר' יצחק לימא מר מלחא א"ל הכי
 א"ר יוחנן אין מסיחין בסעודה שמא יקדים קנה
 לושט ויבא לידי סכנה בתר דסעיד א"ל הכי א"ר
 יוחנן יעקב אבינו לא מת א"ל וכי בכדי ספרו
 ספרניא וחנטו חנטיא וקברו קבריא א"ל מקרא
 ידמיה ל אני דורש שנא' * ואתה אל תירא עבדי יעקב נאם

זהר אפרים: שישב שתי שנים ומחצה כדמפרש בסדר
 עולם שולך חקלי' שנת עשתי עשרה וי"ג וי"ג ושמואל מת
 בתוך שנת י"ג לסוף ק' קדשים: מי מירחי גברא וכי
 דאידקי שמואל מקמי דוד: במעשיהם לא נאמר דמשמע
 בעבור קטל: אלא באמרי פי מפני דבר שגזרתי כגון
 האי מעשה דשמואל ע"כ:

[שמא יקדים קנה כשילא הקול נפתח אותו כובע שעל
 פי הקנה וכנס בו המאכל ומסתכן ולפיכך לא
 אומר לך כלום מאכל ומשתה הולך דרך הושט]: לא מת
 אלא קי הוא לעולם: בכדי וכי נקנס ספרו ספדיא וקנטו
 קנטיא. דכתיב ציה ויקנטו אותו ויספרו לו: מקרא אני
 דורש והאי דקנטו קנטיא סגורים היו שמת:

ה' ואל תחת ישראל כי הנני מושיעך מרחוק ואת
 זרעך מארץ שבים מקיש הוא לזרעו מה זרעו
 בחיים אף הוא בחיים. א"ר וצתק כל האומ' רחב
 רחב מיד נקרו א"ל רב נחמן אנה אמינא ולא
 אוכפת לו א"ל כו קא אמינא ביודעה ובמכירה
 (ובמוכיר את שמה קא אמינא) כי הוה מיפטר
 א"ל ליברכן מר. א"ל אמשול לך משל למה"ד
 לאדם שהוה מהלך במדבר והוה רעב ועיף וצמא
 מצא אילן שפירותיו מתוקין וצלו נאה ואמת המים
 עוברת תחתיו אכל מפירותיו ושחה ממומיו וישב
 בצלו וכשבקש לילך א"ל אילן אילן במה אברכך
 אם אומר שיהיה פירותיך מתוקין הרי פירותיך
 מתוקין שיהי צלך נאה הרי צלך נאה שחיה אמת
 המים עוברת תחתך הרי אמת המים עוברת תחתך
 אלא יה"ר שכל נטיעו' שנוטעים ממך יהיו כמוחך ו
 אף אחת במה אברכך אם בתורה הרי יש לך
 מה זרעו בחיים כשהוא מקנץ את ישראל עתה שנים הקיים
 הוא מקנץ שהם בשני שהמתי' אינם בשני: אף הוא בחיים
 שיבוא בגולה כדי לגאול את בני לעיניו כמו שמליכו במלכים
 וירא ישראל וגו' ודרשינן ישראל סבא גדמטו קמטו' כדמה
 להם שמת אבל קי היה: כל האומר רחב רחב מיד נקרו
 נעשה בעל קרי: לא איכפת לי איני חושש: ביודעה היינו בני
 מכירה: כי הוה מפטר רב כמון מר' ילקת: והוה צלו נאה שיה
 נכין לאדם עיף למס תפתין: פירותיו מתוקין לרעב: ואמת המים

תורה (ואם לגדולה הרי יש לך גדולה ואם לכבוד
הרי יש לך כבוד) ואם בעושר הרי יש לך עושר
אם בבנים הרי יש לך בנים אלא יהי רצון שיהו
כל צאצאי מעיד כמוחק:
י ת"ד יורה שמורדה את הבריות להטיח נגותיהן
ולהכניס את פירותיהם ולעשות כל צרכיהן
ד"א שמרוה את הארץ ומשקה את התהום שנא'
תלמיה רוח נחת גדודיה ברביבים תמוגגנה צמחה
תברך ד"א [יורה] שיורד בנהת ואינו יורד בועף או אינו
אלא יורה שמשיר את הפירות ומשטף את הזרע

ללמא: יהיו כמוחק בתורה ובעושר וכבוד ע"כ:

יורה וכתמי מטר ארלכס בעתו יורה ומלקוש. יורה רביעה
ראשונה הזרדת בקטן [כדלקמן למה נקרא יורה
שמורה להם להטיח נגותיהן בטיק של טיט שלא יטפו
גשמים נבית]: ולהכניס פירותיהן שהכיסו בשזית לייבאן עד
עכשיו: כל צרכיהן דברים הלריכין בימות הגשמים: שיורד
בנחת והכי משמע יורה כאלס שמורה לתלמידיו נקמת דכתיב
דברי חכמים נקמת כשמעים א"כ לשון קץ יורה ההולך ביושר
ואינו נוטה לכאן ולכאן ל"א שמתכוין לארץ ואינו יורד בועף:
תלמיה רוח כשאתה מרוה תלמי קרישה של א"י נקמת הוא
לגדודי בני אדם היינו פשט המקרא ולקמן דריש שאש"י גייסות
סוסקות בו: משיר פירותיהם שעוד באילן כגון אתרוגים או
קטוכים או סוסי תאנים ולא גרסוין שוטף את הגרכות דגרכות
בקטן ליכא: או אינו אלא ששוטף את הזרעים כלו' דעד

(ומישבר) [ומשטף] את האילנות ח"ל מלקוש מה
מלקוש לברכה אף יורה לברכה או אינו אלא
מלקוש שמפיל את הבתים ומשבר את האילנו
וכועלה סקאין ח"ל יורה (ומלקוש) מה יורה לברכה
אף מלקוש לברכה ויורה גופיה מנ"ל דכתי' *ובני יאלנ
ציון גילו ושמחו בה' אלהיכם כי נתן לכם את
המורה לצדק ויורד לכם גשם מורה ומלקוש בראשון:
אמר רב חסדא גשמים שירדו על מקצת מדינה שם
השתא אמר' יורה לברכ' או אינו אלא יורה לשן קללה כמו
יורה יורה שאזכר הכל כמין היורה והכי משמע קרא והיה אם
שמוע תשמעו אל מכותי וגו' ואם לאו וכתי מטר ארלכ' יורה
לרעה מילתא בעלמא הוא ואורקא דבריית' למיתכי כי האי גוונא:
מה מלקוש לברכה שא"ל לדירשו לשבר גרות ולהשיר פירות
שאינם מכויים באותו הפרק ואי אתה יכול לדורשן אלא לטובה
שיורד על המלילות ועל הקשין וממלא את התבוא' בקשה.
הדר אמר דילמא מלקוש קללה הוא והכי משמע שמל וקשה
כלו' מל את הנתיים והאילנות שמפילן ומשברן וקשה לתבוא':
שמעלה סקאין וברכ' דקרא לנווי מים בורות שימין ומערות
[גמגוס]: שמפיל את הבתים ומשמעו כדלקמן שמל קשיותן
של ישראל א"כ שמל דבר הקשה קוחד ומשבר את הנתיים
הלומר אין בו תקלת גרות והערות פירות לפי שא"ל לו:
סקאים מין ארבה כדמתרגמינן הללל סקא' ומלקוש לשן
ארבה כמו והנה לקש אמר גיזי המלך: את המורה לצדקה
אלמא יורה לטובה:

ועל מקצת מדינה לא ירדו אין בהם משום
 עמוס דועצר איני והכתיב * וגם אנכי מנעתי מכם את
 הגשם בעור שלשה חדשים לקציר והמטרת על
 עיר אחת ועל עיר אחת לא אמטיר חלקה אחת
 חמטה וחלקה אשר לא חמטיר עליה חיבש ואמי
 רב יהודה אמר רב שתיהן לקללה לא קשיא הא
 דאתא טובא הא דאתא בדמיבעי לוי' אמר רב (אסי)
 [אשי] דיקא נמידת' חמטיר תהא מקום מטר ש"מ:
 א"ר אבהו מאימתי מברכין על הגשמים משיצא
 חתן לקראת כלה מאי מברך א"ר יודא א"ר
 מודים אנחנו לך ה' אלהינו על כל טיפה וטיפה
 שהורדת לנו ורבי יוחנן מסיים ואלו פיננו מלא
 שירה כים ולשוננו רנה כהמון גליו וכו' עד אל
 אין בהם משום ועצר דאותן של קלת מדינה שירדו להם
 גשמים מוכרין לאזרים: ואמר ר' יהודה אמר רב
 שתיהן לקללה אותן שירדו ואותן שלא ירדו מפני שרוב
 גשמים קלקלו אח תנולתם: הא דאיכא מיטרא טובא
 עתה מדאי שתיהן לקללה: בדמיבעי ליה אין בהם משום
 ועל שקלת מדינה תסתפק לקלת מדינה: חמטיר תהא
 מקום מטר כלו' עתה מדאי:
 מאימתי מברכין על הגשמים בבר' הרואה אמרי' על
 הגשמים אומר הטוב והמטיב והתם פרכינן קד
 ברכ' דתקון לה רבנן ומשכינן הא דקזא עיקזא והא דשמע
 משמע: חתן לקראת כלה (יולאה) [שירדו] כ"כ שכשהטפ'

מאימתי פרק ראשון הענין וקמו

יעובנו רחמיק ה' אלהינו ולא עובנו ברוך רוב
ההודאות רוב ההודאו ולא כל ההודאו אמ' רבא
אימא אל ההודאות [אמר רב פפא הלכך *נימרינהו ?
לחרווייהו אל ההודאות ורוב ההודאות]:

א"ר אבהו גדול יום הגשמי מתחיות המתי דאלו יג
תחיות המתי לצדיקי ואלו הכא בין לצדיקי ^{סס}
בין לרשעי ופליגא דרב ווסף דאכור רב ווסף מתוך ^{וספד}
שתיא שקולה בתחות המתי קבעוה בתחיות המתי ^{כדיש}
אמר רב יהודה גדול יום הגשמים כיום שנתנה ^{פרקי}
בו תורה שנא *יערוף כממר לקחי ואין לקח אלא ^{לש"ס}
תורה שנא *כי לקח טוב נתתי לכם תורתו אל ^{דברי לב}
^{וסלי ד}

כופלת יצאה חקרת ונולטת כנגדה מפי מורי ל"א שהשווקין
חקלחין מים זוק מקלק זה מקלק כנגדו: רוב ההודאות
כלי' צרוב ההודאות חמה קורח להקב"ה: ולא כל ההודאות
זהכי משמע צדק חמה רוב ההודאות ולא בכל חלא כך
חותם צדק א"י אמ' הו אל ההודאות משמע כל ההודאות:
למימרינהו לחרווייהו צדק חמה צרוב ההודאות במרצית
וההודאות האל של כל ההודאות משמע ומתקילה היה משמע
רוב משע ולא מרובות וכמו כן בישתבס אל מלך גדול
בתשבות אל ההודאות:

רשעי עכו"ס אינן קיים שנת' כי פולעמס לא תמות ולאס
לא שכנה: ופליגא דרב ווסף דאיהו אמה כתקייח
המתים ולא יותר שנה קיים בני אדם שהתבואה גדולה זו:
כמטר לקחי האוה לקח למטר: יערוף כמו אף שמו

תעוובו. רבא אמר יותר מיום שנתנה בו תורה
שנא' יערוף כמטר לקחי מי נתלה במי הוי אומ'
קטן נתלה בגדול. רבא רמי כתיב יערף כמטר
לקחי וכתיב חול כטל אמרתי אם ת"ח הגון הוא
כטל ואם לאו עורפהו כמטר. תניא היה ר' בנאי
אומר כל העוסק בתורה לשמה תורתו נעשית לו
מעליג סם חיים שנא' *עץ החיים היא למחויקי בה ואומ'
סס *רפאות תהי לשרך ואומר *כי מוצאי מצא חיים
סס סס וכל העוסק בתורה שלא לשמה נעשית לו סס המות
שנא' יערוף כמטר לקחוי ואין עריפה אלא הריגה
דנרי' כל שנא' *וערפו שם את העגלה בנחל:

יד א"ל (ר"ז לר' ירמיה) [ר' ירמי' לר' זירא] ליתי
מר ליתני א"ל חליש לבי לא יכילנא לימא
דנריס כמר מלחא דאגדתא א"ל הכי אר"י מ"ד *כי האדם
עץ השדה וכי אדם עץ השדה הוא אלא משו'
סס דכתיב *כי ממנו תאכל ואותו לא תכרות [וכתיב
אותו תשחית וכרת] הא כיצד אם ת"ח הגון הוא
ממנו תאכל ואותו לא תכרו' ואם לאו אותו תשחית

יערפו טל ושקיס יערפו טל שהוא מרנה הפירות : כתיב
חול כטל דמשמע נקת : עורפהו כמטר הורגהו : לשמה
משום כאשר לוכי ה' אלהי ולא כדי להקרות רבי :
וכי אדם עץ השדה אלא שקיס אדם לעץ השדה מה עץ
השד' אם עץ מאכל הוא ממנו תאכל ואותו לא תכרות
אף ת"ק אם הגון הוא ממנו תאכל למוד הימנו ואם לאו

מאימתו פרק ראשון תענית קמח

וכרת. א"ר חמא בר' חנינא מ"ד *ברזל בברזל ^{מסלי כו}
 יחד לומר לך מה ברזל זה אחד מחדד את חברו
 אף ב' תלמידים מחדדין זה את זה בהלכה אמ'
 רבב"ח למה נמשלו ד"ת כאש שנא' *הלא כה ^{ידידיס כו}
 דברי כאש נאם ה' לומר לך כזה אש אינו דולק
 יחידיו אף ד"ת אין מתקיימין ביחידיו היינו דא"ר
 יוסי בר חנינא מ"ד *חרב אל הברים ונואלו חרב ^{סס כ}
 על שונאיהם של ת"ח שעוסקין בד כבר בתורה ^{כרכו}
 ולא עוד אלא שמאפשין [שנא' ונואלו ולא עוד ^{ס"ט}
 אלא שחוטאין] כתיב הכא ונואלו וכתיב התם ^{וכות ס"ב}
 *אשר נואלנו ואשר חטאנו ואבע"א מהכא *נואלו ^{ויג"ט}
 שרי צוען וגו' אמר רב נחמן בר יצחק למה נמשלו ^{כמדברי יב}
 דברי תורה כעץ שנא' *עץ חיים היא למחויקים ^{יש"ב יט}
 בה לומר לך מה עץ קטן מדליק את הגדול אף ^{מסלי ג}
 ת"ח קטנים מחדדים את הגדולים והיינו דא"ר
 אותו תשקית סור מעליו : ברזל בברזל יחד וא"ש יקד
 כפי רעהו מה ברזל זה אחד מקדד את קצרו כגון סכין
 על גבי קצרתה : אינה דולקת יחידיו עץ אחד אינו דולק
 אלא ב' או ג' ביקד : ביחידיו בלא קצר שיחדדנו : שמוסיפין
 טפשות דכתיב [וכואלו] אשר נואלנו מתהגמין די טפשא :
 שחוטאין דכתיב נואלנו גבי חטאנו : ואבע"א מהכא נואלו
 שרי צוען וגו' התעו את מלכיה ותועה היינו חוטא : תורה כעץ
 דכתיב עץ חיים היא למחויקים בה כשדליק את האור קלית
 את העלים דקין תמלה : קטנים מחדדין שאולין כל שעה :

חנינא הרבה למדתי מרבתי ומחברי יותר מרבתי
 ומתלמידי יותר מכולם:
 טו ר' חנינא בר פפא רמי כתיב *לקראת צמא התיו
 טס מים וכתיב *הוי כל צמא לכו למים אם תלמיד
 ישעיה (חכם) הגון הוא לקראת צמא התיו מים ואם לאו
 כל הוי כל צמא לכו למים. ר' חנינא בר חמא רמי
 טס כתיב *יפוצו מעינותיך חוצה וכתיב *יהיו לך לכרד
 חשכיה
 טס אם תלמיד הגון הוא יפוצו מעינותיך חוצה ואם
 טס לאו יהיו לך לכרד. א"ר חנינא בר אידי למדה
 שחטור
 ללמוד נמשלו ד"ת למים דכתיב *הוי כל צמא לכו למים
 לתלמי
 שחטור לומר לך מה מים מניחין מקום גבוה והולכין למקום
 שחטור נמוך אף ד"ת אין מתקיימין אלא במי שדעתו שפלה.
 הגון
 ישעיה כה וא"ר אושעיא למה נמשלו ד"ת לג' משקין הללו
 במים וביין ובחלב דכתיב הוי כל צמא לכו למים
 טס וכתיב *לכו שכרו ואכלו ולכו שכרו בלא כסף
 ובלא מחיר יין וחלב לומר לך מה שלשה מיני
 משקין הללו אין מתקיימין אלא בפחות שבכלים
 התיו משמע להולוך לו מים: וכתיב לכו למי ילך הוא
 עלמו: אם ת"ח הגון שרצה ללמוד ממך מלה לרצ
 לילך חללו במקומו: ואם לאו ילך הוא חלל הרב: יפוצו
 מעינותיך חוצה אם הגון הוא אמור לו (דברי) [סתרי]
 תוכה: זאם לאו יהיו לך לכרד ואין לזרים אתך: שלשה
 משקין הללו מים ויין וחלב זו התורה שאין כותין בה כלום
 ויודע' ולמדה: בפחות שבכלים במנא דסקר'

מאימתי פרק ראשון תענית קמט

אף ד"ת אין מתקיימין אלא במי שדעתו שפלה
 עליו והיינו דאמרה ליה ברתיה דקיסר לר' יהושע פ' הכור
 בן חנניא אי חכמה מפוארה בכלי מכוער אמר וע"ש
 לה (בתי מלכא) אביך (במאי) רמי חמרא (אמרה רש"א
 ליה) במאני דפחרא (אמר לה כ"ע במאני דפחרא
 ואבוך במאני דפחרא) אמרה ליה אלא במאי
 נירמי אמר לה פגון אחון דחשיביתו רמו במאני
 כספא ודהבא אזלה אמרה ליה לאבוה רמי לחמרא
 במאני דדהבא וכספא וחקה אמר לה לברתיה
 מאן אמר לך הכי אמרה ליה ר' יהושע בן חנניא
 (מאי אמרת ליה הכי והכי אמרי ליה) קריודה
 לר' יהושע בן חנניא א"ל אמאי אמרת לה הכי
 א"ל כי היכי דאמרה לו איהי הכי אמרי לה והא
 איכא דשפירי וגמירי *אי הוו סנו טפי הוו גמירי. סס
 ד"א מה ג' משקין הללו נפסלים בהיסח הדעת ע"ב

[כמנא דפחרא נדרך] שקוק אמר ונרמו מה את אומרת לי
 והלא אביך כותן יין בכלי מכוערי של קרס: ואלא במאי
 נירמי אם לא בשל קרס הא כולהו ענדי הכי: וחקה
 הקמין: כי היכי דאמרה לי אי קמ' מפוארה בפלי
 מכוער: הכי אמרי לה דיין משתמר בכלי מכוער אף
 החורה מתקיימ' בי יותר משאלו הייתי נאה: אי הוו סנו
 אותן נאים שהם חכמים: טפי הוו גמירי שא"ל לנאה
 להשפיל דעתו ונא לידי שפיה: בהיסח הדעת שאם לא
 שמרם יפה יהו נשפכין או כופל לתוכן דנה מיאום ונפסלין

אף ד"ת

אף ד"ת משתכחין בהיסח הדעת: טו א"ר
 חמא בר חנינא גדול יום הגשמים כיום סס
 שנבראו בו שמים וארץ שנא' *הרעיפו שמי' טע"ח
 וממעל ושחקים יולו צדק תפתח ארץ ויפרו ישע לשון
 וצדק' תצמיח יחד אני ה' בראתיו בראתים לא בריאל'
 נאמר אלא בראתיו. א"ר אושעיא גדול יום הגשמי' כאמר
 שאפי' ישועה פרה ורבה בו דכתי' תפתח ארץ על י"ג
 ויפרו ישע א"ר תנחו' בר חנילאי אין הגשמי' יורדי' חאין כמו
 אלא א"כ נמחלו עונותיהן של ישראל שנא' *רצית בריאל'
 ה' ארצך שבת שבות יעקב נשאתה עון עמך כסית ש"ו
 כל חטאתם סלה. אמר ליה זעירי מדיהבת לרבינא פליס סה
 אחון מהבא מתניתו לה אנן מהבא מתנינן לה
 מלשתות בדבר קל יותר משמן ודבש שמחוק שהם ענים לפה
 הפסולת למעלה ואכסר אדם נוטל העליון וחוקו למון סו
 והתחתון בר וכקי מה שאין כן במסקה ללול שאינו עב: טע"ט
 בהיסח הדעת אם אינו עוקירה תמיד. ע"כ:
 בראתים לא נאמר דמשמע אשקקים יולו קאי אלא איני
 ה' בראתיו לטל ומטר ש"מ שמתצק ומתפאר בו
 הקב"ה: ישועה פרה ורבה בו מליני זכות ככנסין לפניו
 ציום הגשמים שמזכר לשועה מתוך שעת רלון הוא לשכ'
 דקרא ויפרו ישע ואימתי צומן שהשקקי' יולו לדק: רצית טז
 ה' ארצך צמים: נשאת עון עמך מיד. ה"ג א"ל מר רלוכה
 כ"ש זעירי מדיהבת לרבינא כו' זעירי סתם מן הראשונים ורבינא כ"ט
 סוף הוראה ולא ראו זה את זה: סקדת
פרץ ונו'

מאימתי פרק ראשון העניית קנ

ואתה תשמע השמים וסלחת לחטאת וגו' א"ר מ"א ח
תנחום בריה דרבי חייא איש כפר עכו אין הגשמי'
נעצרון אא"כ נתחייבו שונאיהן של ישראל כליה
שנא' *ציה גם חום יגולו מימי שלג שאול חטאו ליוכ כד
א"ל ועירי מדיהבת לרכינא אתון מהכא מווניתו
להי אנן מהכא מתנינן לה *ועצר את השמים דברי יל
ולא יהיה מטר וגו' ואכרתם מהרה:

אמר רב חסדא אין הגשמים נעצרים אלא בשביל יז
בטול תרומות ומעשרות שנאמר *ציה גם חום
חום יגולו מימי שלג מאי משמע חנא דבי ר' ליוכ כד
ישמעאל בשביל דברים שצויתי אתכם בימות
החמה ולא עשייתם יגולו מכם מימי שלג בימות
הגשמים א"ר שמועון בן פזי אין הגשמים נעצרון
אלא בשביל מספרי ל"ה שנאמר *רוח צפון תחולל
גשם ופנים נועמים לשון סתר אמר רב סלא אמ'

ואתה תשמע השמים וגו' וקומר וכתת מטר על ארץ
נתפלה דלמא: ציה גם חום יגולו מימי שלג כשליה גם
קום גזלים מימות השלג שאינן יורדין מטר כחשפטן בידוע
שאול קטאו: ולא יהיה מטר וסמיך ליה ואנדתם:
ציה דריש לשון ליווי דברים שצויתי אתכם בימות החמה
תרומות ומעשרות: יגולו מימי שלג את המטר: רוח
צפון תחולל גשם ופנים נועמים לשון סתר תחולל חבטל
כמו לא יקל דברו כדאמרינן בימות דרוח לפון ברור הוא
ומביא אורה לעולם מה שגשמים נעצרון וסניס כועמים שמראה

רב המנונא אין הגשמים נעצרון אלא בשביל עווי
 פנים שנאמר * וימנעו רביבים ומלקוש לא היה
 ומצח אשה זונה היה לך וגו' ואמר רב סלא אמר
 רב המנונא כל אדם שיש לו עוות פנים סוף
 נכשל בעבירה שנאמר * ומצח אשה זונה היה לך
 רב נחמן (בר יצחק) אמר בידוע שנכשל בעבירה
 שנאמר היה לך ולא נאמר יהיה לך אמר רבה בר
 הונא כל אדם שיש לו עוות פנים מותר לקרותו
 רשע שנאמר * העו איש רשע בפניו. רב נחמן
 בר יצחק אמר מותר לשנאותו שנאמר * ועו פנים ישונא
 אל תקרי ישונא אלא ישנא. אמר רב קטינא אין
 הגשמים נעצרון אלא בשביל בטול תורה שנאמר
 * בעצלותים ימד המקרה בשביל עצלות שהיה
 בישראל שלא עסקו בתורה נעשה שונאו של הקדוש
 ב"ה מך ואין מך אלא עני שנא' * ואם מך הוא
 הקב"ה שאינו מביא מטר נעולם. מפני שאין סתר רכילות
 ומשט המקרא כשם שהיו לפון תקולל גשם כך פנים כועמים
 עי"ל מפני שאין סתר: וימנעו רביבים משום דמאנת הכלס
 פני' שהיה צד עוות: הוה משמע כבר נכשל: העו איש שם
 מפני' בו עוות פנים: רשע בפניו ואין בו משום מלקות כדאמר'
 של בני' קדושין משו' דבר זה בלבד מותר לקראתו רשע:
 שחטטער מותר לשנאותו אע"ג דכתיב ואהבת לרעך כמוך: ועו
 נכד פנים ישונא ועו כתיב קסר וא"ו מי שהוה עו פנים ישנא
 נשי"ן ואל"ף: מך כמו שאין בו כפ להוריד טל ומטר:

ירמיה ג
 עקיר'
 שם
 שם
 חשלי כל
 הוה
 חסודס
 הוה
 נפניו
 איש רשע
 קהלת
 שם י
 ויקרא בו

מער
 במי
 אור
 אור
 בה
 בש
 א
 וא
 בכ
 אור
 על
 *וא
 וא
 קל
 ומ
 וע
 כש
 המ
 כש
 אה

מאימתי פרק ראשון תענית קנא

מערכך ואין מקרה אלא הקב"ה שנאמר *המקרה מליס קב
במים עליוותיו רב יוסף אמר מהכא *ועתה לא ראו אינו לו
אור בהיר הוא בשחקים ורוח עברה ותטהרם ואין
אור אלא תורה שנאמר *כי נר מצוה ותורה אור מסלין
בהיר הוא בשחקים תני דבי ר' ישמעאל אפי'
בשעה שרקיע נעשה כהורין כהורין להוריד טל
ומטר רוח עברה ותטהרם:

א"ר אמי אין הגשמי נעצרין אלא בעון גול שנא' יח
*על כפים כסה אור בעון כפים כסה אור טס
ואין כפים אלא חמס שנאמר *ומן החמס אשר אינו לו
בכפיהם ואין אור אלא מטר שנאמר *יפיץ ענן
אורו מאי תקנתיה ירבה בחפלה שנאמר *ויצו
עליו במפניע ואין פניעה אלא חפלה שנאמר
*ואתה אל תחפלל בעד העם הוה וגו' ואל תפגע בו ירמ' ו
וא"ר אמי מ"ד *אם קהה הברזל והוא לא פנים קהלת
קלקל אם ראית רקיע שקהה כברזל מלהוריד טל
ומטר בשביל מעשה הדור שהן מקולקלין שנאמר

ועתה לא ראו אור מסכי שלא ראו אור תורה: אפי'
כשהמים בהורים כמו בהרת מנומר נעצים ורובה להוריד
גשמים רוח עברה ותטהרם מסורת העצים: אפי'
המלאך אף ברי שמו יפיץ ענן אורו גשם שלו: ויצו הקב"ה:
עליה (במפניע) על הגשם שתרד: במפניע וכח"ס
כשיתפלל עליה כמו אל תפגע צי: קהה הברזל כמו הקהה ומתמי
אל שיעור ושיכי כנים תקנה: והוא לא פנים קלקל שחייב
כהה מ"א וי"א י"א ש"ס: אפי' קהה

והוא לא פנים קלקל מה תקנתן יתגברו ברחמים
 קבלת ישנאמר *והיילים יגבר ויתרון הכשר חכמה כל
 שכן אם הוכשרו מעשיהם מעיקרא ר"ל אמ' אם
 ה ראית תלמיד *שתלמודו קשה עליו כברול בשביל
 משנתו שאינה סדורה עליו שנא' והוא לא פנים
 קלקל מאי תקנתיה ירבה בישיבה שנא' וחיילים
 יגבר ויתרון הכשר חכמה כ"ש אם משנתו סדורה
 לו מעיקרא כי הא דריש לקיש הוה מסדר מתניתא
 ארבעים זימנין כנגד מ' יום שנתנה תורה ועייל
 לקמיה דר' יוחנן. רב אדא בר אהבה מסדר מתניתא
 עשרין וארבע זימנין כנגד תורה נביאים וכתובים
 שקלקלו הדורות : וכל שכן אם הוכשרו מעשיו קודם לכן
 וכו' והכי משמע ויתרון הכשר ויתרון שזכר לקמיה אם
 הכשירו מעשיה' מתקלה שיבאו הגשמי' יותר מבחיילים יגבר
 שהן מגזירין חיילים ועומדין בתפלה בזמן שקלקלו : שתלמודו
 קשה עליו כברול שקשה הוא לו מרוב קושיה : בשביל
 משנתו שאינה סדורה לו ואינו זוכר מה כתוב בה ולפיכך
 אינו יודע לפרק א"כ שגורסה בטעות פוטר על הקיבוץ ומקייב
 על הפטור ומקשי עלה מדוכתא אקריתא והכי משמע קרא
 והוא לא (פנים) שאינו יודע שמועתו מפני שפנים קלקל
 שקלקל במשנה שהיא קודם לגמרא : ירבה בישיבה שיסדירו
 בני הישיבה משנתם שנא' וחיילים בין תלמידים שהם קיילות :
 ויתרון הכשר כשסדר משנתו מתקלה : כנגד מ' יום
 שנתנה התורה שתקיי' נידו : והדר עייל קמיה דר'
 יוחנן למיגמר גמרא : כנגד תורה נביאים וכתובים שהם

ועייל לקמיה דרבא רבא אמ' אם ראית תלמיד
 שתלמודו קשה עליו כברול בשביל רבו שאינו מסביר
 לו פנים שנא' והוא לא פנים קלקל מאי תקנתיה ירבה
 עליו רעים שנא' וחיילים יגבר ויתרון הכשר חכמה
 כל שכן אם הוכשרו מעשיו בפני רבו מעיקרא:
 וא"ר אמ' מ"ד * אם ישוך הנחש בלא לחש ואין יט
 יתרון לבעל הלשון אם ראית דור שהשמים
 משתכין עליו כנחשת מלהוריד טל ומטר בשביל
 לוחשי לחישורת שאין באותו הדור מאי תקנתן
 ילכו אצל מי שיודע ללחוש וילחוש דכתיב * ויגיד
 עליו רעו ואין יתרון לבעל הלשון וכל מי שיודע
 ללחוש ואינו לוחש מה הנאה יש לו ואם לחש יגיד עליו
 ולא נענה מה תקנתיה ילך אצל חסיד שברור
 וירבה עליו בחפלה שנאמר * ויצו עליה במפגיע
 ואין פגיעה אלא חפלה שנאמר * ואתה אל תחפלה
 בעד העם הזה ואל תשא בעדם רנה ותפלה ואל
 תפגע בי ואם לחש ונענה והגים דעתו עליו מביא
 כ"ד ספרי': שפנים קלקל שהראה לו פנים רעו': ירבה דהיינו
 רעים לפי שהימנו שיסביר לו פנים ע"כ:
 משתכין עליו כנחשת מאדימים פנים כעין רידלי"א
 כדאמר' זב"מ דשתוך טפי שהעלו קלודה שנטלר' ריבוסהול
 מלהוריד טל ומטר: לוחשי לחישות נשניג' שאין מתפללין חסיד
 חבלה בלקש: יגיד עליו רעו יתפלל עליו קצרו וגבי גשמים
 כתיב באיוב: ואין יתרון לבעל הלשון כל' מה הנאה ידמי' ו

קהל' *
 איוב לו
 לפי סדר
 הכתובים
 ל' דקרא
 יגיד עליו
 וגו' חכיל
 הגו'
 כתר
 וי' עליו
 כגיד'
 הש"ס
 וה"פ
 דהיינו
 שיגיד
 עליו
 כתפלס
 ריבוסהול
 חסיד
 גשמים
 ידמי' ו

ועייל לקמיה דרבא רבא אמ' אם ראית תלמיד שתלמודו קשה עליו כברול בשביל רבו שאינו מסביר לו פנים שנא' והוא לא פנים קלקל מאי תקנתיה ירבה עליו רעים שנא' וחיילים יגבר ויתרון הכשר חכמה כל שכן אם הוכשרו מעשיו בפני רבו מעיקרא: וא"ר אמ' מ"ד * אם ישוך הנחש בלא לחש ואין יט יתרון לבעל הלשון אם ראית דור שהשמים משתכין עליו כנחשת מלהוריד טל ומטר בשביל לוחשי לחישורת שאין באותו הדור מאי תקנתן ילכו אצל מי שיודע ללחוש וילחוש דכתיב * ויגיד עליו רעו ואין יתרון לבעל הלשון וכל מי שיודע ללחוש ואינו לוחש מה הנאה יש לו ואם לחש יגיד עליו ולא נענה מה תקנתיה ילך אצל חסיד שברור וירבה עליו בחפלה שנאמר * ויצו עליה במפגיע ואין פגיעה אלא חפלה שנאמר * ואתה אל תחפלה בעד העם הזה ואל תשא בעדם רנה ותפלה ואל תפגע בי ואם לחש ונענה והגים דעתו עליו מביא כ"ד ספרי': שפנים קלקל שהראה לו פנים רעו': ירבה דהיינו רעים לפי שהימנו שיסביר לו פנים ע"כ: משתכין עליו כנחשת מאדימים פנים כעין רידלי"א כדאמר' זב"מ דשתוך טפי שהעלו קלודה שנטלר' ריבוסהול מלהוריד טל ומטר: לוחשי לחישות נשניג' שאין מתפללין חסיד חבלה בלקש: יגיד עליו רעו יתפלל עליו קצרו וגבי גשמים כתיב באיוב: ואין יתרון לבעל הלשון כל' מה הנאה ידמי' ו

פ"ג לו אף לעולם שנאמר *מקנה אף על עולה רבא אמ'
 ב"ת"ח שיושבין בעיר אחת ואין נוחין זה לזה בהלכה
 מתקנאין באף ומעלין אותו שנא' מקנה אף על עולה:
 כ' אמר (רבי לוי) [ריש לקיש] מ"ד *אם ישוך הנחש
 בלא לחש ואין יחרון לבעל הלשון לעתיד
 קבלת לבא מתקבצות ובאות כל החיות אצל הנחש
 ואומרות לו ארי דורס ואוכל ואב טורף ואוכל
 אחת מה הנאה יש לך אמר להם ואין יחרון לבעל
 הלשון. א"ר אמי אין חפלתו של אדם נשמעת א"ב
 נמשים נפשו בכפו שנאמר *נשא לבבנו אל כפים
 אוקים (ר') שמואל (בר נחמני) אמורא עליה ודרש
 יש לבעל הלשון שידע ללמוס ואינו לוקם: מקנה אף על
 עולה מקנה אף על מי שעולה ומגיס דעתו: ואין נוחין
 זה לזה וכו' והכי משמע בשביל שלריך להגיד זה לזה ולהיות
 נוסין בהלכ' ואינם עושים: מקנה מתקנאים ומתגרין באף
 ומעלין אותו ומביאים אותו עליהן. לישא אחריתא גרסינן
 ונסיין זה לזה בהלכה מתקנאין באף והכי משמע מי שיגיד
 עליו רעו שנוקין זה לזה מתקנאין באף ומעלין אותו מעליהן:
 ארי דורס ואוכל מיד ואינו מתירא: טורף ואוכל שמולך
 לקורטו ואוכל שם שמשפד מן הצריות ולכלן יש להן
 הנאה ולך מה הנאה יש לך שאתה נוסך נכי אדם והורגן
 זהו אומה אין יחרון לבעל הלשון שמספר לה"ר אע"פ
 שאין לו הנאה ולפי' מביאו הקב"ה בדין אלל נקם כדי
 שיתביים מסכי שהיא אדם הראשון ומתביישין עמו מספרי

*ויפ...
 עמו...
 עון...
 א"ר...
 מש...
 בעל...
 וכו...
 כל...
 לה...
 נס...
 שח...
 מכו...
 שח...
 בומ...
 וכו...
 אמו...
 וכו...
 אמו...
 קול...
 נמי...
 שם...
 ומק...

פ"ג לו אף לעולם שנאמר *מקנה אף על עולה רבא אמ'
 ב"ת"ח שיושבין בעיר אחת ואין נוחין זה לזה בהלכה
 מתקנאין באף ומעלין אותו שנא' מקנה אף על עולה:
 כ' אמר (רבי לוי) [ריש לקיש] מ"ד *אם ישוך הנחש
 בלא לחש ואין יחרון לבעל הלשון לעתיד
 קבלת לבא מתקבצות ובאות כל החיות אצל הנחש
 ואומרות לו ארי דורס ואוכל ואב טורף ואוכל
 אחת מה הנאה יש לך אמר להם ואין יחרון לבעל
 הלשון. א"ר אמי אין חפלתו של אדם נשמעת א"ב
 נמשים נפשו בכפו שנאמר *נשא לבבנו אל כפים
 אוקים (ר') שמואל (בר נחמני) אמורא עליה ודרש
 יש לבעל הלשון שידע ללמוס ואינו לוקם: מקנה אף על
 עולה מקנה אף על מי שעולה ומגיס דעתו: ואין נוחין
 זה לזה וכו' והכי משמע בשביל שלריך להגיד זה לזה ולהיות
 נוסין בהלכ' ואינם עושים: מקנה מתקנאים ומתגרין באף
 ומעלין אותו ומביאים אותו עליהן. לישא אחריתא גרסינן
 ונסיין זה לזה בהלכה מתקנאין באף והכי משמע מי שיגיד
 עליו רעו שנוקין זה לזה מתקנאין באף ומעלין אותו מעליהן:
 ארי דורס ואוכל מיד ואינו מתירא: טורף ואוכל שמולך
 לקורטו ואוכל שם שמשפד מן הצריות ולכלן יש להן
 הנאה ולך מה הנאה יש לך שאתה נוסך נכי אדם והורגן
 זהו אומה אין יחרון לבעל הלשון שמספר לה"ר אע"פ
 שאין לו הנאה ולפי' מביאו הקב"ה בדין אלל נקם כדי
 שיתביים מסכי שהיא אדם הראשון ומתביישין עמו מספרי

מאימתי פרק ראשון תענית קנג

*ויפתוהו בפיהם ובלשונם יכזבו לו ולבם לא נכון תלים
 עמו ולא נאמנו כבדיתו ואעפ"כ והוא רחום יכפר ע"כ
 עון וגו' קשין אהרדי לא קשיא הא ביחיד הא בצבור:
 א"ר אמי אין גשמים יורדים אלא בשביל בעלי כא
 אמנה שנאמר * אמר מארץ תצמח וצדק שם
 משמים נשקה וא"ר אמי בא וראה כמה גדולים תלים פה
 בעלי אמנה מנין מחולד' ובור ומה המאמין בחולדה לו ע"כ
 ובור כך המאמין בהקב"ה עאכ"ו. א"ר [יוחנן] שכול
 כל המצדיק את עצמו מלמטה מצדיקין עליו את
 לה"ר: ולבם לא נכון עמו ע"כ הקנ"ה ואעפ"כ כתוב
 נסמוך והוא רחום יכפר עון ושומע תפלתם והיכי חזרת סוף שנת
 שאין תפלתם נשמעת אלא"כ משים נפשו נכפו כלו' שנפשו דחולדק
 חוככת נכפו (מנחין): בצבור תפלתו נשמעת אף על פי
 שאין לב כלם שלם כדכתיב ויפתוהו נפיהם נדבריהם לשון
 רבים: ביחיד אינו נשמע אלא"כ לבו מכוון ע"כ:
 בזמן שאמת מארץ תצמח שיש אמונה במשאל ובמתן אז לדק
 משמים נשקף דהיינו גשמים שהם לדקה: מחולדה
 ובור שהמיתו ב' בנו חדם מלוי הוא באגדה מעשה נצוקר א' שכתן
 אמונתו לריבה אחת שישאנה אמרה מי מעיד והיה שם בור אחד
 וחולדה אמר הנצוקר בור וחולדה עדים נדבר לימים ענה על
 אמונתו ובשאל אחת והוליד ב' בנים א' נפל לבור ומת וא' נשכתו
 חולדה ומת אמרה לו אשתו מה מעשה הוא זה שנכינו מתים
 נמיתה משוכה ואמר לה כך וכך ה"י המעשה: המאמין בהקב"ה
 משמיתו עד בינו לבין חברו עאכ"ו: המצדיק לעצמו שמכשיר
 ומקטט מעשיו: מצדיקים עליו מדקדקים (עליו) [עמו אפי']

תלים פה
 לו ע"כ
 מול לדק
 שכול
 מור' על
 גשמי'
 כדאי'
 סוף שנת
 דחולדק
 ה"י
 רש"א

מאימותי פרק ראשון תענית קנה

לקיש משום בר קפרא נאמרה עצירה בגשמים
 נאמרה עצירה באשה *נאמרה עצירה באשה שנא' שס
 וכו' עצור עצר ה' בעד כל רחם ונאמרה עצירה ע"כ
 בגשמים דכתיב *ועצר את השמים ונאמר לידה נדל' כ
 באשה ונאמר לידה בגשמים נאמר לידה באשה דכתיב יא
 דכתיב *ותהר ותלד בן ונאמר לידה בגשמים לאש' ל
 דכתיב *והולידה והצמיחה נאמר' פקידה באשה ישע' כס
 ונאמרה פקידה בגשמים נאמרה פקידה באשה
 דכתיב *וה' פקד את שרה ונאמרה פקידה בגשמים נדל' כל
 דכתיב *פקדת הארץ ותשוקקה רבת העשרנה תליס סס
 פלג אלהים מלא מים מאי פלג אלהים מלא מים
 תנא כמין קובה יש ברקיע שממנה גשמים יוצאים
 א"ר שמואל בר נחמני מ"ד *אם לשבת אם לארצו אינו לו
 אם לחסד ימציאהו אם לשבת בהרים וגבעות אם
 לחסד ימציאהו בארצות בשדות וכרמים אם
 לשבת לאילנות אם לארצו לזרעים אם לחסד
 ימציאהו בורות שיחין ומערות:
 בימי ר' שמואל בר נחמני הוה כפנא ומותנא כג
 לעולם ועל קטא הוה: נאמרה עצירה באשה וכו' סס
 כנ"י על כולן מנקהין רקמים: פלג זריכה: כמין קובה
 אהל מלא מים: אם לשבת [אם גור] הקב"ה רוב
 גשמים לרעה אז יורדים ככ כשנט שמכה ככ וקזרו
 בתשובה הקב"ה מירידן על הרים וגבעות מקום שאין שם איש.
 אבל אם לעסד שיורדין כנקת ימליאהו לארצו לארץ ישראל:
 ויחזק אשכנז וילא אשכנז ויחזק אשכנז ויחזק אשכנז

וצדק
 הונא
 גבעת
 קצפת
 כל
 עולם
 שעה
 דוכה
 ריש
 כותיו:
 ון אלף
 אוחך
 ע עו
 כסס
 ברתך:
 שהס
 קוטא
 הכי
 דרכין
 לטובה
 [שאנו]
 וקשה

אמרי היכי נעביד נבעי רחמי אחרתי לא אפשר
 אלא נבעי רחמי אמוחנא וכפנא נסבול אמר
 להו רבי שמואל בר נחמני נבעי רחמי אכפנא
 דכו יהיב רחמנא שובעא לחיי הוא דיהיב דכתי
 מל' קוה* פותח את ירך ומשביע לכל חי רצון ומנא לן דלא
 עולא^ג מצלינן אחרתי דכתיב* ונצומה ונבקש' מאלהינו על
 זאת מכלל דאיכא אחריתי במערבא אמרי משמיה
 דר' חגו מהבא* ורחמין למכעא מן קדם אלה
 שמיא על הוא דנה מכלל דאיכא אחריתי בימי
 ר' זירא גזור גזירה וגזור דלא למוחב בתעניתא
 אמר להו ר' זירא נקבליניה עלוון ולכי כטיל גזירה
 ליתביה אמרי ליה מנא לך הא אמר לתודכתי* וגאמי
 אלי אל תירא דניאל כי מן היום הראשון אשר נתת את
 לבך להבין להתענות לפני אלהיך נשמעו דבריך:
 אחרתי לא נעיקן רחמי אהדדי כדלקמן: נבעי רחמי אכפנא
 דליתבי שובעא ומותכא ליצטיל ממילא: דכו יהיב
 רחמנא שובעא לחיי הוא דיהיב לקיי ולא למתים דחינו
 מביא שובע כדי להמית בני אדם אלא כדי שיחיו: משביע לכל
 חי רצון שובע ניתן לבני אדם קיים: על זאת על קדא משמע
 בעורא כתיב: על הזה דנה דניאל כתיב: דלא ליתבו
 בתענית' דלא נעו דליתיה ברכה לעולם נצלין: נקבל
 עלוון יומי תעניתא דמשום קבלה מהני לן כתעניתא וכי נטיל
 גזרה עבדין להו: ומנא לן דעבדין הבי כלו' דמהני חי
 עבדין הכי: אשר נתת את לבך להבין להתענות לפני
 אלהיך נשמעו דבריך אלמא מסקנל עליו נשמעו דבריו:

א"ר
 דכה
 אמ' א
 עליה
 לעניי
 ומרפא
 שבכיו
 ולברך
 מצויה
 אתך
 אין הב
 שנא
 למוד
 משני
 קשה
 כיומא
 קברייהו
 כיום
 ומבטל
 יכולין
 יוס
 שנת:

א"ר יצחק אפילו שנים כשני אליהו וירדו גשמי' כד
 בערבי שכתו' אינן אלא סימן קללה היינו דאמ' אס
 דבה בר שילא קשה יומא דמטרא כיומא דדינא
 אמ' אמימר אי לאו דצריך לברייחא בעינן דהמי
 עליה ומבטלינן ליה וא"ר יצחק שמש בשבת צדקה
 לעניים שנא' *וורחה לכם יראי שמי שמש צדקה
 ומרפא וא"ר יצחק גדול יום הגשמים שאפי' פרוטה
 שבכיס מתברכת בו שנא' *לחת מטר ארצך בעתו דברים
 ולברך את כל מעשה ידיך. וא"ר יצחק אין הברכה כס
 מצויה אלא בדבר הסמוי מן העין שנא' *יצו ה' אס
 אתך את הברכה באסמיה. תנא דבי ר' ישמעאל כ"מ פ"ג
 אין הברכה מצויה אלא בדבר שאין העין שולטת בו
 שנא' יצו ה' אתך את הברכה באסמיה: ת"ר הנכנס
 למוד את גרנו אומר יהי"מ ה' אלהינו שתשלח
 משני אליהו צימי אחאב שלכיכין למטר: סימן קללה
 שני אדם לריכין לקור בשוקים לקנות סעודת שבת:
 קשה יומא דמטרא שאין בני אדם יכולין לעשות להכיהן:
 כיומא דדינא שני וקמישי שמתקבלין בני אדם לדון עם
 קבריהן בתקפת עורא שיש הומיות וקולות ואושות ביום הגשמים
 ביום הדין ובע"ש כ"ש דקשה מטרן והיינו דאמר ר' שילא:
 ומבטלינן לחו לירידת גשמים שטורקין בני אדם ואינן
 יכולין ללאת ולבא: צדק לעניים שמתעדים בה ומוק להם
 יום ברור ומתקומים בה ביום הליכה: יראי שמו שומרי
 שבת: פרוטה שבכיס אפי' מעשה ידיהם שאינן לכיכין

פשר
 אמר
 פנא
 כתי
 דלא
 נו על
 שמה
 גלה
 בימי
 נותא
 זורה
 גאמ
 חאת
 ריך:
 כפנא
 יהיב
 דחינו
 לכל
 משמע
 ליחט
 נקבל
 י בטל
 כי א
 לפני
 בריו:

ברכה במעש ידונו התחיל למוד אומ' ברוך השולח
ברכה בכרי הוה. מדד ואח"כ בירך הרי זו תפלת
שוא לפי שאין הברכה מצויה לא בדבר השקול
ולא בדבר המדוד ולא בדבר המנוי אלא בדבר הסמוי
מן העין. א"ר יוחנן גדול יום הגשמי כיום קבוץ גלויות
תלמי קבו שג' *שובה ה' את שביחנו כאפיקי' בנגב ואין אפיקי'
אלא מאר שנא' *ויראו אפיקי מים וא"ר יוחנן גדול
יום הגשמי שאפי' גייסו' פוסקו' בו שנא' *תלמיה
רוה נהת גדודיה גו':

תלמי קבו
ש"ס ית
עיקרי'
ה"ד פ"ח
ש"ס סה

וא"ר יוחנן אין הגשמי נעצרים אלא בשביל פוסקי'
צדקה ברבים ואין נוזנים שנא' *נשיאי' ורוח
וגשם אין איש מתהלל במתת שקר. וא"ר יוחנן
*עשר תעשר עשר בשביל שתתעשר

כה
ש"ס
משלי כה
דברי' יד

לגזים מתכרכין: ברוך השולח ברכה ואפע ומוזכיר זה
מלכות ואזכרה ככל הנרכות כלן: הרי זו תפלת שוא ואזכ
אין ברכה נכנס' זה: בדבר הסמוי שאינו יודע הסכום:
כאפיקים אפיקי כמליה: בנגב לאן יוצא: גייסות קיילות
כשאתה מרוה [תלמי] הארץ בגשם מיד גדולי' נוסים:
פוסקי צדק' ברבים לשא ולפניט ואורח' דמלתא כקט שאין
אדם עשוי לפסוק לדקה ציטו לבין עלמו ואיכו נותן:
נשיאים ורוח באין לעולם כאלו גשמים יורדין ואין יורדין
בשביל האיש המתהלל במתת שקר דכאס שהוא עושה לפני'
ומחכיף את העניים אף שמים מחכיפין את הארץ שמראים
כשיאים ורוח וגשם אין אי כמי אין קאי אלשתם דמכל

ט

אשכר
א"ל ע
בשבי
ומי ש
ה' א'
את ב
ובחנו
לכם
עד ב
אמר
אי הו
ותו
לבו
דבתי
אלו כ
מיתת
עשר ת
אי ה
ידעיכל
אולת
ואומ'

מאימתי פרק ראשון תענית קנו

אשכחיה ר' יוחנן לינוקא דר"ל א"ל אימא לי פסוקיך
א"ל עשר תעשר א"ל ומאי עשר תעשר א"ל עשר
בשביל שתתעשר א"ל מנא לך א"ל זיל נסי א"ל
ומי שרי לנסווי לקב"ה והא כתיב *לא תנסו את דברי
ה' א"ל הכי א"ר אושעיא חוץ מזו שנא' *הביאו מלאכי
את כל המעשר אל בית האוצר ויהי טרף בבית
ובחנוני נא בזאת אמר ה' צבאות אם לא אפתח ^{שנת פ"ג}
לכם את ארובות השמים והריקותי לכם ברכה ^{וכות פ"ג}
עד בלי די מאי עד בלי די אמר רמי בר חמא
אמר רב עד שיכלו שפתותיכם מלומר די. א"ל
אי היה מטינא התם להאי פסוקא לא הוינא צריכנא
לך ולר' אושעיא רבך:

ותו אשכחיה ר' יוחנן לינוקא דריש לקיש דיתיב כו
ואמר *אולת אדם תסלף דרכו ועל ה' יועף ^{שס}
לבו יתיב ר' יוחנן וקא מתמה אמר מי איבא מידי ^{משלי יט}
דבתיבי בכתובים דלא רמיו באורייתא. א"ל אטו
אלו כעלרין: לינוקא דר"ל זן אחותו של ר' יוסקן ולאחר
מיתתו של ר"ל כדמוכח לקמן: אמר ינוקא לרבי יוסקן מאי
עשר תעשר: א"ל ינוקא והא כתיב לא תנסו: שיבלו שייגעו:
אי הוה מטינא להתם להאי קרא והביאו את כל המעשר
ידעינא ליי ממילא: ולרבי אושעיא רבך דאמרת לי משמיה:
אולת אדם תסלף דרכו ועל ה' יועף לבו כשאלס קוטא
מסלף דרכו שנאין עליו פגעים ועל ה' יועף לבו שכועס
ואומ' מפני מה אירע לי פגע זה: ולא רמזה משה באורייתא

ראש' מנהא מי לא רמזוי והא כתיב *ויצא לכם ויחרדו
איש אל אחיו לאמר מה זאת עשה אלהים לנו
דל עיניה וחזא ביה אתיא אימיה אפיקתיה אמרה
ליה תא מקמיה דלא ליעביד לך כדעביד לאבוך:
כו ואמר רבי יוחנן מאר בשביל יחיד דכתיב *יפתח
ה' לך את אוצרו הטוב וגומר לתת מטת
דנרי' כח ארצך. פרנסה בשביל רבים דכתיב *הגני ממטיר
שמות יו לכם לחם מן השמים:

כה מיתבי רבי יוסי ברבי יהודה אומר ג' פרנסים
שהקומט הוא יסוד לנביאים וכתובים וזכוכין י' למלא סמך מן
התורה: דל עיניה ר' יוסקן שהיו עפעפיו מכסין את עיניו
ג' רש"י ומגזיהן *במדליא דכספא זכ"ק זכ"ק אקרין שהי' רוכה לראותו
בגמ' מפכי שהוא קריף: דלא ליעביד לך כדעביד לאבוך שלא
במולג יתן עיניו כך כמו שכתן באזניך והמיתו זכ"מ ע"כ:
מטר בשביל יחיד שאם אין לריך מטר אלא לאדם אחד
כגון שזרע אקר זמן זריעת בני אדם או שדר צעיר
שכולס קוטאי' ולריך למטר בא בזכותו ופרכסה ושפע טובה
ומקיה לכל העולם אינו בא לעולם בזכות אחד אלא בשביל
רבים שאם רבים לריכין שזרע שתשלק זרכה בתבואה הקב"ה
עושה אם זכו אבל יקיד הלריך שיתברכו תבואותיו אין הקב"ה
משנה צענורו דין השכ' אלא כפי זרכותי' ואע"פ שמוריד בשביל
[יקיד סטר] זה להשניק תבואותיו שלא יהו גרועות משל אקרים
אבל לעשות שדהו כשדה שזרע לא: מטר ארצך של אחד
משמע: ממטיר לכם לשון רבים:

מוביב
שלש
באר
אהרן
שנא'
מים
ענני
שמוע
וכסבו
דכתי
אבהו
דאמו
בארה
מימיו
עשן וש
ודברת
אי ד
דרשה
לשוכות
הכז
מיניה
אהרן
אלא

מאימתי פרק ראשון תעניות קנו

מוכים עמדו לישראל אלו הן משה אהרן ומרים
שלשה מחנות טובות ניתנו על ידם ואלו הן
באר וענן ומן. באר בזכות מרים עמוד ענן בזכות
אהרן מן בזכות משה. מה מרים נסתלק הבאר

שנא * ותמת שם מרים וכתוב בתורה ולא היה ^{במדבר כ}
מים לעדה וחורה בזכות שניהם מת אהרן נסתלקו ^{פיק}
ענני כבוד שנאמר * וישמע הכנעני מלך ערד מה ^{הפועלים}

שמועה שמע שמע שמת אהרן ונסתלקו ענני כבוד ^{רש"א}
וכסבור נתנה לו רשות להלחם בישראל והיונו ^{ס"ס כ"א}

דכתיב * ויראו כל העדה כי גוע אהרן אמר רבי ^{ר"ס}
אבהו אל תקרי ויראו אלא ויראו כדריש לקיש ^{פ"ק}

דאמר ריש לקיש כי משמש בד' לשונות אי דילמא ^{וע"ש}
בארה של מרים סלע וזין ממנו מים והיה מתגלגל והולך ^{ע"ה}

עם ישראל והוא הסלע שבו הכה משה שלא היה רונה לזוז ^{פ"ק}
מימיו לשי שמתה מרים: נסתלקו ענני כבוד ענני ^{ד"ה}
רקיע וענני ^{ס"ס כ}

ענן ושאר ענכים אינן של כבוד: חזרה בזכות שניהם שכן כתיב
ודברתם שכיכס אל הסלע וכתן מימיו: כי משמש בד' לשונות

אי דילמא אלא דהא כל מקום שזריך לדרוש כי זין לענין
דרשה זין למשמעות המקרא תוכל לשנותו באחד מהכ"ד

לשונות דלשון כי משמש זכולן וכן [וכד] זכרם וארי בכלל
הכ"ד הן והאי דכי גוע אהרן משמש בלשון דהא ושמעי

מיניה טעמא דקרא דמה טעם כתרואו דהא מית שהרי מת
אהרן ור"ל לא אתי למימר דלא מתרגמינן אום כי בעולם

אלא באחד מהכ"ד לשונות אלא אפי' מתרגמינן דילמא ארי

מחבר
פיק
הפועלים
וע"ש
רש"א
ס"ס כ"א
ר"ס
פ"ק
וע"ש
ע"ה
פ"ק
ד"ה
ס"ס כ

אלא דהא חזרו שניהם בזכות נושה מת משה
וכרי' יא נסתלקו כולן שנא' *ואכחיד את שלשת הרועים
בירח אחד וכי בירח אחד מתו והלא מרים מתה
בניסן ואהרן באב ומשה באדר אלא מלמד
(שנסתלקו) [שנחבטלו ג' מתנות טובות שניתנו
על ידן ונסתלקו] כולם בירח אחד אלמא אשכחן
פרנסה בשביל יחיד שאני משה כיון (ראלים
זכותיה) [דלרבים הוא בעין] כרבים דמי :

כט רב הונא בר מנחם ורב שמואל בר אידו ורב חייה
סס מווסתניא הוו שכיחי קמיה דרבא כי נח נפשיה
דרבא אתו לקמיה דרב פפא כל אימת דהוה אמר
להו שמעתא ולא הוה מסתברא להו הוו מרמוי
סס אהרדי חלש דעתיה *אקריוה בחלמיה *ואכחיד את

ד'רטינן משמעותי' כמשמעות דהא ומאן דמתרגס ומזיאו כל
ע"כ ככשתא דהא מית טועה הוא [דא"כ] ואיתקזיאו מיבעי ליה
וכרי' יא ויראו כל העדה במשקל ויראו ראשי הצדיקים ויראו המיס ויעלו
מעל משכן קרס: חזרו שניהם בזכות משה מדכתיב ואכחיד
את שלשת הרועים פשיטא לן דנדידהו משמעני שלא מלינו
פרנסין לישראל שלשה כאחד אלא הם: מחה בניסן ויבואו
בני ישראל כל העד' מדבר לין בקדש הראשון וישב העם בקדש
ותמת סס מרים ומקצר סס צפרשת פרה אדומה: אהרן מת
באחד בחדש החמישי שכן כתוב צפרשת אלה מסעי ע"כ:
מווסתניא מאותו מקום: אחוו להרדי מראין ומניטין זה
לזה דלא סלקא שמעתא כרבא: אקרייהו היו מקרין

שלש
להו
שכיו
חד
ליצל
ואף
שא
וממ
ת"ל
שדה
כי ה
גנתא
בעיא
אותו
טרולין
יכול
שדות
אפי
לכל
ירק

שלשת הרועים למחר כי הווי מפטרי מיניה אמר
להו ליולו רבנן לשלמא רב שימי בר אשי הוה
שכיח קמיה דרב פפא הוה מקשי ליה טובא יומא
חד חזיה דנפל על אפיה שמעיה דאמר רחמנא
ליצלן מכיסופא דשימי קביל עליה שתיקותא ותו
לא אקשי ליה :

ואף ריש לקיש סבר מטרי בשביל יחיד דאמר ל
ריש לקיש מנין למטרי בשביל יחיד דכתיב ^ס
ישאלו מה' מטרי בעת מלקוש ה' עושה חזיונים וכרי' י
ומטרי גשם יחן להם לאיש עשב בשדה יכול לכל
ת"ל לאיש וחניא אי לאיש יכול לכל שדותיו ת"ל
שדה אי שדה יכול לכל השדה תלמוד לומר עשב
כי הא דרב דניאל בר (רב) קטינא הוה ליה האי
גנתא כל יומא הוה אויל וסייר לה אמר הא מישרא
בעיא מיא והא מישרא לא בעיא מיא . ואתא מטרא
אותו מקרא זה בקלום ואכמיד את שלשת הרועים בירק אחד
שרולין לעוכסן בשמים מאוס דמכספין ליה: קבל עליו רב
שימי: שתיקותא מלהקשות עוד ע"כ:
יכול לכל כלו' יכול אין כותן מטרי אלא א"כ הכל לריפין
לו ת"ל לאיש אפי' בשביל אחד: אי לאיש יכול לכל
שדותיו כלו' אינו יורד עד שיהא לריק לכל שדותיו ת"ל שדה
אפי' אינו לריק אלא לשדה אקת: אי שדה יכול עד שיצטרך
לכל השדה ת"ל עשב אפי' אינו לריק אלא לעשב אחד בשביל
ירק אחד יורד עליו מטרי: וסייר מעיין: מישרא ערוגה:

וקמשקי כל היכי דמבעי ליה מיא. מאי עושה
 חזיונים אמר רבי יוסי בר חנינא מלמד שכל צדיק
 וצדיק הקב"ה עושה לו חזיון בפני עצמו: מאי חזיונים
 אמר רב יהודה פורחות. אמר רבי יוחנן סימנים
 למטר פורחות מאי פורחות אמר רב פפא עיבא
 קלישא תותי עיבא סמיכתא אמר רב יהודה נהילא
 מקמי מטרא אתא מטרא בחר מטרא פסוק מטרא
 מקמי מטרא אתי מטרא וסימניך מהולתא רבתא
 מטרא פסוק מטרא וסימניך הריא דעזי עולא איקלע
 לבבל הוא פורחות אמר להו פנו מאני דהשתא
 אתי מטרא לסוף לא אתא מטרא אמר כי היכי
 דמשקריי בבלאי הכי משקריי מטרייהו עולא איקלע
 לבבל הוא מלא צנא דאמרי בווא. אמר מלא
 צנא דדובשא בווא ובבלאי לא עסקי באורייתא

פסחים
 פ"א
 וע"ז
 ר"ז

עושה לו הקב"ה חזיון לכל צדיק [הנא בעוה"ז] להתיק
 גשמים על שדותיו. ברישא בעי מאי קזיזים לשון רבים והדר
 בעי ומאי כינהו דקרי קזיזים: ה"ג עיבא קלישתא דתותא
 עיבא סמיכתא דתותי עיבא כלפי הארץ: נהילא כמו קיטמא
 נהילא שהיא דקה גשמים דקים הנאים תקלה למטר ואק"ס
 בא מטר: אתי מטרא גשמים יורדים לרוב ואין פוסקין מהה
 אבל בא מטר תקלה ומתקילין דקין לבא פוסקין מיד: מהולתא
 שמתקלה יולא קמא דק ולנסוף סובין גסין: חריא דעזי
 רעי של עזים בתקל' יולאה גסה ולנסוף דקה ופוסק: דדובשא
 תמרים דבש עושין מהן: ובבלאי לא עסקי כלו' יכולין

בלי
 תני
 את
 אוק
 יהו
 שות
 מה
 מהג
 ומק
 מנו
 שנא
 לט
 כיו
 לעס
 דאמ
 ממי
 מלו
 רקיע
 ואלכ
 מאיר

בליליא צערוה אמר מלא צנא דסכיני בווא
 ובכלאו עסקי באורייתא :
 הניא ר' אליעזר אומר כל העולם כלו ממימי אוקינוס לא
 הוא שוחה שנאמר * ואד יעלה מן הארץ והשקה. ^ס
 את כל פני האדמה. ^{א"ל ר'} יהושע והלא מימי ראש ^נ
 אוקינוס מלוחין הם ^{א"ל} מתמחקין הן בעבים ^{ר'} ^{עירובי}
 והושע אומר כל העולם כלו ממים העליונים הוא ^{ס"ד}
 שוחה שנאמר * למטר השמים תשחה מים אלא ^{דברים}
 מה אני מקיים ואד יעלה מן הארץ מלמד שהענין ^{יא}
 מהגברין ועולין עד לרקיע ופוחחין פיהם כנאד ^{חניגס}
 ומקבלין מו מטר שנא' * יזוקו מטר לאידו והם ^{ס"ג}
 מנוקבות בכברה ומחשרות מים על גבי קרקע ^{ב"ט}
 שנאמר * חשרת מים עבי שחקים ואין בין טיפה ^{רש"א}
 למי פה אלא כמלא נימא ללמדך שגדול יום הגשמי ^{איוב לו}
 כיום שנבראו בו שמים וארץ שנאמר * עושה ^{ס"ב כב}

לעסוק תמיד שיש להם מזוני [בזול] וכלא טורח : צערוה בשלשג
 דאמרי תמרי משחקן ומשלשגן : דסכיני שמתוך שלוקקין אותו
 בזול אוכלין מהן הרבה ומלערים אותן ע"כ :
 ממימי אוקינוס כלו ממים שלמטה ולא ממים של מעלה
 שכאמר ואד יעלה מן הארץ שמתה בארץ ועלה :
 מלוחין הן ואין תנואה גדילה מהן : יזוקו מטר לאידו
 רקיעי מוליאים מים לעבים ; יזוקו כמו יזוקו לק לעס
 ויאכלו ; חשרת מים עבי שחקים העבים משירין כלו
 משירין המים לארץ : ללמדך אקראי דלקמן קאי . ואומר

עושה
 צדיק
 חושים
 סימ
 עיבא
 נהילא
 מטרא
 רבתי
 איקלע
 השתא
 יי תיב
 איקלע
 מלא
 רייתא
 ה"ק
 יס והד
 דחותא
 קיטמ
 וזא
 קין מה
 גהולתא
 דעיו
 דובשא
 כולין ה

חשבע הארץ כמאן כר' יהושע ור' אליעזר אמר
 לך ההוא כמעשה ידיו של הקב"ה כתיב *כמאן ט
 אולא הא דכתיב *משקה הרים מעליותיו ואמר ר"י ע"כ
 מעליותיו של הקב"ה כמאן כר' יהושע ור"א אמר תליסקר
 לך כיון דקא סליקי להחם כמאן דאחו מהחם דמי
 דאל"ת הכי הא דכתיב *מטר ארצך אבק ועפר דכתיב
 מן השמים וגו' אבק ועפר מן השמים היכי משכחת כ
 לה אלא כיון דמדלי להחם מן השמים קרי ליה.
 הבא נמי כיון דסליקי להחם מעליותיו קרי ליה כמאן
 אולא הא דאמר רבי חנינא *כונס כנר מי הים נוהן תליס לג
 באוצרות תהומות מי גרם לאוצרות שותמלאו כר
 תהומות כמאן כרכי אליעזר ורבי יהושע ההוא
 בבריותו של עולם כתיב:

מאיס ליכא דקרא נקט הכי מאיס דכתיב מפרי מעשך
 תשבע הארץ ופירותיהם כלו' מוצעת המיס שאינן נססרין
 כלום כדכתיב פלג אלהים מלא מיס כל שעה והקקן קיימת
 ופירותיהן מי גמיס וכן מפירש צ"ח: וא"ר יוחנן מעליותיו
 של מעלה כלו' מיס העליונים [ור"י מיס העליונים] אתא
 לאשמועינן דאי לאו כ"י הוה אחיבא דהכי קאמר מעליות
 שהקב"ה עומד בהם הוא משקה אותן למטה ולעולם המיס
 מאוקיטוס. ור' אליעזר אמר לעולם מעליותיו של הקב"ה
 כרכי יוצקן וכו': כדר' יהושע דאמר מיס העליונים
 הוא שותה: תהומות [מיס] של מטה כדכתיב תהומות
 יכסיומו: בבריותו של עולם כתיב שהיה כל העולם כולו

לב ת"ר ארץ ישראל נבראת תחלה וכל העולם כלו
 נברא לבסוף שנא *עד לא עשה ארץ וחוצות.
 (ת"ר) א"י שותה בתחלה וכל העולם כלו שותה בסוף
 מי גשמי וכל העולם כלו שותה מתמצית
 משל לאדם שמגבן את הגבינה נוטל את האוכל
 ומצית את הפסולה ארץ ישראל משקה הקב"ה
 בעצמו וכל העולם כלו משקהו ע"י שליח שני הנותן
 מטר על פני ארץ ושולח מים על פני חוצות:
 לג א"ר יהושע בן לוי כל העולם כלו תמציתו של גן
 עדן הוא שותה שני ונהר יוצא מעדן להשקות
 את הגן ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים. הנא
 מי תמצית בית כור שותה תרקב ת"ה מצרים הוא
 ד' מאו פרסה על ד' מאות פרסה ומצרים אחד
 שטוף במים והקב"ה הכניסם במקום אחד כמכניס מים
 בכאל וכתנס באולרות קול שם גבול ואומר לים:
 בתחילה שותה גשמים יורדין שם תקלה כך שמעתי:
 משירי תמצית מה שנשאר בעבים אחר שתייה:
 על פני ארץ ארץ ישראל:
 ונהר יוצא מעדן וגו' כלו סימוך לדבר שגן עדן שותה מי
 גשמים תקלה דכתיב קרא ונהר יוצא מעדן להשקות
 את הגן תקלה: הנא מי תמצית בית כור כלל משקין
 במימי בית כור יכולין להשקות בתמלתו שדה שיעור זרע
 תרקב שהוא אחד מששים בבית כור והכי כמי עולם אחד
 מס' בנן עדן ולי לו בתקלות העכבי' המשקין את הגן וגן לפני

מס' בנן
 נמצא
 נ"ו א
 וי"א
 לא
 בכס
 לאח
 הדר
 שמו
 יו"ד
 אש
 ליכא
 הא
 כל
 אל
 ובעב
 והמה
 כתביה
 לא
 דמבעי
 בלדך

חשלי ת
 ע"י
 בנח
 החלמר
 כשיכוי
 קלת
 איוב ה
 רלשיל נ

מס' בכוש וכוש אחד מס' בעולם. ועולם אחד מס'
 בנן וכן אחד מס' בעדן. ועדן אחד מס' בגיהנם
 נמצא כל העולם כלו ככסוי קדרה לגיהנם (וגיהנם)
 [ו"א גיהנם] אין לו שיעור ו"א עדן אין לו שיעור:
 *ויאמר יעקב לבניו למה חחראו אמר להם יעקב לר'
 לבניו אל תראו עצמיכם כשאתם שבעי' מס'
 לא בפני עשו ולא בפני ישמעאל כדי שלא יתקנאו ע"כ
 בכס' אל תרגונו בדרך א"ר אלעזר אמר להם יוסף לאבני' חנ'
 לאחיו אל תתעסקו בדבר הלכה שמא תרגו עליכם
 הדרך אינו והא א"ר אלעאי בר' ברכיה שני ת"ח
 שמה לבין בדרך ואין ביניהם ד"ת ראויין לשרף שני
 יודיו המה הולכים הלוך ודבר והנה רכב אש וסוסי' ח"כ
 אש ויפרידו בין שניהם. טעמא דאיכא דבור הא
 ליכא דבור ראויין לשרף. לא קשיא הא למיגרם
 הא לעיוני. במתניתא תנא אל תפסיעו פסיעה גסה

כל העולם כלו בעדן לכן: ככסוי קדרה הקטן כסגד הקדחה:
 אל תראו עצמיכם שם לכם חטים הרבה ולא הלכו אל
 בשביל דבר זה שלא להתראות בפני עשוי' שהיו לעורים
 ועבדים: תרגו עליכם הדרך תתעור: לוישרף באש דכתיב
 והנה סוסי' אש וכתיב צהרוא עכשיל הלוך ודבר ואלהכי
 כתביה לאשמועי' דאי לאו שהיו הולכין ומדברי' בדבר הלכה
 לא היו כגולין: הא למגרם מצעי' ליה צאורקא אבל במלת'
 דמצעי' ליה לעיוני לא: במתניתא תנא מאי אל תרגו גיל' דש"י

בדלך אל *תדסקו עצמיכם בפסיעה גסה: ס"ב ס"ג ס"ד ס"ה ס"ו ס"ז ס"ח ס"ט
 כגח' עיקו 11 II

רב פפא כל פרסה ופרסה אכול חדא ריפתא
קסבר משום מעיינא. אמר רב יהודה אמר רב כל
המרעיב עצמו בשני רעבון ניצול ממיחה משונה
[שנאמר ברעב פדך ממורת מרעב מיבעי ליה אייבס
אלא ה"ק בשכר שמרעיב עצמו בשני רעבון ניצול
ממיחה משונה] אמ' ריש לקיש אסור לאדם לשמש
מטחו בשני רעבון שנא' *וליוסף וולד שני בנים לאשי' חא
בטרם תבא שנת הרעב תנא חשוכי בנים משמשין
מטוחיהן בשני רעבון:

ת"ר בזמן שישראל שרוין בצער ופירש אחד מהם לה
באים שני מאה"ש [שמלוין לו לאדם] ומניחין סס

התגרים חכר לכפר דמשתכתי מזוני וליכא למיקש למזוני
ולמעיינא איכא למיקש: כל פרסה אכל ריכתא קסבר חת
רב פפא הא דאמור רבנן לא ליכול טפי מאס מעיינא האדם
ואיהו לא מסתפי מעעיינא דבעל בטן הוה. ע"א כריסו וע"ש
רקנה כדאיתא בב"מ דקא קשיב איבריה דרב פפא וכאיש
גבורתו ולפיכך יכול לאכול הרבה ואינו עזיק לו: מיתה
משונה מת בקרב ורעב וכל מיתה שאינה בידי מלאך המות
כדרך כל אדם על מטתו קרי מיתה משונה. בשכר שמלער
עלמו כשישראל נלער: אסור לשמש מטחו בשני רעבון
דלריך אדם לכהוג לער בעלמו: חשוכי בניה קסירי בנים
דגרסי' במתנות לגבי מכורה ומי קשיכי כולי האי שלא קיימו פ"ו:
שני מלאכי השרת שמלוין לו לאדם א' מימינו וא'
משאלו דכתיב כי מלאכיו ילוה לך: הנה שון ושקפה

אמ'
אור
אמ'
בבו
חיו
אכל
שום
יבא
זונה
ירוח
טוב
יכנס
ח"כ
לילות
המה
טוב:
הודה
לקמן
א שלא
חומרי'
מוזני
מזוכי
מלון

לו ידוהם על ראשו ואומרים פלוני זה שפירש מן
 הצבור אל וראה בנחמת צבור. תניא אידך בזמן
 שהצבור שרוי בצער אל ואמר אדם אלך לביתי
 ואוכל ואשתה ושלוש עליך נפשו ואם עושה כן עליו
 יסעי' ככ הכחוב אומר *והנה ששון ושמחה הרונג בקר ושחוט
 צאן אכול בשר ושח' יין אכול ושחה כי מחר נמות
 מה כתיב בתריה ונגלה באזני ה' צבאות אם יכופר
 העון הזה לכם עד תמותון ע"כ מדת בינונים אבל
 מדת רשעים מה כתיב *אתיו אקחה יין ונסבאה
 שכר וגו' מה כתיב בתריה *הצדיק אבד ואין איש
 שם על לב וגו' כי מפני הרעה נאסף הצדיק אלא
 יצער אדם עם הצבור שכן מצינו במשה רבינו שציער
 עצמו עם הצבור שנא' *יודי משה כבדים ויקחו אבן
 וישומו תדרייו וישב עלי' וכי לא היה לו למשה כד
 אחר או כסת אחת לישב עליה אלא כך אמ' משה
 הואיל וישראל שרוין בצער אף אני אהיה עמהם
 הרונג בקר ושחוט לאן אכול בשר ושח' יין כי מחר נמות
 ונגלה באזני ה' לצאו' אם יכופר העון הזה לכם עד תמותון:
 זו מדת בינונים שיראים מן המיתה כדכתיב זהו כי מחר
 נמות: אתיו אקחה יין נסבאה שכר והיה כזה יום מחר
 גדול יותר מאל: הצדיק אבד ואין איש שם על לב
 מפני מה הוא מת: [מפני הרעה נאסף הצדיק] מפני
 שלא ינטער הוא ברעה אחר שהיא גזירה מלפניו כי מפני
 הרעה נאסף הצדיק ל"א מפני רעות של אלו הוא נאסף

בצור
 בנה
 בית
 *כי
 שיל
 עליו
 נשמ
 חיקו
 בו
 בתע
 על
 ה
 הקפ
 יבי
 זל
 קרא
 כמה
 יהיה
 חזון
 ויגילין
 מעידין
 זה למי
 דיקו
 קרא

יסעי' ככ
 סס כו
 סס כו
 חלק
 וע"פ
 רש"י
 שחוט ה'

בצער וכל המצער עצמו עם הצבור זוכה ורואה
 בנחמת צבור ושמא יאמר אדם מי מעיד כי אבני
 ביתו של אדם וקורו ביתו של אדם מעידין בו שנ'^{פ"ג}
 *כי אבן מקיר חזק וכפיים מעץ יעננה. רבי רבי
 שילא אמר כי מאה"ש המלוין לו לאדם הם מעידין
 עליו שנא' *כי מלאכיו יצוה לך. רבי חרקא אומ' תלמיט' לא
 משמתו של אדם היא מעידה עליו שנא' *משוכבת חוכס' ו
 חוקך שמור פתחי פיד. וי"א איבריו של אדם מעידין
 בו שנא' *אתם עדי נאם ה' אמ' שמואל כל היושב
 בתעניות נקרא חוטא (שנא' *וכפר עליו מאשר חטא
 על הנפש וכי באי זו נפש חטא אלא שציער נפשו
 מן היין ותניא) [סבר כי האי חנא דחניא] ר' אלעזר
 הקפר [בר'] אומר מה חיל מאשר חטא על הנפש
 כי באי זו נפש חטא זה אלא שציער עצמו מן היין
 והלא דברים ק"ו ומה זה שלא ציער עצמו מן היין
 נקרא חוטא המצער עצמו מכל דבר על אחת כמה
 כמה רבי אלעזר אומר נקרא קדוש שנא' *קדוש
 יהיה גדל פרע שער ראשו והלא דברים ק"ו ומה
 חטא הקנ"ה רובה שיבקש עליהם רמזים: כפיים קלי לניכה
 ויילין לתת בין ב' כדכתיב העלים: ה"ג איבריו של אדם
 מעידין שכל' ואתם עדי לשון רבים: וכי באי זה נפש חטא
 זה למי הרג שנקרא חוטא חטא מלוה ללער עלמו כדאמר'
 דוקי אי חבלי האי עלמא (והאיד) מי סמו להו במס' הוריות:
 נקרא קדוש היטיה דקרא קא דריש בשביל שמתוך כך עתמקין

מנינס
 פ"ג
 ע"ש
 חכיק' נ
 תלמיט' לא
 חוכס' ו
 חטא
 יסני' ו
 כמדכ' ו
 חטא
 כדריס
 פ"ק

מן
 זמן
 יתי
 עליו
 וט
 מות
 פת
 בבל
 אה
 גוש
 לא
 ער
 אבן
 בר
 שה
 הם
 מות
 יו:
 זמר
 זמר
 לב
 פני
 פני
 סק

זה שלא ציער עצמו אלא (מן היוין) [מדבר אחד]
 נקרא קדוש המצער עצמו מכל דבר על אחת כמה
 וכמה ולשמואל הא איקרו קדוש ההוא אנדל פרע
 קאי ורכי אלעזר הא איקרו חוטא ההוא דמסאב
 נפשוה ומי אמר ר' אלעזר הכי והא א"ר אלעזר
 סס לעולם (יראה) [ימוד] אדם עצמו * כאלו קדוש שרוי
 'ע"כ בתוך מעיו שנא' * בקרבך קדוש לא קשיא הא דמצי
 הו"ע יא לצעורי נפשו' הא דלא מצי לצעורי נפשו' ריש לקיש
 משלי יא אמר נקרא חסיד שנאמר * גומל נפשו איש חסד
 [ועובר שארו אכורין] א"ר ירמיה [בר אבא] אמר
 ריש לקיש אין ת"ח רשאי לישב בתעני' מפני שממעט
 עוכותיו שמתעבה: לשמואל קדוש יהי אנדל פרע קאי שצערן
 חסור בהכאה חבל הוא עלמו לא נקרא קדוש ולר' אלעזר קוטא
 דשאיב כתר גומו מאשר קטא על הכפא פטא המקר' על שנטמא צמת:
 כאלו קדוש שרוי בתוך מעיו כאלו כל מעיו קדוש וחסור
 להכמישן דהכי משמע בקרבך קדוש כלו' דחסור להתענות
 בקרבך קדוש רשיה דקרא קדוש צטיל שקדוש שרוי בלעז
 לא חבא בעיר שלמעלה עד שאזנה ירושלים של מטה ורמיה
 בעלמא הוא: הא רמצי מצער נפשיה שיכול לסבול התענית
 (ומשנת להקב"ה) [ומשנתו הקב"ה] חבל מי שאינו יכול להתעני'
 נקרא קוטא: נקרא חסיד המתענה דכתי' גומל נפשו איש חסד
 מפניו עלמו ממאכל ומשתה כמו ביום הגמל את ילדק שבד"ר
 בלעז מפי מורי אי כתי גומל לאון תגמול שמעלים נפשו לקונו:
 ועובר שארו המתענה ומכמיש בשרו נקרא אכור: שממעט

ממ
 א*
 כך
 ואין
 אפי
 לרש
 ויש
 עולם
 עשו
 לו
 עוד
 דנתן
 במלא
 מעודה
 בשם
 פניו
 ילדק
 עושה
 הזה
 כל

מאימתי פרק ראשון הענין קסד

ממלאכת שמים אמר רב ששת האי בר בי רב ^{גמ'}
 דיתוב כחעניותא כלבא ליכול שירותיה: ^{כחאחרי'}
 *אל אמונה ואין עול אל אמינה כשם שנפרעין מן ^{קפסוק}
 הרשעים לעה"ב אפי' על עברה קלה שעושין ^{לו}
 כך נפרעין מן הצדיקים בעה"ז על עברה קלה שעושין ^ס
 ואין עול כשם שמשלמים שבר לצדיקים בעה"ב ^{ע"א}
 אפילו על מצוה קלה שעושים כך משלמים שכר ^{דברי' לג}
 לרשעים בעה"ז אפ' לו על מצוה קלה שעושין צדיק
 וישר הוא אמרו בשעת פטירתו של אדם לבית
 עולמו כל מעשיו נפרטין לפניו ואומרים לו כך וכך
 עשית במקום פלוני ביום פלוני והוא אומ' הן ואומרי'
 לו חתום וחתום שנא' *ביד כל אדם יחתום ולא ^{איו' לג}
 עוד אלא שמצדיק עליו את הדין ואומר להם יפה
 דנתוני לקיים מה שנא' *למען הצדק בדברך וגו': ^{תלים כג}
 במלאכת שמים קלס הוא ואינו יכול ללמוד: שירותיה
 סעודתו כלבא ליכול סעודתו ולכך המתענה אינו מועיל לו
 אלא כמי שמתענה מפני שאין לו מה יאכל:
 כשם שמשלם לצדיקים כו' כד משלם לרשעים בעה"ז
 כדי לטורדם מן העה"ב כדכתיב ומשלם לשוכאיו אל
 פניו להאזינו: ואין עול שאין עושה דבר בלא דין אמת
 לדיק: צדיק וישר מלדיק דין על הלדיקים לפרוע מהם
 עושה טובה וישרות עם הרשעים לפרוע כל זכותם בעולם
 כזה כדי לטורדן: יחתום כותב מעשה כל אדם ומקתי' יד
 כל אדם על כל מעשיו: למען הצדק בדברך שהוא מלדיק
 עליו בדבריך אמתה מראה לו ע"כ:

אחד
 כמה
 פדע
 מסאב
 לעזר
 שריו
 דמצו
 לקוש
 חסד
 אמר
 ממעט
 שער
 קוש
 צמת
 ואסור
 התענות
 בלעז
 ורמיה
 התענית
 התענו'
 יש קסד
 שברי'
 לקונו
 שממעט

לו מר עוקבא איקלע לגינוק בעו מיניה כמה שמש
 משה כל שבעת ימי המלוואים לא הוה כידיה
 ע"ז אזל ושאל בי מדרשא א"ל בחלוק לבן רב כתנא
 יד כתני בחלוק לבן שאין לו אימרא [*א"ר אלעזר אין
 וע"ז אדם חשוב רשאי ליפול על פניוואא כנענה כיהושעבן
 יוסף ונן שנאמ' *ויאמר ה' אל יהושע קום לך למה זה
 אתה נופל על פניך] ואר"א אין אדם חשוב רשאי
 לחגור שק על בשרו אלא אם כן נענה כיהורם בן
 מ"נ ואחאב שנא' *ויהי כשמוע המלך את דברי האשה
 ויקרע את בגדיו והוא עובר על החומ' וירא העם והנה

כמה שמש משה דאלו באהרן כתיב בגדי כהו"כ דכתיב
 והלצצתם שצטעה שהיה [משה] עובד אהרן היה לצטע
 בגדי כהונה ועבודה דמשה גזרת הכתוב היא חבל בגדי
 כהונה לא מלינו בו ומסתמא הדבר קשה אם עבד בגדי
 של קול שילא צהם לשוק: בחלוק לבן של פשתן עשוי לשם
 גי' רש"י כך: שאין בו אימרא שפה מתרגמינן אימרא כלי קטן
 נגמ' היה מקוט אחד כל החלוק ולא כבגדי' שלנו שנתו הידים
 מדובקים בצגד הגוף בתפירה כדי שלא יקטרוהו שמה צלות
 שפה הוליא מעות הקדש מאוס שאל' והייתם נקיים מה
 זמישראל ע"כ: [רשאי ליפול על פניו לבנות עלמו נסכי הלכות
 שאם לא יענה יקרבוהו כך שמעתי אל א"כ יודעין בו שהוה
 קטוב כיהושע שאמר לו הקב"ה קום לך למה זה אתה כוס
 וגו'] אלא א"כ נענה כיהורם כלו' שידעין הן שכענה
 כיהורם יהורם דשע היה אלא שהתענה על רעב שהיה צימ'
 כ"א ז' שפדק מהרב ק' צדצ' ז"ל

מאימתו פירק ראשון הענין קסה

השק על בשרו מבית ואב"א לא הכל כנפילה ולא
הכל בקריעה משה ואהרן כנפילה יהושע וכלב
בקריעה משה ואהרן כנפילה שנא' *ויפול משה מדבר יד
ואהרן וגו' יהושע וכלב בקריעה דכתיב *ויהושע בן נון
ונון וכלב בן יפנה מן התרים את הארץ קרעו בגדיהם
מתקיף לה רבי זירא ואי תימא ר' שמואל בר נחמני
אי כתיב יהושע כדקאמרת השתא דכתיב ויהושע
הא והא עבוד:

וא"ר אלעזר לא הכל בקומה ולא הכל בהשתחואה לח
מלכים בקומה ושרים בהשתחואה מלכום טו
בקומה שנא' *כה אמר ה' גואל ישראל וגו' לכוה יסעיה
נפש וגומר מלכים יראו וקמו ושרי' בהשתחואה י"ט
שנאמר שרים וישתחוו מתקיף לה רבי זירא
[ואיחימא רבי שמואל בר נחמני] או כתיב וישתחוו
כדקאמרינן השתא דכתיב וישתחוו הא והא עבוד
ארנב"י אף (אנו נאמר) [אנו אומ'] לא הכל לאורה
ולא הכל לשמחה צדיקים לאורה וישרי' לשמחה
שנאמ' *אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה:

ונענה דכתי' ויהי סאה סלת נשקל וגו' : לא הכל כענין
כנפילה ולא הכל כענין בקריעה דיהושע וכלב שלא היו חסובים
במשה ואהרן לא זכו לעמות אלף בקריעה ומקרא בעלמא
קא דחיס. ויהושע בן נון כתיב בתריה דההוא ויפול וא"ו
מוסיף על ענין ראשון:

לכוה נפש לישראל הכזיים ומתועבים וענדים מושלים בהם: לא
הכל בקומה לקראת ישראל לע"ל: ישרי לב עדיפי מלדיקי':

סדר תעניות

פרק שני

לט [סדר תעניות] כיצד מוציאין את התיבה לרחובה של עיר ונוהן אפר מקלה על גבי התיבה

ס

וּבְרֵאשׁ הַנְּשִׂיא וְכוּ' וְכֹאֵו' אֵנוּחִין בְּרֵאשׁוֹ וְכוּ' מוֹרִידִין

לפני התיבה זקן ורגיל ויש לו בנים וביתו ריקם כדי

שיהא לבו שלם בתפלה ואומר לפניהם כ"ד ברכו

י"ח שבכ"ל יום ומוסיף עליהן עוד שש ואלו הן

זכרונות ושופרות וכו' על הראשונה הוא אומר מי

שענה את אברהם בהר המורי' וכו' על השביעית

הוא אומ' מי שענה את דוד ואת שלמה בנו בירושל'י

הוא יענה אתכם וישמע בקול צעקתכם היום הזה

בא"י המרחם על הארץ]: גמ' *וּבְרֵאשׁ הַנְּשִׂיא וְהַדָּר

ס

ע"כ תני כל אחד (נוטל ו) נוהן בראשו איני והא (חנן)

[תני] רבי אומ' בגדול' מתחילין מן הגדול (ובקללה)

[ובקללה] מתחילין מן הקטן בגדולה מתחילין מן

הגדול שנא' * (וידבר משה אל אהרן ואל אלעזר

ואל איחמ' [ויאמ' משה אל אהרן ולאלעזר ולאיתמר]

[ובקללה] [ובקללה] מתחילין מן הקטן דאמר מר

בתחלה נתקלל נחש ואח"כ נתקללה חוה ואח"כ

נתקלל אדם הא חשיבותא להידהו דאמרו להו

אפר מקלה אפר שרפה: בגדולה מלוה בעלמא שלא לפורעכו:

הא נמי דיהנין כרישיהו דכשיא ואכ"כ ד"ל כרישא

:"

ע"כ

פיק

כדוסי

ו"כ"כ

ד"ש"כ

ויקרא

סדר העניות פרק שני העניה קסו

איתון חשיכותו למבעו עלן רחמי אכולי עלמא [והוכ' מן
 מנח להו א"ר יצחק במקום תפלין שני* לשום לאכלו יסעי סא
 ציון לתת להם פאר תחת אפר] למה יוצאין לרחוב
 רבי חייא בר אבא אמ' לומר זעקנו בצנעה ולא
 נענינו נבזה עצמינו כפרהסיא ר"ל אמ' גלינו גליותינו
 מכפרת עלינו מאי בינייהו א"כ דגלו מבי כנישתא
 לבי כנישתא. ולמה מוציאין את התיבה לרחובה
 של עיר א"ר יהושע ב"ל לומר כלי צנוע היה לנו
 ונתכזרה בעונינו ולמה מתכסין בשקים א"ר חייא
 בר אבא לומר הרי אנו חשובי כבהמה ולמה נותנין
 אפר מקלה ע"ג תיבה א"ר יהודה בן פוי כלומר
 יעמו אנכי בצרה ריש לקיש אמר *בכל צרתם לו
 צר א"ר זירא מריש כי הוה חזינא להו לרבנן דיהבו יסעי סג
 אפר מקלה על גבי תיבה מודעזע לי כל גופי ולמה
 נותנין אפר בראש כל אחד ואחד פליגי בה ר' לוי
 בה חמא ור' חזינא חד אמר הרי אנו חשובי לפניך
 חשיבותא הוא דאמרינן להו איתון קשיבותו עפי כו' : [פאר
 תחת אפר ש"מ במקום תפלין דכתיב צהו פאך קנוס עליך
 ואמרינן אלו תפלין:] בצנעה צנית הכנסת : גלינו שילאנו
 מכניסתנו : גלוחנו תהא מכפרת עלינו : דגלו מבי כנישתא
 לבי כנישתא אחריתי גלות איכא פרהסיא ליכא : נחבזה
 בעונינו וידוי : חוגרין שקין תכינן צירושלמי שהיו חוגרין
 שקין ויולאין לבית הקברות וחוקעין בקברות וצעי ליה מיבעיא
 שקין למה ובית הקברות למה ותקיעת שופר למה : כבהמה

ויובה
 תיבה
 רידון
 כרו
 ברכו
 לו הן
 ר מי
 גיעות
 ושלי
 הזה
 והדר
 (חנן)
 קלה)
 ין מן
 געור
 [תמר]
 ר מר
 אח"כ
 להו
 רענו
 ברישא

כאמר וחד אמר כדו שייכור לנו אפרו של יצחק
 מאי בנייהו א"כ עפר סתם למה יוצאין לבית הקברות
 פליגי בה ר' לוי בר חמא ור' (חמא בר) חנינא חד
 אמר הרי אנו חשוכין לפניך כמתים וחד אמ' כדו
 שייבקשו המתים רחמים עלינו מאי בנייהו א"כ
 קברינברי' מאי הו' המוריה פליגי בה ר' לוי בר חמא
 חנינא חד אמר הו' שוצא ממנו הוראה לישראל
 וחד אמר הו' שוצא ממנו מורא לאוה"ע:

מ משנה והיון שבהם אומר לפניהם דברי כבושין
 אחינו לא נאמר באנשי נינוה וירא אלהי
 את שקם ואת העניות אלא *וירא האלהים את
 מעשיהם כי שבו מדרכם הרעה וכן הוא אומר

דמער בהמה ניכרו מטלה של עזים : עפר סתם שאינו
 אפר מקלה זכירת אפרו של יצחק ליכא סתם לא גרסינן
 אלא איכא בינייהו עפר : קברי נברים במקום שאין קברי
 ישראל לנקש רחמים אפי' על עלמן ליכא כ"ש עלינו : מאי
 הו' המוריה זכו' חידי דאיירי בפלוגתא דר' לוי ורבי
 (קמח) [קניכא] תנא כמי הא פלוגתא מאי הו' המוריה
 דאברהם קרא למקום העקידה ה' יראה וכתיב אל הו'
 המוריה קד אמר הו' שילא הוראה תורה לישראל כי מלין תנא
 תורה יורו משפטיך ליעקב ולשכת הגזית שבה עמדו הכנאים
 המוכיאים לישראל : מורא לאה"ע שזמנין גדולתן של ישראל
 ומתפקדין עליה כך שמעתי : ל"א הו' המוריה הו' מי
 מורא לאה"ע במתן תורה דכתי' ארץ יראה וסקטה ע"כ:

סדר תעניות פרק שני תענית קסו

בקבלה *וקרעו לבככם ואל בגדיכם ושובו אל ה' יואל כ
 אלהיכם: גמ' *ח"ר יש שם זקן אומר זקן ואם לאו טז
 אומר חכם ואם לאו אומר אדם של צורה. אטו
 זקן דאמרי' אע"ג דלאו חכם הוא אמר אכיו ה"ק
 וש שם זקן והוא חכם אומר זקן והוא חכם אין שם
 זקן והוא חכם אומר חכם אין שם לא זקן ולא חכם
 אומר אדם של צורה אחינו לא שק ולא תעניות ^{שק}
 גורמין אלא תשובה ומעשים טיבים גורמין שכן ^{ותעני'}
 מצונו באנשי ניונה שלא נאמר בהם וירא אלהי' ^{אינו}
 את שקם ואת תעניתם אלא וירא האלהים את ^{אלא}
 מעשיהם כי שבו מדרכם הרעה ויתכסו שקים ^{להכני'}
 האדם והבהמה מאי (עבוד) [הוועבדי] אסרי את ^{הלב}
 הבהמה לחוד והולדות לחוד אמרו רבש"ע (אם ^{לתשוב'}
 אחה מרחם עלינו אנו מרחמים על אלו ו) אם אין ^{וכ' ג}
 אחה מרחם עלינו אין אנו מרחמים על אלו ויקראו ^{אסרי}
 אל אלהים בחזקה מאי אמור. (אמר רב שמואל) ^{דכ"י קו}
 אמרו לפניו רבש"ע עלוב ושאינו עלוב (יכול ושאינו ^{חתיכת}
 יכול) צדיק ורשע מי נדחה מפני מי. וישובו איש ^{בחוק'}
 אע"ג דלאו חכם אלא ע"ה בתמיה הא ודאי קכס עדיף: ^{סס}
 אס יש סס זקן והוא קכס אומר זקן והוא קכס: אדם
 של צורה בעל קומה כדי שישמעוהו ויתקבלו דבריו להמריך את
 הלב: מאי אמור באנשי ניונה דכתיב צהו צוקה דמשמ' בכך
 כלוק הדין: מי נדחה מפני מי הוי אומר לדיק מפני רשע:
 אם [אין] אחה מרחם זכו' כלו' כשס איתה דולה שרמס על

ותעני'
 אינו
 אלא
 להכני'
 הלב
 לתשוב'
 וכ' ג
 אסרי
 דכ"י קו
 חתיכת
 בחוק'
 סס

יצחק
 קברו
 באחד
 כדו
 א"ב
 המא
 שראל
 :
 כבושין
 אלהי
 את
 אומר
 שמי
 גרסין
 קבר
 : מא
 י ורבי
 המורה
 אל ה
 זקן תל
 כביאים
 ישראל
 ד סי
 ע"כ:

מדרכו הרעה ומן החמס אשר בכפיהם מאי ומן
 החמס אשר בכפיהם אמר שמואל אפי' גזל מריש
 ובנאו בבירה מקעקע את הכירה כולה ומחזור
 מריש לבעליו:

שס עמדו בתפלה מורידין זקן לפני התיבה וכו'. ת"ר
 עמדו בתפלה אע"פ שיש שם זקן וחכם אין
 מורידין לפני התיבה אלא אדם הרגיל איהו רגיל
 ה' יהודה אומר מטופל ואין לו ויש לו יגיעה בשדה
 וביתו ריקם ופרקו נאה ושפל ברך ומרוצה לעם
 ויש לו נעימה וקולו ערב ובקי לקרות בהורה ונביאי
 וכתובים ולשנות במדרש הלכות והגדות ובקי בכל
 הברכות כולן ויהבו ביה רבנן עינייהו בר' יצחק
שס בר אמי *היינו מטופל ואין לו היינו ביתו ריקם אמ'
 ע"כ רב חסדא זהו שביתו ריקם מן העבירה. (זקן) ופרקו
 נאה אמר אביו זה שלא יצא לו שם רע בילדותו.

אלו דכתיב ורקמיו על כל מעשיו כן תרקס עלינו: מריש
 קורה: בירה מגדל:

מטופל ואין לו יש לו טפלים ואין לו צמה להתפרכס שלבו דואג
 עליו: ויש לו יגיעה שמעכוין יותר בתפלת הגשמים:
 ופרקו נאה [מפ' לקמן]: ושפל ברך עכיו: ומרוצה לעם כוק
 לבריו ומסכימין לתפלתו: נעימה בסומי קלא שמוסך הלל: ורגיל
 לקרות כו' איהו הפסוקי של תפלה סדורי' צפיו: היינו מטופל
 ואין לו היינו ביתו ריקם היינו כמו זהו: ביתו ריקם מן העבירה
 שאין חמס וגזל בביתו: ופרקו נאה אפי' כשעמד על בקרותו היה

סדרה תעניות פרק שני תענית קסח

היתה לי נחלתי כארזיה כיער נחנה עלי בקולרה ידמיה יב
על כן שנאתיה מאי נחנה עלי בקולרה אמר מר
זוטרא בר טוביה אמר רב ואמרי לה א"ר חמא
א"ר אלעזר זה שלוח צבור היוורד לפני התיבה
שאינו הגון: [ובחזתמה הוא אומר מי שענה וכו']
וחזן הכנסת אומר להם הריעו בני אהרן הריעו וכן
בכל ברכה וברכה באחת אומר תקעו וכאחת אומר
הריעו. * על הראשונה הוא אומר מי שענה ארץ יין
אברהם וכו'. תנא יש מחליפין צעקה לאליהו ותפלה
לשמואל. על השביעית הוא אומר מי שענה את
דוד כו' מכדי יונה בתר דוד ושלמה הוה מ"ט מקדי
לוי ברישא משום דבעי למיחתם מרחם על הארץ.
רבי אומ' אומ' אני כהן אסור לשתי' יין לעולם אבל
מה אעשה שתקנתו קלקלתו]:

ת"ר מלך מסתפר בכל יום כהן גדול מע"ש לע"ש שס

כאה בלי שס רע: זהו שלוח צבור שאינו הגון רשע שהקב"ה
זוכא אותו יותר מכלן והוא כותן נקולו לפניו: [צעקה לאליהו
על מי שענה את אליהו קותם שומע לעקה: ותפלה לשמואל
שומע תפלה דכתי' בי' תפלה קבנו את כל ישראל המלפמה ואתפלל
בעדכם: כהן אסור כו' כלו' אי קייסינן לשמא יבנה יהא אסור
לעולם אפי' המכיר משמרתו וכו': אבל מה אעשה שתקנתו
קלקלתו דהוי כמה שנים שלא קורה צירה וקלקלה זו תקנתו
לשמות יין כהדי' ולשמא יבנה לא קייסינן:]
מסתפר בכל יום מלוה: מע"ש לע"ש ולא יטהר מלגלג יותר:

כהן הדיוט אחד לשלשים יום מלך מסתפר בכל
סעי' לנ וום מ"ט א"ר אבא בר זבדא אמר קרא *מלך
ביפיו תחויני עניך כ"ג מע"ש לע"ש מ"ט א"ר שמואל
בר יצחק הואיל ומשמרות מתחדשות כהן הדיוט
אחד לל' יום מנא לן אחיא פרע פרע מנזיר כתי'
הכא *וראשם לא יגלחו ופרע לא ישלחו וכתי' התם
קדוש יהיה גדל פרע וכו':

יחזקאל
מד
במדכ' ו
מא
יח
ס"ק
דר"ס
רב"ש
רש"א

חניא בעשרים וחמניא ביה אחת בשורחא מבחא
ליהודאי דלא יעידון מן אורייתא שפעם
אחת נגזרה גזרה על ישראל שלא יעסקו בתורה
ושלא ימולו את בניהם ושיחללו שבתות מה עשה
(יהושע) [ויהודה] בו שמוע וחבריו הלכו ונטלו עצה
ממשרוניתא אחת שכל גדולי העיר מצויין אצלה
אמרה להם כואן והפגינו כלילה עמדו והפגינו כליל'
ואמרו אי שמים לא אחיכם אנחנו לא בני אב אחד
אנחנו לא בני אם אחת אנחנו מה נשתנינו מכל
אומה ולשון שאתם גוזרין עלינו גזירות קשות ובטלים
ואותו היום עשאוהו יום טוב [*ר"נ גזר תעניתא
בחריסר אמרו ליה רבנן יום טוריינום הוא אמר
להו יום טוריינום גופי' בטולו הואיל ונהרגו
ומשמרות מתחדשות בכל שנת ומשמרת שלא ראו עד עכשיו
וכאן לראותו הדבר כאם שתראו ביופיו:
הפגינו כליל' לשון לעקה: אי שמו' גרסו' כלו' אהה ה' להקב"ה
היו פועקים על אותם שגזרו עליהם גזרות קשות והיו

סס
ע"ב

סדרה תעניות פרק שני תענית קסט

בו שמעי' ואחי' אחיו] חניא ניקנור אחד מאפרכי
 וונים היה וכל יום ויום היה מניף ידו על יהוד'
 וירושלים ואמר אימתי תפול בידי *ואעשה בה מה
 שליבי חפיץ וכשגברו בית חשמונאי ונצדוהו (נכנסו)
 לחיילות שלו וקוצצו בהונות ידיו ורגליו ותלאום
 בשערי ירושלים אמרו פה שהיה מדבר בגאורה
 וידים שהיו מניפות על יהודה וירושלים (ורגלים
 שהיה מחשב בהם) תעשרה בהם נקמה זו מאי
 טוריינוס אמרו (כשהרג) [כשבקש] טוריינוס [להרוג]
 את לוליאנוס ואת פפוס אחיו בלודקיא אמ' להם אם
 מעמו של חנניה מישאל ועזריה אתם יבא אלהיכם
 ויצילכם מידי בדרך שהציל לחנניה מישאל ועזריה
 מיד נבוכדנאצר אמרו לו חנניה מישאל ועזריה
 צדיקי גמורו' היו וראוין ליעשות להם נס ונ"ג מלך
 הגון היה וראוי ליעשו' נס על ידו ואותו רשע הדיוט הוא
 ואינו ראוי ליעשו' נס על ידו ואנחנו נתחייבנו הריג'
 אומר' להם לפני הקב"ה וכי לא אחיכם יכו': [שמעי' ואחי'
 קסדי' היו ולא פי' מי הם דאיתו שאכלו ארי' עידו היו ולא שמעי']:
 אפ"כי דוכ"ס: לוליאנוס ופפוס אחיו לדיקים גמורים היו:
 מלודקיא זו היא לוד והיינו דאמר' בעלמא הרוגי לוד אין כל
 בריה יכולה לעמוד במקילתן [בג"ע]. וי"א שכהרו ע"י צתו של
 מלך שמלאת הרוגה ואמרו היהודי' הרגוה וגזרו גזירה על
 שוכאיהם של ישראל ועמדו אלו ופדו את ישראל ואמרו אנו הרגנוה
 והרג ללו בלנד: נתחייבנו הריגה על קטל של קייבי מיתו' ב"ד:

גירסת
 הגמרא
 ולרחסכה

בכל
 מלך
 מואל
 מיוט
 כתו
 התם
 שבתא
 פעם
 תורה
 עשה
 עצה
 אצלה
 בליל
 אחד
 מכל
 מלום
 יתה
 אמר
 בהרגו
 עכשיו
 הקב"ה
 מ והיו

למקום ואם אין אתה הורגנו הרבה הורגני יש כיד
 המקום הרבה דובי יש הרבה אריו' יש הרבה נמרו'
 יש שפוגעין בנו ולא מסרנו הקב"ה בידך אלא שעתיד
 ליפרע דמינו מידך אעפ"כ הרגם מיד אמרו לא זוו
 משם עד שבאת דיופלי מדומי ופצעו את מוחו כגזירין:

סדר תעניות אלו

פרק שלישי

יט מעשה שירדו זקנים מירושלים לעריהם וגזרו
 תענית על שנראה כמלא פי חנור שדפון
 באשקלון ועוד גזרו תענית על שאכלו זאבים ב'
 חנוקות בעבר הירדן. ר' יוסי אומר לא על שאכלו
 אלא על שנראו על אלו מתרועעין בשבת על עיר
 שהקיפוח נכרים או נהר ועל הספינה המטרפת כים
 ר' יוסי אומר לעורה ולא לצעקה שמעון התימני
 אומר אף על הדבר ולא הודו לו חכמים:

[וכן שפסקו גשמים בין גשם לגשם מ' יום מתרועעין

דיופלי שני שריס ולשון יוכי הוא וכן דיופלי של מלכי לשון שריס:

בגזירי מקלות כמו שני גזירי עלים ע"כ:

לעריהם זא"י: באשקלון בארץ פלשתים: על שאכלו זאבים

שהיא קיה רעה ומכה מהלכת היא: שנראו ונאו

בעיר: מתרועעין בענינו: המטרפת מלשון טרף אננא ומלשון

זי"י ארזי שיהי אב צילה טרופה וכו':

סדר תעניות אלו פרק שלישי תענית קע

עליהן מפני שהיא מכת בצורת. מאי מכת בצורת
*אמר רבי חנינא סאה בסלע ושכיחא בצורתא ^ס
ד' ולא שכיחא כפנא א"ר יוחנן לא שנו אלא בזמן ע"נ
שהמעות בוול ופירות ביוקר אבל מעות ביוקר
ופירות בוול מתריעין עליו מיד דא"ר יוחנן נהירנא
כד הוו קיימי ד' סאין בסלע והוו נפישו נפישו
כפן בטברי מדלית איסר. תניא א"ר אלעזר בן
פרטא מיום שחרב בהמ"ק נעשו גשמים צימוקין
לעולם יש שנה שגשמי' מרובין ויש שנה שגשמיה
מועטין וכו' שנה שגשמיה מרובין למה"ד לעבד
שנתן לו רבו פרנסתו בבת אחרת נמצא ריחים
טוחנו' מן הכור מה שטוחנו' מן הקב ונמצאת עיסה
אוכלת מן הכור כמו אוכלת מן הקב:
ת"ר פעם אחת עלו כל ישראל לרגל לירושל' מב
ולא היה להם מים לשתות. הלך נקדימון ^ס
בן גוריון אצל הגמון אחר שהיה שם א"ל הלוני
כפנא רענ ורענ קשה מצורת לפי שא"ל להביא בשופי:
מעות ביוקר אין מעות מלויות להן: נהירנא אחי זוכר:
מדלית איסר מאין מעות: צימוקין שירדין בקושי מלשון ושדים
טומקים: פרנסתו בב"א פרנסת כל השנה וטומן אותה ביקד:
נמצא ריחים טוחנות וכו' שכן דרך שמשתייר מן הקמח בריקיי'
וכן כשהגשמי' יורדין מרובין ומרביעין את הארץ ומה שהיו טרשי'
בולעין מהרוב בולעין מן המיעוט ומה שהרוק מכשבת ובלעת מן
הרוב בולעת מן המיעוט:]

שתיים עשרה מעיינוי מים לעולי רגלים ואני אתן
 לך שתיים עשרה מעיינוי מים ואם לאו הריני נותן
 לך שתיים עשרה פכרי כסף זקכע לו זמן כיון
 שהגיע זמנו ולא ירדו גשמים בשחרית שלח לו
 שגר לי או מים או מעוי שלח לו עדיין יש לי
 שהות ביום וכן בצהריום וכן במנחה שלח לו שגר
 לי או מים או מעוי שלח לו עדיין יש לי שעות
 ביום לגלג עליו אותו הגמון אמר אפשר כל השנה
 כלה לא ירדו גשמים *ועכשיו ירדו גשמים מיד
 נכנס לבית המרחץ בשמחה (ובעוד שאורו הגמון)
 [עד שאותו הגמון נכנס בשמחתו] בבית המרחץ
 נכנס נקדימון בן גוריון לבית המקדש [כשהוא
 עצב] ונתעטף ועמד בתפלה ואמר לפניו רבש"ע
 גלוי וידוע לפניך שלא לכבודי עשיתי ולא לכבוד
 בית אבא עשיתי אלא לכבודיך עשיתי כדי שיהו
 מים מצויין לעולי רגלים מיד עלו עבים וירדו להם
 גשמוי עד שהיו מלאות כל המעיינות והותירו יצא
 אותו הגמון מן המרחץ ונקדימון בן גוריון יצא
 מבית המקדש כשפגעו זה בזה א"ל תן לי דמי
 מים יותר שיש לי בידך א"ל יודע אני שאלהיך
 לא הרעיש את העולם אלא בשבילך אלא עדין
 ואני אתן לך י"ב מעיינות מים כלו שירדו גשמים ויתמלא כל
 המעיינות מים אותן מעיינות לא היו נובעין מימיהם כ"כ
 ואיך מתמלאין מאליהן כל כך כשאר מעיינותי ועכשיו ירדו גשמים

סדר העניות אלו פרק שלישי העניה קעב

מחליף ושרשיו מרובין ואפי' כל הרוחות שבעולם
באות ונושבות בו אין מזיון אותו ממקומו אלא
הולך ובא עמהן דממו הרוחות עמד הקנה במקומו
(כך ישראל עומדין במים התורה אם הם גולין
גועיהן מחליפין ועוסקין בתורה ושרשיו מרובין
ואפי' כל גליות שבד' רוחות השמים אין מזיון
אוהן מכח התורה) אבל כלעם הרשע ברכן בארו
שנא' *כארוזים (עלי מים) מה ארו זה אינו עומד כמדנני
במקום מים ואין גועו מחליף ואין שרשיו מרובין כד
ואפי' כל הרוחו' שבעולם נושבות בו אינו הולך
ובא עמהן כיון שנשבה בו רוח דרומית עוקרתו
והופכתו על פניו ולא עוד אלא שזכה קנה ליטול
הימנו קולמוס לכתוב בו ספר תורה נביאי' וכתובי':
ת"ר לעולם יהי אדם רך בקנה ואל יהא קשה מה
כארו מעשה שבא רבי אלעזר בר' שמעון עס

העמתם עלי דנריכס : ברכם בארו כארוזים עלי מים ארו
זה אינו עומד במקום מים וכו' ואע"ג דכתיב בקרא כארוזים
עלי מים ההוא לאו זלעס קאמ' ליה זלעס אמ' כארוזי' והמלאך
השיבו עלי מים וכן כולהו זלעס קאמ' כנמליס דזמנין מתייבשין
וקאמ' ליה המלאך כטיו דאין יבשין לעולם והיינו דכתיב ויהפוך
ה' אלהיך לך את הקללה לברכה על ידי מלאך שהשיבו ע"י מלאך :
ואפי' כל הרוחות שאינם קשות : רוח דרומית היא קשה
כדאמרי' אלמלא בן כץ שמעמידה אין צריה יכולה לעמוד מפניה
שכ' המצינתך יאצר כץ יפרוש כנפיו לחימן :

ת
הורה
ה
יש
אלמני
ממש
החזור
אמ'
נהרי
ינוד
כה
אמני
ללה
ברכה
בקנה
אשר
וגועו
כן דרך
רו וג"ש
פורש:
אלמנה
לקזור:
דיוטין
דאמרי'
ור"קא
ז' כעו

ממגדול גדוה מבית רבו והיה רוכב על חמור
 ומטייל על שפת הנהר ושמה שמחה גדולה והיתה
 ע"ס דעתו גסה עליו מפני שלמה תורה הרבה *נודמן
 ע"כ לו אדם אחד שהיה מכוער ביותר אמר לו שלום
 עליך רבי ולא החזור לו א"ל ריקא כמה מכוער
 אותך האיש שמא כל בני עירך מכוערין כמותך
 א"ל איני יודע אלא לך ואמור לאומן שעשאני
 כמה מכוער כלי זה שעשית כיון שודע בעצמי
 שחטא ירד מן החמור ונשתמח לפניו וא"ל נענית
 לך מחול לי א"ל איני מחל לך עד שתלך לאומן
 שעשאני ואמור לו כמה מכוער כלי זה שעשית
 היה מטייל אחריו עד שהגיע לעירו יצאו בני עירו
 לקראתו והיו אומרי לו שלום עליך רבי רבי מורי
 מורי אמר להם למי אחם קורין רבי רבי אמרו
 לו לזה שמטייל אחריו אמר להם אם זה רבי
 אל ירבו כמותו בישראל אמרו לו מפני מה אמ' להם
 כך וכך עשה לי אמרו לו אעפ"כ מחול לו שאדם
 גדול הוא בתורה א"ל בשבילכם הריני מחל לו
 ובלבד שלא יהא רגיל לעשות כן מיד נכנס ר"א
 ברבי שמעון ודרש לעולם יהא אדם רק כקנה
 ואל יהא קשה כארו:

מו **ההיא** אשיתא רעיעתא דהות בנהרדעא דלא הוה

ע"ס מטייל לשמוק: נודמן לו אדם יש ספרים שכמוז בהן אליהו א"ל
 וסוף כתבנין להוסיקו שלא ירגיל בדנה:

סדר העניות אלו פרק שלישי העניות קעג

חלף רב ושמואל תוחה אף על גב דקיימה באחרה
 תליסר שנין ולא נפלה יומא חד איקלע רב אדא
 בר אהבה להתם אמ' שמואל לרב ניתי מר ונקיף
 א"ל לא צריכנא האידנא דהא איכא רב אדא בר
 אהבה בהון דנפישא זכותיה ולא מסתפינא רב
 הונא הוה ליה חמרא כההוא ביתא דהוה רעיעא
 בעא לפניו עייליה לרב אדא בר אהבה להתם
 משכידה לרב אדא בר אהבה בשמעתי התם
 עד דפנייה בחר דנפקו נפל ביתא ארגיש רב
 אדא בר אהבה ואיקפד סבר לה כי הא דר'
 ינאי דא"ר ינאי לעולם אל יעמיד אדם עצמו במקום
 הסכנה ויאמר שעושין לו נם שמא אין עושין לו
 נם ואם עושין לו נם מנכין לו מזכותיו אמר רב
 חנן מאי קרא הכתיב *קמונתי מכל החסדי וגו' כדל' לב
 (אמר יעקב לפני הקב"ה מתיירא אני שמא על
 הנם שאתה עושה לי אתה מנכה מזכותי ונמצאתי
 קטן מכל החסדים ומכל האמת) מאי הוה עובדיה
 דרב אדא בר אהבה כי הא דאותמר שאלו תלמודו ונלכס"ד
 את רב אדא בר אהבה במה הארכת ימים אמ' ויב"ש
 להם מימי לא הקפדתי בחוך ביתי ולא צעדתי בפני
 מי שגדול ממני בחכמה ולא הרהרתי במבואות
 באחרה במקומה אע"ג דאינה ראויה ליפול דהא קמה צאתה
 בולי האי אפ"ה כיון דרצועה היא לא הוה קלפי תותה
 אלא היה עקיף סביבות אותה קומה : מנכין מעטין : כה"ג לא

ודקא לה פכיה

חמות
 חיתה
 יודמן
 לולם
 כוער
 מותך
 שאני
 עצמו
 ענית
 אומן
 גשית
 עירו
 מורי
 אמרו
 רבי
 להם
 אדם
 לו
 ר"א
 בקנה
 הוה
 הוה"ל

המטונפו' ולא הלכתי ד' אמות בלא תורה ובלא תפילין
ולא ישנתי בכה"מ לא שינת קבע ולא שינת עראי ולא
ששתי בתקלת חברי ולא קראתי לחברי בחכינתו
ואמרו לה בחניכתו:

מז **אמר** ליה רבא לרפרם בר פפא לימא לן מר
ס **מהני** מילי מעליותא דהוה עביד רב הונא

א"ל בינקותיה לא דכירנא בסיכותיה דכירנא דכל
זמא דעיבא הוה מפקין ליה בגוהרקא דדהבא
וסויר לה לכולה מתא וכל אשיתא דהוה רעועתא
הוה סתר לה אם אפשר למרה באני לה ואם
לא באני לה איהו מדנפשיה וכל פניא דמעלי
שבתא הוה משדר שלוחא לשוקא וכל ירקא דהוה
יתיר לגינאי זבין להו ושדי להו בנהרא וניתבנה
לעניים אמר זימנין דסמכא דעתייהו ולא אתו
למיוזבן ולשדייה לבהמדי סבר מאכל אדם

הקפדתי בתוך ביתי : ולא הלכתי בלא תורה דכל שעתא הוה
גרים : בחכינתו זכיניו שמכנין אותו זכי אדם לגנאי כגון שם לווי:
ביומא דעיבא יום המעונן דהוא רוק מכשבה ומסתפי דלא יפלו
הקומות : בגוהרקא תיבה תלויה צענלה ושרות יושבות
זה (בארץ אשכנז) : סייר צודק תרגום פוקד מסער כמו האי
טנחא דלא סר סכינא קמיה חכס : זבין להו ושדי ליה בנהרא
משום הכי זבין לכו דאי הוה משיר מידי לגינאי אזל לאיבוד
דמכשא צענת : דסמכא דעתייהו שמכנין עניים לאותו ירק
ואומרים אין אנו לריכיס לקיית ושמא לא ישתיר שם כלום ואין

סדר תעניות אלו פרק שלישי תענית קער

אין מאכילין אותו לבתמה ולא לזובנן כלל נמצאת
 אתה מכשילן לעתיד לבא כד הוה ליה מילתא
 דאסותא הוה מלי כוזא (מיניה) [רמיא] ותלי ליה
 בסיפא דביתא ואמר כל (דצריך) [דבעי] ליתי
 ולישקול איכא דאמרי מילתא דשיבתא הוה גמיר
 והוה מנח ליה כוזא רמיא (ותלי ליה) אעברא
 [ודלי לוי] ואמר כל מאן דצריך ליעול וליתי
 כי היכי דלא ליסתכן כי הוה כריך ריפתא הוה
 פתח לדשא ואמר כל מאן דצריך ליתי וליכול
 אמר רבא כולהו מצינא מקיימנ' לבר מהא דלא
 מצינא למעבר *משום דנפישו בני חילא דמחוזא: כא
 אילפא ור' יוחנן הוו גרסי באורייתא דחיקא להו מח
 מלחא טובא אמרו ניקום וניזול וניעביד טפ

עיינ
 ככדו'
 ערך
 שיבת'

להם מה לאכול בשבת: אין מאכילין אותו לבתמה משום ציווי
 אוכלין ומקזי כנועט בטובה שהשפיע הקב"ה בעולם א"כ משום
 דקסה תורה על ממונן של ישראל חורקס לכהר זהולכין למקום
 אחר ומולאין אותן בני אדם ואוכלין אותן כך שמעתי: ונמצאת
 מכשילן לעתיד לבא דלא מייתי ירקי לסעודת שבת: כי ה"ל
 מלחא דאסותא רמי ליה כוזי רמיא וכו' לא גרסינן ליה:
 מילחא דשיבתא מכהג שדים שמזיקין למי שיאכל ואינו נוטל
 ידיו דשיבתא כהך דגרסינן במסכת יומא אמר אבוי משום שיבתא
 והוה תלי ליה לההוא כוזא דמיא כי היכי דלימשו ידיהו מיכיה:
 בר מהא קוזן קוז דכל מאן דבעי הוה עייל ואכל: משו' דנפישו
 בני מחוזא דאיכא עניים טפי וקא מיכלי קרכא:
 דחיקא להו עניות:

ת
 פילין
 ולא
 ינתו
 מר
 הונא
 כל
 ב
 עתא
 א
 עלי
 הוה
 ב
 אתו
 ד
 הוה
 לוי:
 פלו
 צות
 האי
 דר
 יב
 ירק
 ו

דברי טו עיסקא ונקיים בנפשוין *אפס כי לא יהיה כך אביון
 אולו איתבו תותי גוד' רעיעא הוו קא כרכי ריפתא
 אתו [תדין] מ"ה שמעידה רבי יוחנן דקאמר חד
 לחבריה נישדו עליהו האי גודא ונקטלינהו שמניחין
 חיי העולם [הבא] ועוסקין בחיי שעה אמר ליה
 אידך שבקינהו דאיכא בהו חד דקיימא ליה שעתא
 ר' יוחנן שמע אילפא לא שמע. א"ל רבי יוחנן
 לאולפא שמע מר מידו א"ל לא. אמר מדשמעי
 אנא ואילפא לא שמע שמע מינה לדירי קיימא
 לי שעתא א"ל ר' יוחנן איהדר ואקיים בנפשאי כי
 לא יחדל אביון מקרב הארץ ר"י הדר אילפא לא
 הדר עד דאתא אילפא מלך ר"י אמרו לו אי יתיב
 מרגרים לא הוה מליך מר אול תלא נפשו באסקריא

כי לא יתיה בכ אביון (צעמך) [גך] בעלמך: חיי העולם הבא
 תורה: חיי שעה הפנה"ז זה סקורה: דקיימא לי' שעתא עמיד
 להתגדל ואין זמנו למוות: ש"מ חדאכא שמעית: איהדר אקיל
 לתורת: עד דאתא אילפא סמקוס שהלך סס לסקורה: מלך
 ר' יוחנן מיכסהו ראש ישיבה עליהם מכהג הוא מי שהוה ראש ישיבה
 היו מגדלין אותו משלהם ומעשירין אותו כדאמר' לגבי כהן גדול
 בספרא וביומא והכהן הגדול מאקיו גדלוהו משל אקיו: אמרו
 לו אנשי המקום לאילפא: אי יתיב מר וגרים אס היית יושב
 ועוסק בתורה היינו ממליכים אותך כמו שעשינו לר' יוחנן
 דאילפ' הוה גמיר עפי מר' יוחנן. (וי"ו בכימותא דמר קאי אר"י
 כלומר אי יתיב מר לא סוס וליך כ"י): תלא נפשוה באסקרי'
 :אייא זחא אקידח

סדר העניות אלו פרק שלישי העניה קעה

דספינתא אמר אי איכא דשאל לוי במחנתא
דר' חייא זר' אושעיא ולא פשיטנא ליה ממחנתין
נפילנא מאסקריא דספינתא וטבענא אחא הוא סבא
תנא ליה האומר חנו שקל לבני וכו' :

אמר ר' עליו על נחום איש גס וזו שהיה סומא מט
מב' עיניו וגרם משתי ידיו וקיטע מב' רגליו סס

וכל גופו מלא שחין והיה מוטל בבית רעוע ורגלי
מטחו מונחין בספלין של מים כדי שלא יעלו עליו
נמלים פעם אחד בקשו תלמידיו לפנורח מטחו
ואח"כ לפנות את הכלים אמר להם בני פנו את
הכלים ואחר כך פנו את מטחי שמוכטח לכם
כל זמן שאנו בבית אין הכית נופל פיננו את הכלים
ואחר כך פיננו ארז מטחו ונפקל הבית אמרו לו
תלמידיו רבי וכו מאחר שצדיק גמור אתה למה
עלתה לך כך אמר להם בני אני גרמתי לעצמו
שפעם אחת הייתי מתלך בדרך לבית חמו והיה

בלונס עץ ארוך תקוע בלז הספינה שמניקין עליה (מכותא)
[מכסה] וילין בלע"ז: דשאל לוי כו' כלו' אע"ג דעצדיק עיסק'
גריסכא אכא עמי מיכיה: דבי ר' חייא ורבי ר' אושעיא דהו
מסדרי מתניתא על פי רבינו הקדוש שהיה רנס: ולא פשיטנא
ליה ממחנני' למשככא משנה כוותיה דהיא בר' ייבא: תנא לוי
שנה לבניו כלו' בעא מיניה:

ורגלי מטחו מונחים וכו' רגלי המטה מונחים בספלין מלאים
מים שלא יעלו אליו כמלים דרך רגלי המטה מכני שהיה

: אמר ר' יבבא יבא וחייתו חת

עמי משוי ג' חמורים אחד של מאכל ואחד של
 משהה ואחד של מיני מגדים בא עני אחד ועמד
 לי בדרך ואמר לי רבי פרנסני אמרתי לו המתן
 עד שאפרק מן החמור לא הספקתי לפרוק מן
 החמור עד שיצתה נשמתו הלכתי ונפלתי על פני
 ואמרתי עיני שלא חסו על עיניך יסומו ידי שלא
 חסו על ידיך יחגרמו רגלי שלא חסו על רגליך
 יתקטעו ולא נתקררה דעתי עד שאמרתי כל גופי
 יהא מלא שחין אמרו לו אוי לנו שראינוך
 בכך אמר להם אוי לי אם לא ראיתוני בכך ואמאי
 קרו ליה נחום איש גם זו דכל מילתא דהוה
 סלקא ליה אמר גם זו לטובה זימנא חדא בעו
 לשדורי ישראל דורון לבי קיסר אמרו מאן יויל
 יויל נחום איש גם זו דמלומד בניסין הוא שדרו
 בידיה מלא סיפשא דאבנים טובות ומרגליות אול
 ובת בהווא דירה בליליא קמו הנך דיודאי ושקלינהו
 לסיפשא ומלינהו עפרא (למחר כי הוינהו אמר גם
 זו לטובה) כי מטא החם [שרינהו לסיפשא חוינהו
 דמלו עפרא] בעא מלכא לקטלינהו לכולהו אמר קא
 מחייכו בי יהודאי [אמר גם זו לטובה] אתא אליהו
 אדמי ליה כחדא מינייהו א"ל דילמא הא עפרא
 גדם ואס היו עולים אינו יכול ליטלס צידיו ולזרקן: דסליק
 ליה כל המאורע לו אפי' רעה: בת בהווא דיורא לן לילה א'
 באותו המלון: ספטיה ארגז שלו: לכולהו שוכאיהן של ישראל:
 כחד מינייהו כא' משרי קיסר:

מעפ
 הוו
 כקש
 למי
 ומלו
 ביקר
 ליה
 אמר
 לדיר
 עפרא
 אמר
 חנינא
 אלא
 שכל
 גם
 מעפרא
 ליקוב
 מר
 זו רבי
 ואש
 דקאוס

סדר תעניות אלו פרק שלישי תענית קעו

מעפרא דאברהם אבוהון הוא דכי הוה שדי עפרא
הוּו סייפי גילי הוּו גירי דכתיב *יתן כעפר חרבו
כקש נדף קשתו הוּיא חרא מדינתא דלא מצי
למיכבשה בדקו מיניה וכבשוה עיילוהו לבי גנויה
ומלוהו לסיפטיה אבנים טובות ומרגליות ושדרוהו
ביקרא רבא כי אתא ביתו בהווא דיורא אמרו
ליה מאי אייתית בהדך דעבדי לך יקרא כולי האי
אמר להו מאי דשקלי מהבא [אמטי להתם] סתרו
לדירייהו ואמטינהו לבי מלכא אמרו ליה האי
עפרא דאייתי הכא מדין הוה בדקוה ולא
אשכחוה וקטלינהו להנך דיוראי :

אמר ליה רב נחמן בר רב חסדא לרב נחמן נ
בר יצחק ליקום מר ליתיב לגבן אמר ליה ^ס
תנינא ר' יוסי אומר לא מקומו של אדם מכברו ע"ג
אלא הוא מכבר את מקומו שכן מצינו בסני
שכל זמן שהשכינה שרויה עליו אמרה תורה
גם הצאן והבקר אל ירעו [אל מול ההר ההוא] ^{שמות לד}

מעפרא דאברהם הוא כשלקס עם המלכים: גילי קסין:
ביתו לנו במלון ע"כ: ^{שם}
ליקום מר להבא דרב נחמן בר יצחק הוה יתיב בין גברי דלא
קסיני כולי האי וקאמר ליה רב נחמן בר רב חסדא ליקום
מר מהתם זלימי ליתיב גבאי: תנינא תני אכא שוכה אכי צריית'
זו רבי יוסי אומר כו': לא מקומו של אדם מכברו ואס אלך
ואשכח ^ס אין המקום מכבדני: גם הצאן והבקר אל ירעו
דמאס שכינה ה' הכ סיני מכבד ומקודש: אל מול ההר ההו'

שמות יט נסתלקה שכינה ממנו אמרה תורה *במשוך היוכל
המה יעלו בהר. וכן מצינו באהל מועד שבמדבר
נמדבר ה שכל זמן שאהל מועד נטוי אמרה תורה *וישלחו מן
המחני כל צרוע וכל זב וגו'. הוגללו הפרוכות מיד
הותרו זבין ומצורעין ליכנס שם א"ל אי הכי אקום
אנא ואיויל לגבי דמר אמר ליה מוטב שיבא מנה
בן פרס אצל מנה בן מנה ואל יבא מנה בן מנה
אצל מנה בן פרס:

מדכתי ההוא משמע כל זמן שהוא בגדולתו שהשכינה עליו:
נסתלק' השכינ' במשוך היוכל וגו' ואע"ג דהאי קרא בלוקות
הראשונות כתיב לא נסתלקה שכינה עד לוקות האחרוני'
שכינתו ב"ה וגם כל ימות הקורף שעסקו במלאכת המשכן שהתה
שכינה בהר ומשם ניתנו כל המלות בקולי קולות ולפידים כיום
קבלת עשרת הדברות עד אחד הכיסן שהוקם המשכן ונסעה וזה
שכינה מן ההר וישנה לה על הכפורת ושם באהל מועד כשנית
התורה כללותיה ופרטותיה ועל אותה שעה היה מתיר להם
בלוקות הראשונות לעלות כדאמרינן במסכת זילה כל דבר
שמכין לריק מכין אחר להתירו. ובראש קונטרס תשובת רומי
אתה מולא תשובת רבינו *צדק: במשוך היוכל בסיום השופר
כשנסתל' השכינ' דרך הוא להאריך ולמשוך התקיע' בשעת סיום:
הוגללו הפרוכות שהיו בגללק בשעת כסיעתן והיו כוסעין כולן
ובאין זבין ומלורעים וככנסין במחנה שפינה: פרס קלי מנה
ולשון פרוס' כתי' פרוס' מלכותך שאביו של רב נתמן כהן רב
קסדא גדול מנפק אביו של רב נתמן מדאיתקרי בר רב קסדא
יזחזח אהאידך רב נתמן כהן ילמך מכלל שלא כסמך: יאם סובב

בס
זכור
זכור
מש
קבו
הונא
דרב
הונא
הונא
(מע)
לרב
קא
לשב
לי
לי
גור
דבר
וותר
פוישו
לקבו
ומא

שמות יט
נמדבר ה
ש"ה
ג
ס"ב
ג"ע
ד' אומד
ס"א
ברוך

סדר העניות אלו פרק שלישי העניות קעו

בסורא הות דברתא כשיכבותיה דרב לא הות נא
דברתא (סכור מינה) [סכרו מיני] משום
זכותיה דרב דנפיש איתחזי להו בחלמא רב נפישא
זכותיה טובא והא מילת' ווטרא היא לרב אלא
משום ההוא גברא דקא משייל מרא וזבילא לבי
קבורה. בדרוקרת הות דליקתא ובשיכבותיה דרב
הונא לא הות דליקא סכור מינה משום זכותיה
דרב הונא [דנפיש] הוא איתחזי להו בחלמא רב
הונא נפישא זכותיה טובא והאי ווטרא הוא לרב
הונא אלא משום ההיא איתתא דמחממא תנורא
(מערב שבת לע"ש) ומשיילא לשיכבותה: [אמרו לי'
לרב יהודה אתו קמצי גזר תעניתא אמרו לי' לא
קא מפסדן אמר להו וזודא אייתו בהדייהו אמרו לי'
לשמואל איכא מותנא בי חוזאי גזר תעניתא אמרו
לי' והא מרחק אמר ליכא מעברא הכא דפסיק
לי' אמרו לי' לר"נ איכא מותנא בארעא דישראל
גזר תעניתא אמר אם גבירה לוקה שפחה לא כ"ש]:

דברתא דנר: בשיכבותיה נשכנתו: איתחזי להו בחלמ'
להנך איכסי דסכרי דמשום זכותיה דרב הוא: הא
ווטרא ליה לרב נס זה קטן הוא לפי גדלו של רב: מרא
מויטור בלע"ז: זבילא פל"א בלע"ז: לקבורה ומשו' זכותיה
דקבורה מדדו לו מדה כנגד מדה: ומשיילא לשיכבותה
ומשאלתו לשכינותיה לאמר שהסיקתו משלה לפיכך כמדדת
השכר לה במדה:

נב אבא אומנא הוה אחי ליה שלמא כל יומא
 ממתיבתא דרקיעא ולאביי ממעלי שבתא
 למעלי שבתא. ולרבא ממעלי יומא דכפורי למעלי
 יומא דכפורי הוה קא חלשא דעתיה דאביי על
 דאבא אומנא אמרו ליה לא מצית למיעבד כעובדיה
 דאבא אומנא מאי עובדיה דאבא אומנא דכי הוה
 עביד (רפואה) [מלתא] הוה עביד ליה דוכתא
 דגברי לחודייהו ודנשי לחודייהו וה"ל לכושא דאית
 ביה קרנא והוות בועי כי כוסילתא דכי הוה אתא
 איתתא מלביש לה כי היכי דלא ליסתכיל בה
 וה"ל דוכתא (מאבראי) [דצניעא] למרמי ביד
 פריטי דאית ליה רמי ביה דלית ליה הוה אתי
 ויחיב ולא מיכסף וכי הוה מתרמי ליה צורבא
 מרבנן אגרא מיניה לא שקיל (וכד הוה חזי איניש
 דלא אפשר ליה הוה) [ובתר דקא] יהיב ליה פריטי
 (ו) אמר ליה זיל איברי נפשך. זימנא חדא שדר אביי
 זוגא דרבנן למבדקיה (אזל לביתיה) אותבינהו
 אבא אומנא מקיז דס: (שלמא הי' בת קול אומר' שלום עליך):
 כי הוה עביד מלתא כשהו' מקיז דס לבני אדם: ודנשי
 לחודייהו ללכיעות: דאית ביה קרנא ויכשוש"א בלע"ז שהיה
 מקוע צו הקרן שמקיז צו [ולנשים] הוה מלניש לה (והיה
 מקיז אות' דרך אותם נקנים שבגד): דלא מיכסף דלאקר
 שהקיז לא הוה ידע מאן רמי להתם פשיטי ומאן לא רמי:
 איברי נפשך הנריא עלמך: למבדקיה לצודקו במעשי:

דס
 כי
 חלשי
 ורזה
 לעשות
 חעשי
 של אבא
 אוחכ'
 וא"ל לא
 חלית
 דאתה
 ראש
 סיטיכ'
 דס"ח

ואוס
 *לצ
 ליה
 היב
 שו
 דיד
 מינ
 פדיו
 למי
 מהו
 דעת
 לי
 ומך
 לצפח
 לצנכ
 והיו
 [יקש
 כדסק
 לאלק
 לישק
 דעתי
 עמא

סדר העניות אלו פרק שלישי העניות קעה

ואוכלינהו ואשקינהו ומך להו ביסתרקי בליליא
*לצפרא כרכינהו ואייחינהו לשוקא למחר סליק **כב**
ליה לשוקא ואשכחינהו אמרו ליה לישוימינהו מר
היכי שזו אמר להו הכי והכי שזו אמרו ליה דילמא
שזו טפי אמר להו בהכי שקלי לה ואמרו ליה
דידך נינהו ושקלינהו מינד. אמרו ליה במטותא
מינד במאי חשרתינן אמר להו אמינא דילמא
פדיון שבויים איקלע להו לרבנן וכסיפא להו מילתא
למימר אמרו ליה השתא נשקליה מר אמר להו
מההיא שעתא אסתתיה לדעתאי לצדקה. חלש
דעתו דרבא על דאביו (איתחזו לי בחלמא ו) אמרו
לי מסתייך דקא מגני זכותך אכולא ברכא:

לפי
שהם
עמיד
לחלוך
אכול
כרכא
כדאי
נהדוה
וכדאיתא
כס' נא
לו שרכו
רנ יוסף
רש"א

ומך להו בסתרקי קפל תסתיהן תכשיטי למר לישן עליהם:
לצפרא כרכינהו רבנן לבסתרקי דאבא אומכא ואייחינהו לשוקא
לזוכינהו: א"ל לאבא אומכא: לישוימינהו מר והב לן דמייהו
והיו בודקים אותו אס (יאכוס ויגזל מהם את שלו לקשדן) כדאי
[יקשדס] בגלמין או יהא שטן פקות דמייהו: במאי חשרתנו כהדוה
כדשקלן בסתרקי דידך: וכסיפא לכו מלתא למימרא לי וכדאיתא
לאלתר ליתן אותם והכי אתו למגנו גבאי ולמענד כולי האי:
לישקלינהו מר שאין אנו לריכין אלא לכסותך בחכו: וחלשא רנ יוסף
דעתיה דרבא אדאביו דלרבא לא אתי שלמא אלא מעלי רש"א
עמא דכסורי למעלי יומא דכסורי ולאביו כל מעלי שמתא:
אכולא ברכא על כל בני עירך:

נג רב ברקא חזאה הוה קאי בשוקא דבי לפט
 (אתא אליהו ז"ל איתחזי ליה) [הוה שכיחא
 לסי אליהו גבי] א"ל מי איכא בהאי שוקא בר עלמא
 דאתי אמר ליה ליכא אדהכי והכי אתא ההוא
 גברא דהוה מסיים מסאני אוכמא ולא רמי חוטי
 דחכלת בגלימיה א"ל האי בר עלמא דאתי הוא
 קרא ליה ולא אתא לגביה אזל איהו אבתריה אמר
 ליה מאי עובדך אמר ליה זיל האידנא ותא למחר
 (כי אתא) למחר אמר ליה מאי עובדך אמר ליה
 זנרוקא אנא ואסרנא גברי לחוד ונשי לחוד ובליליא
 רמינא פורייא בין גברי לנשי כי היכי דלא ליעבדו
 איסור וכי חזינא בת ישראל דיהבו נכרים עינייהו
 עלה מסרנא נפשאי ומצילנ' לה זימנא חדא איתרמי
 נערה מאורסה גבן ויהבו בה נכרים עינייהו ובעו
 למינס' אתאי דורדי' דחמרא ושדאי לה בשופולה
 רב ברקא חזאה שהיה מצי קחאי: דבי לפט מקום: א"ל
 רב ברקא לאליהו מי איכא וכו': מסאני אוכמי מכעלים
 שקורים שלא כמנהג היהודים: ולא רמי חוטי ולא הטיל זלית
 בטליתו: א"ל אליהו לר' ברקא האי בר עלמא דאתי הוא:
 קרי ליה רב ברקא לההוא גברא: זנרוקא שומר בית האסורין
 של מלך: רמינא פורייא וכו' מטיל אני מטתי בין אנשים
 ונשים: דיהבי נכרים עינייהו בעלי בית האסורין: איתרמי
 נערה מאורסה דהואי צנית האסורין: דורדיא שמרים של
 יין האדומים כדס: בשפולה בשולי צנדיה:

ואמי
(אמי)
רמיו
דיהו
נזיר
ומב
אמה
שעת
ואש
דמל
א"ל
א"ל
אינש
בי ת
שני
של
דיס
לר
וממ
דעבר
שא
אין צ
ה

סס
לסי
דקאח'
רלית'
צני על'
והוה
חונפי'
סס
לסי
דקאח'
רלית'
צני על'
והוה
חונפי'
סס
לסי
דקאח'
רלית'
צני על'
והוה
חונפי'

סדר תעניות אלו פרק שלישי תענית קעט

ואמינא להו דיסתנא היא מ"ט סיומ' מסאני אוכמי
 (אמר מתאבל אנא על ירושלים. מ"ט לא) [ולא]
 רמית חוטי דאזילנא ביני נכרים כי היכי דלא לידעו
 דיהודאי אנא דכי הוה מילתא דצינעא ובעו למיגזר
 גזירתא מגלו לי ואמינא להו לרבנן ובעו רחמי
 ומבטלו לה ומ"ט כי אמינא לך אנא מאי עובדך
 אמרת לי זיל האירנא ותא למחר. א"ל דבההיא
 שעתא הוו גזירי גזירתא ואמינא איזיל ברישא
 ואשמעה להו לרבנן כי היכי דליבעו רחמי עלה
 דמלתא ויבטלונה אדהכי והכי אתו תרי אחריני
 א"ל הני נמי בני עלמא דאתי נינהו. אזל לגבייהו
 א"ל מאי עובדייכו א"ל אנשי בדיחי אנן כי חוינן
 אינש דעציבא דעתיה מברחינן ליה א"נ כי חוינן
 בי תרי דאית להו חגרא בהדי הדדי טרחינן ועבדינן
 להו שלמא בהדי הדדי: ^{כדאי' כסכה' כשאדם חלמ'ע' שכיכ' אומרת קלכי וכו' רש"א}
 שנינו מתריעין על החרב מפני שהיא מכה מהלכת
 גמ'. ת"ר חרב שאמרו אין צ"ל חרב שאינה
 של שלום אלא אפילו חרב של שלום שאין לך
 דיסתנא דרך נשים לה [ומאוסה היא] והוא לשון פרסי: א"ל אליהו נר
 לרב ברקא הכי כמי בני עלמא דאתי כינהו: בדיחי שמקיס
 ומשמקיס בני אדם: טרחינא במילי דנדיקותא כיכייהו: עד
 דעבדי שלמא דהנזח שלום בין אדם לקצרו הוא אקד מהדברי
 שאדם אוכל פירותיהן בעה"ז והקרן קיימת לעה"ב:
 אין צ"ל חרב שאינה של שלום שמתריעין עליה: אלא אפי'
 חרב של שלום העוברת דרך אותו מלכות לילך להלקס

היינו
 שגם
 הללויות
 היו
 שמורות
 שלא הי'
 דרכן של
 ישראל
 בכך
 כדאימא
 כפ'
 הכנס
 בתו'
 רש"א
 כדאי'
 כסכה'
 כשאדם
 חלמ'ע'
 שכיכ'
 אומרת
 קלכי וכו'
 רש"א

לפט
 יחא
 למא
 דו
 חוטי
 הוא
 אמר
 מחר
 ליה
 יליא
 עבדו
 גייהו
 תרמי
 ובעו
 פולה
 א"ל
 עלים
 כילית
 הוא:
 סורין
 חכמים
 תרמי
 ים של

חרב של שלום יוחר מפרע' נכה ואעפ"כ נכשל
 בה יאשיהו המלך שנא' *וישלח אליו מלאכים
 לאמר מה לי ולך מלך יהודה לא עליך אתה היום
 כי אל בית מלחמתי ואלהי' אמר לכהלני חדל
 לך מאלהים אשר עמו ואל ישחיתך מאן אלהי'
 אמ' ר' יהודה אמר רב זו ע"ז אמר הואיל וקא
 בטח בע"ז יכילנא לי' (וכתיב) *ויורו היוורים למלך
 יאשיהו ויאמר המלך לעבדיו העבירוני [כי החליתי
 מאוד מאי כי החליתי מאוד] א"ר יהוד' אמ' רב מלמד
 שעשאוהו לכל גופו ככברה אמ' (רב יהודה א"ר)
 [ר' שמואל בר נחמני א"ר יהונתן] מפני מה נענש
 יאשיהו שהיה לו לימלך בירמיהו ולא נמלך מאי
 ויקרא כו דרש *וחרב לא תעבור בארצכם מאי חרב אי
 שם נימא חרב שאינה של שלום והכתיב *ונתתי שלום
 בארץ וגו' אלא אפי' חרב של שלום והוא אינו יודע
 במקום אחר: [וישלה וגו' יאשיהו יכא לקראתי למלכמה ולא כתנו
 לעבור בארצו ושלק לו פרעה ככה מלאכים לאמר כו':] מאן
 אלהים דקא"ל פרעה דקאמר חדל לך מאלהים אשר עמי: (אמר
 יאשיהו הואיל וקא בטח פרעה בע"ז יכילנא ליה וסייכו דכתיב ולא השיב
 יאשיהו לא השיבו כלום: כל גופו) [מלמד] מדכתיב ויורו היוורי'
 דמשמע יורות רבות יורו המורי': (פ"ג א"ר כל גופו עשו ככבר'
 ול"ג מלמד: כעבש יאשיהו. שכהרג: שהיה לו להפיל. אם ילחם אם לאו:
 מאי דרש. שכלחם בלא עצה): הא כתיב ונתתי שלום ולמאי הלכתא
 כתביה רחמנא לאידך קרא וקרב לא תעבור בארצכם אלא לקרב
 של שלום (וכיון דאמר הקנ"ה שלל יעבדו כמאלו עובדים על דבורו של

שאי
 ידמי
 מרח
 מלת
 דינא
 פתח
 רבי
 מרח
 הא
 ת"ר
 ממש
 *בעה
 בימי
 רביע
 חקוס
 לסגף
 לא ש
 ב
 נדרכי
 מצינו

סדר העניות אלו פרק שלישי העניה

שלה לין שמעון בן שטח אלמלא חוני אתה
גזרני עליך נידוי שאלו היו שנים כשני אליהו
שמפתחות של גשמים בידו אליהו לא נמצא שם
שמים מתחלל על ידיך. אבל מה אעשה שאתה
מתחטא לפני המקום ועושה לך רצונך כבן שמתחטא
לפני אביו ועושה לו רצונו א"ל תולכיני לרחצני
בחמין מוליכו. שטפני בצונן מוליכו. תן לי אגוזים
שקדים אפרסקים ורמונים ונוחן לו עליך הכתוב
אומר *ישמה אביך ואמך ותגל יולדתך. ת"ר כך
שלחו גיה בני לשכת הגזית לחוני המעגל *ותגור
אומר ויקם לך אתה גורת מלמטה והקב"ה מקיים
אמריך מלמעלה ועל דרכיך נגה אור דור שהיה
אפל הארתו בתפלתך *כי השפילו ותאמר גויה
דור שהיה שפל הגבהתו בתפלתך ושח עיני יושיע

חשלי כנ
לכין זה
קב"ה
ואמך
זה כ"י
יולדתך
כס אביו
ואמו

חוש בלע"ז שילאו מלקוח הגשמים וידעו שלזכרה ירדו. ואני שמעתי
לעז ש"טאש פוכג"ש: אלמלא חוני אתה ואלדס גדול אתה:
נדוי שמכדין לכבוד הרב שהטקט דברים לא כך שאלתי אלך כך:
כשני אליהו גזרת עליו גשמים. ומפתק גשמים בידו של
נקי איהו גרסינן: לא נמצא שם שמים מתחלל בתמיה שאל איהו
היה כשזע קי ה' אלס יהיה טל ומטר כי אלס לפי דברי ואתה
כשזעת שאין אתה זו משם עד שירדו גשמים: נמצא שם שמים
מתחלל על ידיך דזה או זה באין לידי שזועת שוא: מתחטא לשון
קוטא מהלך וקוטא: בני לשכת הגזית סנהדרין: דור שהיה
אפל מרוב לער שלא ירדו גשמים:

חוש כנ
לעז ש"טאש פוכג"ש:
נדוי שמכדין לכבוד הרב שהטקט דברים לא כך שאלתי אלך כך:
כשני אליהו גזרת עליו גשמים. ומפתק גשמים בידו של
נקי איהו גרסינן:
היה כשזע קי ה' אלס יהיה טל ומטר כי אלס לפי דברי ואתה
כשזעת שאין אתה זו משם עד שירדו גשמים:
מתחלל על ידיך דזה או זה באין לידי שזועת שוא: מתחטא לשון
קוטא מהלך וקוטא:
אפל מרוב לער שלא ירדו גשמים:

דור
נקי
א"ו
את
כח
היה
חרו
פש
עלכ
אבר
ריפ
ואיכ
להר
של
גלות
איכא
עד ע
וקא
דעת
עלתה

סדר העניות אלו פרק שלישי תעניות קפב

דור שהיה שח בעונו הושעתו בתפלתך ימלט אי
נקי דור שלא היה נקי מלשחון בתפלתך ונמלט בבור
כפיך במה נמלט כמעשה ידיך הברורים:

א"ר יוחנן כל ימיו של אותו הצדיק היה מצטער נו
על המקרא הזה *שיר המעלות בשוב ה' ^ס
את שיבת ציון היינו כחולמים אמר אפשר ע' שנין ^{מליס}
כחלמא דמי מי איכא דניים ע' שנין יומא חד ^{קני}
הוה קאזיל באורחא חוייה להווא גברא דקא נטע
חרובא א"ל מכדי חרובא עד שבעין שנין לא טעין
פשיטא לך דחייית ע' שנין ואכלת מיניה א"ל אנא
עלמא בחרובא אשכחתי כי היכי דשתלו לי
אבהתי אנא נמי אשתול לבנאי יתיב וקא כריך
ריפתא אתיא ליה שינתא וניים הדרא עליה משונות'
ואיכסי מעינא וניים ע' שנין כי קם (איתער) חוייה
להווא גברא דאכיל מהווא חרובא א"ל ידער

הושעת בתפלתך מן המית' שהנחת עליהם שובע:
של אותו צדיק קוני המעגל היה מצטער על המקרא הזה: בערוך
שיר המעלות לשון עלוי: היינו כחולמים כקלוס נדמה ^{פ"א}
גלות צבל שהיה ע' שנה: ע' שנים כחלמא וכו' בתמיה מי
איכא דכאים ע' שנין כלו' יש אדם ישן ע' שנים בשינה אחת:
עד ע' שנין לא טעין פירי בטעינה קמיית': יתיב קוני המעגל
וקא כריך ריפתא: ה"ג אנא עלמא בחרובא אשכחתי כי היכי
דשתלי לי אבהתי אנא נמי אשתיל לבנאי: אהדרא ליה משונות'
עלמה סניביו שן סלע: איכסי מעינא דאיכסי ולא אשכחוהו

מאן שתליה להאי חרובא א"ל אבוב דאבא אמ' ודאי ניימי לי ע' שנין הוא לחמריה דקא ילדה ליה רמכי רמכי אול לביתיה אמר להו ברירה דחוני המעגל היכא אמרו ליה ברירה ליתיה בר ברירה איתא אמר להו אנא הוא לא הימננהו אול לבי מדרשא שמעיננהו לרבנן דאמרי נהירא לן הא שמעתא האידנא כבשני דחוני המעגל דכד הוה עייל לבי מדרשא כל קושיא דהוו להו לרבנן הוה מפרק להו אמר להו אנא הוא לא הימננהו ולא נהגו ביה יקרא כדמביעי ליה חלש דעתיה בעא רחמי דלימות ונח נפשיה אמר רבא היינו דאמרי אינשי או הברותא או מיתותא:

נח אבא חלקיה בר ברירה דחוני המעגל הוה והו קא אזלי רבנן גביה כד הוו צריכי עלמא למיטר' זימנא חדא איצטריך עלמא למיטרא שדרו רבנן זוגא דרבנן לקמיה למיבעי רחמי ותיתי מיטרי

התם: בני רמכי רמכי ולדי ולדות באלו השנים דכיים מעוברת זכר היתה וקור ונח עליה והולידה: אמר להם שאל מהם בני של יוקי המעגל קיים הוא: נהירא הק שמעתא מוגהת לנו שמועה זו כאלו למדכוהו נקיי של קוכי המעגל שהיה מפרקה לנו ומגיה לנו יפה: (לא נהגו בו יקרא כדמביעי ככל הטורח:) או חברותא או מיתותא ול"ג הכא כצרי דאיוב אלא צ"ב צ"ג גבי ע' לקוח מעשה דאיוב אס אין צרייו של אדם כוהגין בו כבוד כבתקל' כוק סוף סי' כ"ח

סדר תעניות אלו פרק שלישי תענית קפג

אולו לביתיה ולא אשכחיהו אולו לגביה לדברא
 אשכחיהו דהוה קא רפיק יהבו ליה שלמא *ולא ס
 אסבר להו אפיה בפניא הוה מנקט ציבי כי אתא ע"ג
 דרא ציבי [ומרא] אחד כתפא וגלימיה אחד כתפא
 כל אורחא לא סיים מסאני כי מטא מיא סיים
 מסאני כי מטא ביני היזמי והיגי דלינהו למאניה (כי
 איסתלק מהתם אחתינהו למאניה) כי מטא למתא
 נפקא דביתהו לאפיה כי מקשטא כי מטא לביתא
 עיילא דביתהו ברישא והדר עייל איהו אבחרה
 והדר עיילי רבנן יתיב כריך ריפתא ולא אמ' להו
 לרבנן איתו כריכו. פליג ריפתא לינוקי יהיב לי
 לקשישא חדא ולוטררא תרתי. אמר לדביתהו ידענ'
 דרבנן אמטול מיטרא אתו ניקום ניסק לאיגרא
 למיבעי רחמי אפשר דמירצי הקב"ה ואתי מיטרא
 ולא נחויק טיבותא לנפשין סקו לאיגרא קם איהו
 בחד זוייתא ודביתהו בחד זוייתא ובעי רחמי קדים
 סליק עננא מזוייתא דדביתהו כי נחית אמר להו
 אמאי אתו רבנן אמרו ליה שדרו רבנן לגביה דמר
 למיבעי רחמי ומייתי מיטרא אמר להו ברוך המקום
 רפיק בדברא עודר נשדה: לא אסבר להו אפיה לא הקזי'
 להס סכיו: בפניא לפכות ערב כשהלך לביתו: דלינהו
 למאני' הגניה נגדיו אקד כתפא שלא יקרעו: כי מקשטא
 כתכשיטין: אמטול מיטרא נשזיל מטר נאו: לאיגרא לעלייה:
 זוייתא זויית: מזוייתא דדביתהו מאותו רוק שאשתו שם עלו העני'

ע"ג
 ע"ד
 לככ
 אשתו
 כפי'
 דש"י
 נחומס

אמ'
 לדה
 דרה
 בר
 אול
 לן
 דכד
 רבנן
 ונהו
 גתיה
 היינו
 והו
 לכא
 שדרו
 יטר'
 נוכח
 ס
 ס
 ת
 לטו
 ה
 לטו
 (או
 יב
 גבי
 ל' קוק

שלא הצריך אתכם לאבא חלקיה אמרי ליה ידענא
דמיטרא מחמת מר הוא דאתא אלא לימא לן מר
הני מילי דתמיה לן מ"ט כי יהבינן ליה שלמא
למר לא אסבר לן אפיה אמ' להו אניר יומא הואי
אמינא לא איפג' מ"ט דרא מר ציבי אחד כתפיה
ונלימא אחד כתפיה א"ל טלית שאולה הוה להכי
שאילה לי ולהכי לא שאילה לי מ"ט כל אורחא
לא סיים מר מסאני' וכי מטא למיא סיים מסאני'
כולי אורחא קא חזינא במיא לא קא חזינא מ"ט

לש היה
לך
להגניס
שלא
תיקו
לנוסך
דהא כל
מפחית
דנוסא
עדיף

כי מטא מר בהיזמי והיגי דלייה ללבושיה אמר
זה מעלה ארוכה וזה אין מעלה ארוכה מ"ט נפקה
דכיתרו דמר לאפיה כי מקשטא אמר להו כרו
שלא אתן עיני באשה אחרת. מ"ט עיילה היי
ברישא ומר עייל אבתרה והדר עיילינן אנן אמ'
להו משום דלא בדיקיתי לי כי כרך מר ריפתא
מ"ט לא אמר לן כרכו ריפתא דלא הוה נפישא
ריפתא ואחזוקי לרכנן טובת חנם לא בעינא מ"ט

תקלה שכעכ' תקלה: אניר יומא הואי שכיר יום הייתי: אמינא
לא איפג' לא אהבטל ממלאכתי כמו יומא דמיפגרי רבנן: מ"ט
דארי מר כשא הטלי' על הכתף אסת ולא כתבו תסת המסוי:
שאוקה היא להכי שאילה לי להתעטף בה: להכי לא אושלוהו
לי דמידרי עליה ליבי ולמקרעי': במיא לא חזינא מאי אית בהו
ושמא ישכנו דג או נקש: דלא בדיקיתו אתון אס כשרים אהס או
פרולי' דאמר מר לעולם יהא נעיניך כל אדם כליסטי': טובת חנם

והב
קאי
סלי
לעננ
הני
בשב
הות
חני
רבי
ליה
רבע
מיט
דאיכ
קנס
דאוי
ויהב
ומזוג
אכי
ינוק
לקר
אנש
ה

סדר העניות אלו פרק שלישי הענית קפר

יהב מר לינוקא קשישא חדא ולוטררא תרתו האי קאי בביתא והאי קאי בכי כנישחא מ"ט קרום סליק ענני מהאי וזיתא דהוה קיימה דביתו למר לעננא דידיה משום דאתחא שכיחא בבית ומקרבה הנייתא לעני יוחר מדגברי אי נמי בריוני שכיחו בשביכותן אנא קבעינא רחמי עלייהו דנימותו. ואיהו הות קא בעיא רחמי עלייהו דלהדרו בתשוב' ואהדרו:

חנין הנחבא בר ברתיה דחוני המעגל הוה כי הוה נט מצטריך עלמא למיטרא משדרי רבנן ינוקי שס רבי רב לגביה ונקטי ליה בשיפולי גלימיה ואמרו ליה אכא אבא הב לן מיטרא אמר לפני הקב"ה רבש"ע עשה בשביל אלו שאין מכירין בין אבא דיהיב מיטרא לאבא דלא יהיב מיטרא. ואמאי קרו ליה

מ"ט

מ"ט

מ"ט

מ"ט

מ"ט

מ"ט

מ"ט

דאיכהו לא הוה אכלי דליכא ריפתא וקא מקזיקתא צהו טובת חכס: זוטרא קאי בכי כנישחא קמיה רביה ולא אתי כל יומא: דאיתחא שכיחא בביתא כל שעתא וכי מלריך עכיא מידי אזלא ויהב' ועוד דמקרב הנאחה הכאות שהיה עושה לעני קרובות ומזומכות כגון לקס וקמח וקטניות שאין לעני טורח בהם אבל אני כותן להם מעות: אי נמי להכי קדים עככא מזותא דידה; משום הנך בריוני צורים עם הארץ:

ינוקי דבי רב תינקות של בית רבן כדי להמריך לבו ולכוין תפלתו: בשיפולי צאלי צנדי: אבא אבא כך הגילין לקרותו כיתום שאומר אני אני: שאינן מכירין בין (אכין לאציהן [אכין לאבא] כסבורין עלי שאני אציהן):

הל' יתאלו אשה יספד ראובן ויהיו מופיע דחור: אבא דלוד' ר"ב

יה
דענא
מר
למא
הוא
תפיה
להכי
ורחא
סאני
מ"ט
אמר
נפקה
כדי
היה
אמ'
יפתא
שישא
מ"ט
אמינא
מ"ט
מסוי:
שלודו
ית צהו
חכס או
ה חנם

חנין הנחבא שהיה מחבא את עצמו בבית הכסא:
 א"ל רבי זריקא לרב ספרא תא חזי מה בין תקיפוי
 ארעא דישראל לחסידוי דבבל חסידוי דבבל
 רב הונא ורב חסדא כי הוה מצטריך עלמא למטרא
 הוה א"ל חד להבריה ליכנוף לגבי הדרי ולבעי רחמי
 אפשר דמתרצו הקב"ה ואתי מיטרא תקיפוי דארעא
 דישראל כגון ר' יונה אבוה דרבי מני כי הוה מצטריך
 עלמא למטרא שקיל גולקא ואמר לאינשי ביתיה
 איזיל ואייתי בוזא עיבורא אזל וקאי בדוכתא עמיקת'
 דכתוב * ממעמקי קראתיך ה' וקאי בדוכתא צניעה
 והוה מיכסי שקא ובעי רחמי ואתי מטרא כי הוה
 אתא לביתיה א"ל אייתימר עיבורא אמר להו אמינא
 הואיל ואתא מטרא רווח עלמא. ותו רבי מני בריה
 ה"ג שהי' מקצי' ול"ג בנה"כ כלו' מתקנא כי הוה צעי מטרא מטור
 כפשיה מרוב עכוה: ומאן דגרים מקציא את עלמו צנית הכסא
 כלו' מתקנא צנגדיו כשהו' ככנס להסך את רגליו מרוב כניעות:
 רב הונא ורב חסדא מקסידים דצנל מפרסמין את הדצר ושל
 ח"י לכועים ולא היו מודיעין שנשלים צא מטר: ליכנוף
 אהרדי שמיא (בפרהסיא היו עושים לא צלנעא ל"א ליכנוף אהרדי)
 חסידותם למשום קד מיכיהו לא הוה אתי מטרא: תקיפי דארעא
 דישראל רבי יונה וקא קזינן דמקמתי' בלקוד הוה אתי מטרא:
 גולקא טשא בלע"ז: ואייתי בוזא עיבורא מפני היוקר:
 בדוכתא עמיקתא צעמק או תקת הסלע כדי שלא יראוהו בני
 חסידותם אדם שאפי' לביתו לא היה מודיע: אייתית לן מידי מעבורא
 דש"א דאזלת למזבן: רווח עלמא וליהוי שנעא מפני המטר ולהכי לא

ס
ס

מליס ק

ולהכי קרי להכך חסידי

שפורסם

ולהכי דישראל רבי יונה וקא קזינן דמקמתי' בלקוד הוה אתי מטרא:

תקיפי גולקא טשא בלע"ז:

שלא חסידותם

בדוכתא עמיקתא צעמק או תקת הסלע כדי שלא יראוהו בני

חסידותם אדם שאפי' לביתו לא היה מודיע: אייתית לן מידי מעבורא

דש"א דאזלת למזבן: רווח עלמא וליהוי שנעא מפני המטר ולהכי לא

ס
הווי ק
דאבו
הוה
עד
מני
א"ל
ואיע
מקב
חנה
הנד
דנחמ
זכני
מערה
שעל
עד
מני
ליענו
לא
דעת
ואיכ
עלי
עמי

סדר תעניות אלו פרק שלישי תענית קפה

הוּו קא מצערו לוי דבוי נשיאה אויל אשחטח אמערת
דאבוה א"ל אבא אבא הני מצטערו לוי. יומא חד
הוה קא חלפי התם אנקוט כרעיהו דסוסוותייהו
עד דקבילו עלויהו דלא קא מצערו ליה ותו רבי
מני (יומא חד) הוה שכיח קמיה דרבי צחק בן אלישיב
א"ל עתירי דבוי חמא קא מצערו לוי אמר ליענו
ואיענו אמר קא דחקו לוי ליעתרו איעתרו אמ' לא
מקבלא דביתאי עלאי א"ל מה שמה חנה תחיפה
חנה נתופתה אמר קא מרדה עלי אמר תחזור חנה
לשחרירותה וחזרה חנה לשחרירותה:

הנהו תרי תלמידי דהוּו (שכיחי) קמיה דר' יצחק סא
בן אלישיב אמרו ליה נבעי מר רחמי עלן סא
דנחכים טפוי אמר להו עמי היתה ושלחתיה. ר' יוסי

זכני כיוקרא דהשתא : הוּו קא חלפי דני נשיאה : התם עלוי
מערתא דרבי יונה : אינקוט כרעיה כדצקו רגלי סוסייהם נקרק'
זעל גבי המערה ולא היו יכולין לזוז ממקומם שלא הכיקום לילך
עד שיקבלו עליהם שלא ללער עוד רבי מני זנו : הוה שכיח רבי
מני לפכי ר' יצחק בן אלישיב : עתירי דבוי חמי עשירי' של בית קמי:
ליענו יהיו עניים : דחקו לוי כדי שאתן להם פרנס' שהם עניים :
לא מקבלה דביתאי עלאי כלוי איכה מקובלת אשתי עלי ואין
דעת מיושנת עלי לפי שאיכה יפה : (קא מרדה עלי שמורדת עלי
ואיכ' קושש' לי שהיא יפת תואר ואיכ' שקור ופ"א) מיגדר' עלי מתגדלת
עלי מפני תואר יופיה כמו מקום הכיקו לי אבותי להתגדר בו :
עמי היתה ושלחתיה (כלוי) שקבלתי עלי שלא להתפלל על

סדר העניות אלו פרק שלישי העניה קפו

חאנה הוציאי פירותיך ויאכלו פועלי אבא אפיקו
ואכלי אדהכי והכי אתא אבוה אמר להו לא תנקטו
לי בדעתייכו דהאי דנגהנא דכמילתא דמצוה הואי.
וער השתא הוא דסגאי א"ל רחמנ' לשבעך כי היכי
דשבעינן ברך אמר להו מאי הואי הכי והכי הוה.
א"ל בני אתה הטרחת את קונך להוציא תאנרה
פירותיה שלא בזמנן יאסף שלא בזמנו. ברתיה
מאי היא הווא ליה ההוא ברתה בעלת יופי חזי'
לההוא גברא דהוה קא (כדיק) [כריא] בהוצא וקא
מהדר אבחרה למחזייה א"ל מאי האי א"ל רכי אם
ללקחה לא זכיתי לראותה לא אזכה א"ל בתי קא
מצערת לברייתא שוכי לעפרך ואל יכשלו בכך בני
אדם וכן הווח לה. הווא ליה ההוא חמרה כד הוה
אגר לה הומוותבי אגרא עילוו ואתי' לפי מרה ואי טפוי
נה או בצרי לה לא אתי' יומ' חד אנשו זוג' דסנדלי
עלה ולא אזלה עד דשקלו הימנ' והדר אזלה:

אליעזר איש ברתותא כד חזו ליה גבאי צדקרי סב
טשו מיניה דכל דהוה נקיט הוה יהיב טס

לא תנקטו לי אל תקשהכני שלא הנאתי לכם מזכות עד עכשיו:
[דסגאי שטרקמי ואקרתמי]: דהוה (כדיק) [כרי'] בהוצא (היה
מקבץ בין הנפכים כדי להסתכל ביופיה): [סותר גדר העלים
כדי להסתכל דרך הנקב]: א"ל ר' יוסי מאי האי מה אתה
מעיי'ן כאן]: (דקא מצערא לברייתא מפכי שאת יפה וילך
תוקף עליהם שוכי לעפרך): [אנשי שכמו]:

טשו מתקבאים ממכו:

סדר תעניות אלו פרק שלישי תענית קפו

שנחקק בכך אוילו למי שעלתה בימיו כך חלש דעתי
ואתא מטרא. (ר' יהודה) [דבי] נשיאה גזר תענית'
ולא אודעינהו לר"י ולר"ל לצפרא אודעינהו א"ל
ר"ל לר' יוחנן הא לא קבלינן עלן מאורתא א"ל אנן
בחריייהו גררינן. דבי נשיאה גזר תענית' (בעו רחמי)
ולא את' מטר' תנו להו הושעי' זעירא דמן חבריא
זוהיה אם מעיני העדה נעשתה לשגגה משל לכלה
בזמן שעיני' יפות אין כל גופה צריך בדיקה ובזמן שאין
עיני' יפות כל גופה צריך בדיקה: אתו עבדיה ורמו לי'
אצוארי' סודרא וקא מצערי לי' אמרו להו(הנך בריוני)
אל ה' ויתן קולות ומטר וגו' עכשיו בדורו של ר' יהודה בן גמליאל
שהוא שרוי בתוכו בעי רחמי ולא משגי ביה: שנחקק תקועה:
הא לא קבלינן עילון מאתמול כדאמרינן לעיל מאימתי מקבל
רב אמר במכסה ושמאל אמר בתפלת מכסה: אנן בחריייהו
גרירן כלו' עלייהו דבי נשיאה סמכינן וגררינן כפסין בתרייהו
וכדמקבלינן מאתמול דמי: זעירא דמן חברייא לעיר שנישיבה
והאי דקרי ליה הכי מאוס דאושעיא אמרינא הוה ההם: מעיני
העדה הכשיאי' המאירי' לעיני העם: בזמן שעיניה יפות אין כל
גופה צריך בדיקה דודאי כל גופה יפה: [אין עיני' יפות כו']
הואיל והנהו דבי נשיאה דהו עיני העדה רשעים דלת העם אין
לריכין לדוק מעשיה' לכך לא משגי בהו מן השמי': אתו עבדי
דבי נשיאה הוו מצערי ליה לר' אושעיא לפי שהטיק דברי' כנגד
נשיאה: (בריוני גברי תקיפי הו אמרי להכי דברי' גלותא שנקיה
ולא תלטערוה דאכן נמי מלערין ליה ואמאי שנקינן ליה דלא

והיה
זוהיה
ביתו
כל
מפתח
נפקא
אחיה
ראך
עליך
רחמי
ת בין
לדור
יא דמי
מה
מאוס
מן לעיל
רחמי
סימן
אקרא
זש

[בני מתא] שבקוה דאנן נמי הוה קא מצער
 ליה וכד חוונן דכל מיליה לשום שמים עכיד לא
 אמרינן ליה ולא מידי אתון נמי שבקוה. רבי גור
 תעניתא בעי רחמי ולא אתא מיטרא נחית קמיה
 אילפא ואמרי לה רבי אילפי אמר משיב הרוח
 ונשב זיקא אמר מוריד הגשם ואתא מיטרא א"ל
 מאי עובדך א"ל דיירנ' בקיסא דחוק' דלית ביה
 חמר' בקדוש' ואבדלת' טרחנא ומייתנא חמר'
 לקדושא ואבדלתא ומפקינא להו ידי חובתייהו.
 רב איקלע לההוא אתרא גור תעניתא בעי רחמי
 ולא אתא מיטרא נחית קמיה שליחא דצבור' אמר
 משיב הרוח ונשב זיקא אמר מוריד הגשם ואתא
 מיטרא א"ל מאי עובדך א"ל מיקרי דרדקי אנא
 ומקרינא לבני עניי כבני עתירי וכל דלא אפשר
 ליה לא שקילנא מיניה מידי ואית לי פירא דכוורי
 כל מאן דפשע בינוקא משחירנ' לי בכוורי ומשדלנ'
 מצערינן לי' דכיון דקזינן דכל מילי דאומר ועניד לשום שמים להכי
 לא אמרינן ליה ולא מידי: ואיכא טסקא אפריכא בגמ' א"ל בני
 מאתיה שבקוה דהא כמי מצער לן פי' מצער לן מסרף ומגדף
 אותכו: נחית קמיה לפני התיבה: בקיסא דחוקה נכפר שדרים
 צו דקוקים שהם עניים: פירא דכוורי מקילות של דגים ויצי"ר
 צלע"ז: מאן דפשע בינוקא מי שהיה פושע ללא בעי מיקרי
 שהתינוק לא רצה ללמו': משחירנא ליה בכוורי כי היכי דגמיר:
 משדלנא ליה נהדי כוורי דגים:

ג' הגמ'
 דכא כמי
 מצער לן
 וכן
 מלמא
 ווסרס
 לגבי רבי
 דכפיס
 זכותי
 וכן לקמן
 גבי רב
 דש"א

ס
 ליה
 רחמי
 לנחמ
 (רב)
 ואת'
 אנן
 *בנזוי
 רבי
 ואמר
 הויות
 בעוק
 שליך
 יומא
 דחזא
 דורן
 (בי א
 ה"ג
 שבע
 בעוק
 עוקלי
 ק"ו

סדר תעניות אלו פרק שלישי תענית קפת

ליה עד דאתי וקרי. רב נחמן גזר תעניתא בעי
 רחמי ולא אתא מטרא (כי אול לביתיה) אמ' שקלוה ר"צ
 לנחמן ושדיוה מגודא לארע' חלשדעתו ואתא מטרא : סודידוסו
 (רבא) [רבה] גזר תענית' בעא רחמי ולא אתא
 מטרא אמרי ליה והא רב יהודה בעא רחמי
 ואת' מטרא אמר להו ומה אעביד אי משום תנווי רש"א
 אנן עדיפנן מינייהו דבשני דרב יהודה כולהו תנווי סד
 *בנויקין הוה ואנן קא מתני' בש"ס וכד הוה מטי שס
 רב יהודה בעוקצין האשה שכובשת ירק בקדרה שס
 ואמרי לה זתים שכבשן בטרפיהן טהורין אמר ע"ג
 הויות דרב ושמואל קא חוינא הכא ואנן מתנינן אפי'
 בעוקצין תליסר מתיבת' ואלו רב יהודה כי הוה
 שליף חד מסאנ' אתא מטרא ואנן קא צוחינן כולי
 יומא וליכ' דמשגה בן אי משום עובד' אי איכא
 דחזא מידי לימא אבל מה יעשו פרנסי הדור שאין
 דורן דומה יפה. רב יהודה חזנהו לבי תרי דקא
 (כי אזל לביתיה ה"ג שדיוה מגודא לגוד' כלו' שדיוה מכותל זה
 שהוא עומד בלדו לכותל אחר) :
 ה"ג בנויקים הוה תלמודס לא היה גדול אלא בסדר כזיקים :
 האשה שכובשת ירק וכו' מפורש במסכת ברכות : זתים
 שכבשן בטרפיהן בפרק שני דטהרות : תליסר מתיבתא
 בעוקצין י"ג ישיבה וכלומר י"ג פנים איכא בהך מתא דגמרי מסכת
 עוקלין : כי הוה שליף חד מסאנא משום עיכוי : דחזא מידי עי' כוסס'
 ק"ו בעובדי בישי : דומה יפה שלא היה דומה לדור יפה : דקא רש"י
 בגמ'

ניה
 מצערי
 כיד לא
 כבי גזר
 קמיה
 הרוח
 א"א ל
 ת ביה
 זמרא
 תייהו
 רחמי
 ר' אמ'
 ואתא
 י אנא
 אפשר
 דכוורו
 ושדלנ'
 ס להכי
 א"ל בני
 ומגדף
 שדריס
 ויבי"ר
 מיקרי
 דגמיר:

פרצי בריפת' אמר ש"מ איכא שבעא בעלמא
 יהב עיניה והוה כפנא אמרי ליה רבנן לרב כהנא
 בריה דרבי נחוניא שמעיה דמר דשכיח קמיה
 בשמעת' ניעשיי' דליפוק לשוקא וניחוי מאי האי
 דאיכא בעלמא משכוח ועשוי' ואפקיה לשוקא חזא
 כנופי' אמר מאי האי אמרי ליה אכסיפא דתמרי
 קיימי דקא מודבן אמר ש"מ איכא כפנ' בעלמא
 אמר לשמעיה שלוף לי מסאני שלף לי חד מסאנא
 ואחא מיטרא כי מטא למשלף אחרינא אחא אליהו
 וא"ל [אמר הקב"ה] אי שלפת אחרינא מחריבנ'
 לי לעלמ' אמר (רבי) [רב] מרי בריה דבת שמואל
 קאימנא אגודא דנהר פפא וחוינא להו להנהו מלאכי
 דדמו למלחי דקא מייתי חלא ומליונהי לארבי
 והוה קימחא דסמידא ואתי כולי עלמא למזבן מיניה
 ואמינא להו מהאי לא תזבנו דמעשה נסים הוא
 פרצי בריפתא שזוקי' הפל זה לזה כמשקין זה עם זה: שמעי'
 דמר כלו' אתה שמש' למר לרב יהודה: ניעשיי' דליפוק לשוקא
 יזקהו כאלס האומר לקברו כל וכטייל בשוק: חזא כולי עלמא
 דמקיסין למיזבן תמרי ציוקר: אכסיפא דתמרי פסולת של תמרי:
 מחריב כולי עלמא מרוב גשמים. מלאתי כתוב פי' אחר שלוף
 לי מסאני כלומ' אשכ בתעניתי מקרבת לעלמא מרוב לער שאתה
 רובה ליטב בתענית. לדידי קוי לי מלאכים בשכיה דרב יהודה
 ר"ל באותה פעם דעבד רב יהודה הכי: חלא קול: דסמידא
 סולת והן עכמן מוכרין אותו: אמר להו מעשה נסים כו' וכמה

שינת
 חתפנל
 האדם
 כראי'
 חכמינו
 רש"א

(וז')
 וזב'
 רח'
 ביר'
 ליכ'
 של'
 אמ'
 הר'
 ב'
 הור'
 עם'
 א"
 אמ'
 הא'
 לר'
 רח'
 שכ'
 רז'
 נגיו'
 להו'
 ואס'
 לרב'

סדר העניות אלו פדק שלישי תענית קפט

(וזשת' אתו חיטו מפרזוני) למחר אייתו חיטו מפרזוני
וזבון כ"ע. רבא איקלע להגרזניא גזר תענית' בעו
רחמי ולא אתי מטרא אמ' להו ביתו כ"ע בתעניתייכו
ביתו למחר אמ' להו מי איכא דחוי מירי בחלמיה
לימא א"ל ר' אליעזר מהגרזני' לדידי אקריון בחלמא
שלם טב לרב טב מרבון טב דמטוביה אוטיב לעמיה
אמ' ש"מ עת רצון היא בעא רחמי ואתא מטרא:

ההוא גברא דאיחויב נגידא כב. דינא דרבא משום סה
דבעל גוי' נגדי' רבא ומית אישתמע מלתא ^ס

בי שבור מלכא בעי לצעורי לרבא א"ל איפרא
הורמיו אימיה דשבור מלכא לברה לא ליהוי לך
עסק בהדי יהודאי דכל דבעון ממריהו עביד להו
א"ל האי מאי אמרה ליה דבעו רחמי ואתי מטרא
אמר לה ההוא משום זימנא דמטרא הוא לבעו
האידנא בתקופת תמוז וליתי מיטרא שלחה ליה
לרבא כוין דעתיד ובעי רחמי וייתי מטרא. בעא

רחמי ולא אתא מטרא. אמר לפניו רבש"ע * באזנינו ^{תליס חד}
שמענו אבותינו ספרו לנו פעל פעלת וגו' ובעינינו
דלפאר להזרקק ממעשה נסים יותר טוב וככון: דפרזניא
מביאין מאותו מקום:

נגידא מלקות: איפרא הורמיו כך שמה איפרא קן יופי אדיס
היה לה: בעי שבור מלכא ללעורי': מאי האי מאי עביד
להו: א"ל דכל אימת דבעי אתי מיטרא: זימנא דמיטרא הוא
ואפי' לא בעו כמי אתי מיטרא: שלחה ליה להבא דרקמא ליה
לרבא (בעי שבור מלכא ללעורי לרבא): אבותינו ספרו לנו אנל

לא ראינו אתא מטרא עד דשפוך מרובי דמחוי
 לדגלא אתחוי ליה אבוה בחלמא אמר מי איכא
 דמטרח קמי שמיא כולי האי קים ואשני מדוכתיך
 (דרתחי עליך מן שמיא) שני דוכתי למחר אשכחיה
 לפורייה דמירשם בסכיני. רב פפא גזר תעניתא
 חלש ליביה שרף פינכא דדייסא (פי' טעם מירי)
 בעי רחמי ולא אתא מטרא א"ל ר"נ בר (אושעיא)
 [אושפוזתי] אי שריףמר פינכ' אחריתו דדייס' הוה אתי
 מטר' אכסוף וחלש דעתי' (בעא רחמי) ואתא מטר':
 סו רבי חנינא בן דוסא הוה קא אזיל באורחא (והוה
 דארי צנא דמילחא ארישיה) אתא מיטרא
 אמר לפניו רבש"ע כל העולם כולו בנחת וחנינא

ע' גי'
 הגמ'
 וכדס"י

סו

סע

בעיניו לא ראינו כלום עכשיו הראה לנו נפלאותיך: דשפוך
 מרובא דמחוזא שקלקו מים מן המרזבות עד שזוטפין בקולות
 ויורדין: לדגלא לכהר קדקל: אשני מטתך אל תשכב במטתך
 הלילה: דמירשם בסכיני שהיתה המטה מקותכת בסכינים
 דבעי מלאכי קצלה למקטליה וכן משמע פרק הזרוע (פינכא
 קערה) פינכא קערה קערה): אי שריףמר כלומר בדדיקותא
 אוכל כמו שורפה קיה אי אכל מר קדא פינכא כף אחת מדיים'
 כלו' גזרת תענית ואכלת והדר בעי' רחמי לא עשית יפה קלש
 דעתיה): [אי שריףמר פינכא דדייסא מלאון שורפה קי':
 פינכא מלא כף כמו מלאך פינכי ולקוחא קאמר לי הכי משום
 דטעים ברישא והדר בעי רחמי]:

רבי חנינא בן דוסא מנא הוא:

דבא רבי חנינא בן דוסא מנא הוא (הוא מנא הוא רבי חנינא בן דוסא)

סדר תעניות אלו פרק שלישי תענית קצ

בצער פסק מיטרא כי מטא לכיתיה אמר כל
 העולם כולו בצער וחנינא בנחת אתא מטרא אמ'
 רב יוסף מאי אתניא ליה צלותיה דכ"ג לגבי ר"ח
 בן דוסא רתנן כ"ג מתפלל תפלה קצרה בבית החיצון
 שלא להבעית את ישראל מאי מצלי רבין בר (רב)
 אדא ורבא בר (רב) אדא תרווייהו משמיה דרב יהודה
 אמרי יר"מ ה' אלהינו שתה' שנה זו שחונה וגשומה
 שחונ' למימרא דמעליות' היא אדרבה הא גרועותא
 היא אלא אם שחונה תהא גשומה [וטלולה] ואל תכנס
 לפניך תפלת עוברי דרכים ורב (אדא בר אהבה)
 [אחא ברי' דרבא] מסיים בה משמיה דרב יהודה
 ולא יעדי עביד שולטן מדבית יהודה ואל יהיו עמך
 ישראל צריכין להתפרנס זה מזה [ולא לעם אחר]
 א"ר יהודה א"ר בכל יום ויום בת קול יוצאת
 ואומרת כל העולם כולו אינו ניזון אלא בשביל
 חנינא בני וחנינא בני דיו בקב חרובין מערב
 שבת לערב שבת כל מעלי שבתא הות רגילה
 כל העולם בצער שמנקאים מים לשדותיהם: בנחה שאכי יושב
 צניתי ואכי לריק לגשמי' לפי שאין לי שדות: מאי אתניא וכו' שהי'
 מתפלל אל יכנס תפלת עוברי דרכי' ואעפ"כ שמע הקצ"ה תפלת
 רבי סכינא ופסק מיטרא: שחונה קמה [כמו קמותי ראיתי אור
 ת"י בן עזיאל שקיפת: אם שחונה תהא גשומה כשהיא קמה
 לריכה הארץ לגשמים מאד ותדיר: קב חרובין מע"ש לע"ש כל
 השנת הי' כזון בכך קסר לקס הי' מתגלגל הי' בקרובין]: (ומאי

עיקר
 ת"ד
 פרק
 כל וכב
 פרק
 הוליאנו לו
 וע"ש
 רש"א

בית
 דמחור
 איכא
 דוכתיך
 שבתיה
 נתיב
 (מידו)
 (שעיא)
 דהא אתי
 מטרא:
 (והוה)
 מיטרא
 חנינא
 דשפוך
 בקולות
 במטמך
 סכינים
 פינכא
 דיקותא
 מדיים
 ה קלס
 ה קי:
 י משוס

דכיתתו דמתממת תנורא ושדיא קוטר א בתנורא
 כח * משום כסיפא הוויא לה ההיא שבכת' בישתא
 אמרה מכרי ידענא דמידי לית לה איזיל ואחוי
 מאי היא אזלה וטרפה אבבא איכספא ועיילת
 לאידרונא איתעביד לה ניסא דאשכחתי לתנורא
 דמליא ריפת' ואגנא דמליא לישא אמרה לה פלנית'
 פלניתא אייתי מרדיך דחרך לך ריפתוך אמרה
 לה אף אנא להביא עיילי תנא אף היא להביא
 מרדה נכנסה מפני שמלומדת בנסים היחה א"ל
 דכיתתו עד אימת ניוזיל ונצטער כולי האי אמר
 לך מאי נעביד (אמרה ליה מטיבותא דגניזא
 לצדיקי לעלמא דאתו) בעי רחמי דליתכו לך מידי
 בעא רחמי יצתה כמין פסת יד ויהבו ליה חד
 כרעא דפתורא דרהבא חזיא בחלמי עתירין דכולהו
 צדיקי אכלי אפתורא [דרהבא] דחלתא כרעי ואיהו
 דתרתין כרעיה אמר לה ניחא לך דכולהו צדיקי
 אכלו אפתורא דחלתא כרעי ואנן אפתורא דשקיל
 חד מינייהו אמרה ליה בעי רחמי נשקלוה בעא
 מעליותא הוי וכו') : ושדיא קוטר א שהיתה מעלת בתנור דבר
 שמעלה עשן כדי שיהיו סבורין השכנים שאופה בתנור מקמת
 כסופא שלא היה לה מה לאפות בתנור : אגנא עריבה מולי"ט
 בלע"ז : מרא (דהיינו כעין) רמת שרודה זו פת מן התנור : אף
 היא להביא מרא נכנסה שלא היתה שואלת משצנת' שכנתה
 דידעה דכסין מתענדא לפי שהיא' מלומדת : מרא פוטי"ר : [חזיא

סו
 רחמי
 הרא
 שקלי
 עציבא
 דאיה
 בשרב
 לחומ
 שנמל
 הנך
 מפסד
 דובא
 דובא
 ביתא
 ולא
 איבו
 דכיתתו
 היינו
 וסמתי
 הדליק
 דעבד
 לי מכא
 עיוך
 עוי קא
 קדא וקד
 קניעות

סדר תעניות אלו פרק שלישי תענית קצא

רחמי וישקלוה. תנא גדול נס האחרון יותר מן
הראשון דגמירי מן שמיא מיהב יהבי משקל לא
שקלי יומא חד בי שמשו חזייה לברתיה דהות
עציבא אמר לה בתי אמאי עציבת אמרה ליה
דאיחליף לי מנא דמשהא במנא דחלא ורמאי

אמר
המני'
ככאן
היה
ככתב
כוונה
על שלו
חאחרים
וכשמטין

בשרגא אמר לה מי שאמר לשמן וידליק יאמר
לחומץ וידליק תנא היה דולק והולך כל היום כלו עד
שנטלו ממנו אור להבדלה. רבי חנינא בן דוסא הווליה
הנך עזיז אמרו ליה קא מפסדן עיוך אמר להו אי קא
מפסדן ליכלינהו דובי ואי לא כל חדא וחדא ליייתי
דובא לאורת' בקרנהא. לאורת' כל חדא וחדא אייתי
דובא בקרנהא הואי ליה ההיא שכבתא דבנתה
ביתא ולא קא מטיין כשורי אמרה ליה בנאי ביתא
ולא מטיין כשוראי אמר לה מה שמך אמרה לו
איכו אמר איכו לימטו כשוריק מטו כשורתא תנא

דביתהו בקלמ': משקל לא שקלי בתר דיהבי. כל היכ' דתני בישטסי
היינו ע"ש לא שמעתי טעם: במנא דחלא ככלי שיש בו הקומץ
ושמתי הקומץ בכר ויכנה הכר: עד שנטלו ממנו אור להבדלה
הדליק ממנו כר אקר ליהנות בו וכר של מעט' כסים כנה כי היכי החלע
דעבד רב יהודה לעיל בקלא דהוה סמידא]: הכי גרסינן דמקליף
לי מנא דמשקא במנא דמחרא וכו': אמרו ליה קא מפסדי
עיוך שהן אוכלות מן הירק שבגנות של אקרים: א"ל אם
עזי קא מפסדי נכלינהו דובי זאנים ואס לא קא מפסדי כל
קדא וקדא ליייתא דונא בקרנהא: [ולא מטו כשורי אין הקורו'
קניעות מכותל לכותל: איכו נימטו כשוריקו יאריכו הקורו']:

כי
הדרשה
מדרש
וקצר
החלע

פלימו אומר אני ראיתי את הבית (שקירה רבי חנינא בן דוסא בתפלתו) והיו לכאן אמה ולכאן אמה והיו אומרים זה הבית שקירה ר' חנינא בן דוסא בתפלתו וי"א סניפין עשאן:

סז רבי אלעזר בן פדת הוה דחיקא ליה מלתא טובא עבד מלתא ולא הוה ליה מידי למטעם אשכח

ברא דתומא שדא לפומיה חלש ליביה וניים. עיילו רבנן לשיולי ביה חזויה דבכי וחייד ונפיק צוציתא דנורא מאפותי' כי אתער אמרי ליה מ"ט בכה מר וחייד ונפק צוצית' דנורא מאפותי' אמר להו דחזאי שכינה ואמרי' קמי' עד אימתי אידבר ואיזיל בהאי דוחקא ואמר לי אלעזר בני ניהא לך דאחרבי' לעלמ' והדר אברייה ואפשר דמברי' בשעת' דמוזני אמרי קמיה רבוני דעלמא כולי האי ואפשר

(סניפין עשאן שלא כמשכו הקורו' חלא קתיכו' כתקנרו לאותן קורות כדי שיהיו קורות ארוכות כל לרכן. לישנא אקריכא סניפי דעד הכותל הו' כסדר ולא יותר: ל"א) סניפין היו קורות של קוליות היו נמעשה כס כדנפקין להם קתיכו' קטנות לארכן: רבי אלעזר בן פדת אמורא הוה והוא הנקרא מרא דארעא דשראל נחמסת כדה בעל הוראות היה והוא שמש ר' יוקן אקרי מות ר"ל והיה דקוק ועכי: עבד מלהא הקין דס: ברא דתומא (עלה) [בן האוס ללע] של אום: הלש ליבדיה כתעלף: צוציתא כיון: מאפותיה (מקוטעם שלו ואית דמפרשי) ממלקו: כולי האי ואפשר נתי'. לאחרוני כולי עלמא בעית עלי ועדין

: [הזקנה שיהיו זכרונות זמנים זמני: להוסיף להוסיף]

סדר העניות אלו פרק שלישי העניות קצב

אמרי ליה שני דחיי נפישו או דחיינא אמר לי
 דחייית אמרי לקמיה אי הכי לא בעינא ואמר לי
 בהאי אנרא דאמרת לא בעינא יהיבנא לך לעלמא
 דאתי תליסר נהרי דמשכי אפרסמא דכיון דמענגת
 בהו אמרי קמיה רבוניה דעלמא כולי האי ותו לא
 א"ל ולחברך מאי נתיב להו אמרי קמיה רבוניה
 דעלמא ומגברא דלית לי' קא בעינא ומחיון באסקוטלי
 אפותאי ואמר לי אלעזר ברי אגרו בך גירי :
 רבי חמא בר חנינא גזר תעניתא (בעא רחמי) ולא סח
 אתא מטרא. א"ל והא ריב"ל גזר תענית' ^ס
 ואתא מטרא אמר להו הן אנא והא בר ליואי
 אפסר אמת ואכתי הך ספיקא דילמא לא מתרמינא בשעתא
 דמזוני: דחייית נפישו או דחיינא ימי שקייתי כנר הס רביס
 ממה שאני עתיד לקיות: אמר דחייית מה שכנר קיית מרוביס
 ממה שאתה עתיד לקיות: אי הכי' לא בעינא דתיקרנ' לעלמא:
 ותו לא וכי אין אתה כותן לי דנריס אקריס: אמר לי ולחברך
 מה יהיבנא וא"ל ממאן דלית ליה קא בעינ': ומחיון באסקוטלי
 (בגודל כלומר באלצעו. גירי קני אשלק בך ונדיקותא בעלמא
 אכה אותך מעט באלצע) והיינו לוליתא דנפק מאפותי' שמדביק
 אלצע לרדה עם אגודל ומכה בלכורן האלצע וזה פירוש אסקוטלל.
 וטעמא דקא בכי מפכי שא"ל שכינה שקייו מרובין שכנר קי ממה
 שעתיד לקיות וטעמא דקייך משום י"ג כהרוותא לרקוז בהן ולטייל
 בהן מזה לזה. זה מלאתי בפרש"י מוגה:
 הא אנא והא בר ליואי הוא איש אקד ואני איש אקד הוא עדיף

אמרו ליה נותו ונכוין דעתין איפשר דתברו צבורא
 לבייהו ובעי רחמי ואתי מטרא בעון רחמי ולי
 אתי מטרא א"ל רצונכם שיבא מטרא בשבילנו
 א"ל הן אמר רקיע כסי פניך לא כסי אמר כמה
 עזין שני רקיע כסיא בעיבא ואתא מטר' לוי גזר
 תעניתא בעי רחמי ולא אתא מטר' אמר לפני
 רבש"ע עלית וישבת במרום ואין אתה מרחם על
 בניך אתא מטר' ואטלע אמר ר' אליעזר לעולם
 אל יטיח אדם דברים כלפי מעלה שהרי אדם
 גדול הטיח דברים כלפי מעלה ואטלע ומנו לוי
 והא גרמא ליה והא לוי אחוי קידה קמיה דרבי
 ואיטלע הא והא גרמא ליה ר' חייא בר לוליאני
 (אמר אנא) שמעינהו להנך ענני דקא אמרן ניויל
 ונשדי מטר' בעמון ומואב א"ל כשהחזיר הקב"ה
 את התורה על כל אומה ולשון ולא קבלוה עד שבאו
 ישראל וקבלוה ואתון שבקיתו ישראל ותשדו מטר'
 בעמון ומואב שרו אדוכתייהו שדיין אדוכתייהו:
 דרש רבי חייא בר לוליאני מ"ד * צדיק כתמר
 יפרח כארו בלבנון ישגה אם נאמר תמר
 למה נאמר ארו ואם נאמר ארו למה נאמר תמר
 מיכאי: דתברי זונרים: שיבא מטר בשבילנו מקבלים אתם
 עליכם ומסכימין לדעת אסד: כמה עזין ללא כסי' מלבורא:
 לוי אחוי קידה כועץ שכי גדליו בארץ ואוסה וכוסק את הרלפה:
 הא והא גרמא ליה הקטא גרס לו שנטלע בקידה:

ר"ל שר
 וחלף
 המחוכה
 על הגשם
 וכקרא
 אף כרי
 וכה"ג
 כתבו
 המו' גבי
 גכאי
 כהרא
 בחולין
 דש"א
 סט
 סס
 פליס 55

אל
 תמ
 מה
 אונ
 הנ
 הת
 לע
 בר
 כ"ד
 (אב
 מל
 אין
 מע
 וכו
 בת
 קנר
 הרע
 אח

סדר העניות אלו פרק שלישי העניה קצנ

אלו נאמ' חמר ולא נאמר ארו הייתי אומר מה
 חמר * אין גזעו מחליף אף צדיק [ח"ו] אין גזעו ^{סס}
 מחליף ואלו נאמר ארו ולא נאמר חמר הייתי ^{ע"ג}
 אומר מה ארו אין עושה פירות אף צדיק [ח"ו] ^{הספינס}
 אין עושה פירו' לכך נאמר חמר וארו: ^{וע"ז}
 חנו רבנן מעשה בר' (אלעזר) [אליעזר] שגזר י"ג ^{דש"א}
 העניות על הצבור ולא ירדו גשמים באחרונה ^ע
 התחילו הצבור לצאת אמר להם תקנתם קברים ^{סס}
 לעצמכם געו בככיה וירדו גשמים. שוב מעשה ^{בעין}
 בר' (אלעזר) [אליעזר] שירד לפני התיבה. ואמ' ^{דור}
 כ"ד ברכות ולא נענה ירד ר"ע אחריו ואמר ^{המדב'}
 (אבינו מלכנו אבינו אחת) אבינו מלכנו אין לנו ^{דש"א}
 מלך אלא אתה (אבינו מלכנו חאנו לפגיד) אבינו
 אין גזעו מחליף אס כסס: אף צדיק אין לו זכר לדיק ואין
 גזעו מחליף אינו קס בתקייית המתים: צדיק אינו עושה
 פירות אין לו שכר לעתיד:
 מעשה בר' (אלעזר) [אליעזר] בן הורקנוס: י"ג העניות
 שהתענו והלכו עד שגמרו י"ג כדחכו עזרו אלו ולא כענו
 וכו': התחילו הציבור לצאת מזית הכנסת: קברים תקנתם
 נתמיה אין לכם אלא לכו קברו עלמיתם מפני הרעב. (פ"א)
 קברים תקנתם לעלמיתם על שאיתם יולאין שאיכס מתפללין על
 הרעב שלא יבא): געו לעקו כמו אס יגעה שור: (ירד ר' עקיבא
 אחריו. ה"ג והו מרכי רבנן כלומר על ר"א שלא נעכה ואמרי
 שלמי שאינו לדיק כרבי עקיבא לא נעכה):

מלכנו [למענדך] רחם עלינו (אבינו מלכנו עשה
עמנו למען שמך) מיד נענה כסבורין העם שזה
גדול מזה יצאת בת קול ואמרה לא מפני שזה
גדול מזה אלא שזה מעביר על מדותיו וזה אינו
מעביר על מדותיו:

עא א"ר (אלעזר) אליעזר) כשמנסכין את המים בחג
תהום אומר לחבירו אבע מימך קול שני
רעים אני שומע שני *תהום אל תהום קורא לקול
צנוריק וגו'. אמר רבה לדידי חזי לי האי רידיא
דמיא לעיגלא תילתא ופריטא שפוזתיה וקיימה בין
תהומא תתאה לתהומא עילאה לתהומא עילאה
א"ל חשור מימך לתהומא תתאה א"ל אבע מימך
ש"פ נ שנא' *הנצנים נראו בארץ עת הזמיר הגיע וקול
החור נשמע בארצנו:

אבע לשון כחל כונע: קול שני רעים [כיסוך המים וכיסוך היין]
(שכי שיתין שתת המזבז דהיינו בשני ספלים אחד של מים
ואחד של יין ומנוקבים בשני קוטמין אחד ענה ואחד דקה כדי
שהו כלים נצת אחת): תהום אל תהום קורא מים עליונים
ומים תחתוכי: צינוריק אותן ב' ספלים: האי רידיא מלאך
הממונה על הגשמים כך שמו (ואית דאמרי מזל שור): דמי לעגל
ול"ג תילתא: בין תהומא עילאה לתתאה בין הרקיע לאוקיינוס
היכא דנשק ארע' ורקיעא: תהומא עילאה מים עליונים: אבע
מימך (קושה להעלות מימך) [למטה בקרקע]: לעילא' אמר
ליה חשור מימך השך מימך לארץ: הנצנים וגו' כלומר

סדר תעניות אלו פרק שלישי תענית קצר

שמואל הקטן גזר תעניתא וירדו להם גשמים עב
קודם הנץ החמה כסבורין העם לומר ש
שבחו של צבור הוא אמר אמשול לכם משל לה"ד
לעבד שמבקש פרס מרבו אמר להם תנו לו ואל
אשמע קולו. שוב שמואל הקטן גזר תעניתא וירדו
להם גשמים לאחר שקיעת החמה כסבורים העם
לומר שבחו של צבור הוא אמר להו שמואל לא
שבח של צבור הוא אלא אמשול לכם משל למה"ד
לעבד שמבקש פרס מרבו ואמר להם המתנינו לו
עד שיחמקמק ויצטער ואח"כ תנו לו ולשמואל
הקטן שבחו של צבור היכי דמי דמי אמ' משיב הרוח
ונשב זיקא אמר מוריד הגשם ואתא מטרא:

משנה מעשה שגזרו תעני' בלוד וירדו להם גשמים יט
קודם חצות אמר להם ר"ט צאו ואכלו
ושתו ועשו אותו יום טוב יצאו ואכלו ושתו ואותו
היום עשאוהו י"ט ובאו בין הערבים ואמרו הלל
הגדול (איוהו הלל הגדול) * הודו לה' כי טוב כי מליס
לעולם חסדו. הודו לאדוני האדונים כי לעולם קני

כשמנסכין מים בצג שהניסוכין כראו בצרף שאינם באים אלא
משנה לקברתה ככך זה שאינו יולא אלא משנה לשנה ועת הזמיר
הגיע זמירות הקג אז קול התור מלאך דומה לשור מרגום שור
תור שנשעה שמנסכין מים הוא אומר כן. ל"א כמשמעו הנלכים
כראו והזמיר הגיע בשעה שקול התור כשפע:
שבחו של צבור הוא שעדיין לא קראו ונענו:

כו חסדו: גמ' ולימרו הלל מעוקרא אביו ורכא דאמרו
תרוויהו לפי שאין אומרים הלל הגדול אלא בנפש
שבעה וכרס מלאה איני והא רב פפא איקרע לבי
כנשתא דאבי גובר [וגזר העניות] וירדו גשמים
להם קודם הצות ואמר להם אמרו הלל הגדול והדר
אכלו ושתו שאני בני מהווא דשכיחא בהו שכרות:

בשלישה פרקים

פרק רביעי

עג משנה אלו הן מעמדות לפי שנא' *צו את בני

סס : ישראל ואמרת אליהם את קרבני לחמי

היאך קרבנו של אדם קרב והוא אינו עומד על

גכיו החקינו נביאים הראשונים כ"ד משמרו על

כל משמר ומשמר היה מעמד בירושלים של

לי אלא בנפש שבעה מתוך שכתוב בו כותן לקס לכל בשר

כח להאמר על השבע: דאבי גובר סס אדם או

מקום: דשכיחא בהו שכרות ופשעי ולא יאמרו הלל הגדול

משום הכי אמרין הלל קודם שיאכלו ושתו:

[אלו הן מעמדות המתעניין ומתפללין בעריהם שיתקבל ברוחן

קרבן אחיהם כדלקמן: רפי שנאמר צו את בני ישראל

וג' שהתמיד בא מן השקלים של כל ישראל וא"א שיהיו כל ישראל

עומדין על גבי קרבנם ומיני מעמדות להיות במקומן: נביאים

הראשונים שמואל ודוד בגמ' מפרש: על כל משמר כ"ד

ורב כח
מעמדו
ל' הפסוק
תקריבו
ל'
כמופדו

בשלושה פרקים פרק רביעי תענית קצה

כהני לויים וישראליו הגיע זמן המשמר לעלות כהנים
לויים עולין לירושליו וישראל שבאותו משמר מתכנסו
לעריהם וקורין במעש' בראשית ביום הא' * בראשית ראשית א
ויהי רקיע כב' יהי רקיע ויקוו המים בג' יקוו המים ויהי כולס
מאורו בד' יהי מאורו וישרצו המי' בה' ישרצו המי' ^{כ"ד}
ותוצא הארץ בו' תוצא הארץ ויכלו השמי' והארץ וכל
צבאם פרשה גדולה קורין אותה בשנים והקטנה
משמרות של כהנים היו ושמואל ודוד תיקנום ועל כל משמר היה
מעמד בירושלים שקצועים ועומדין בעיר ועומדין על קרבן אחיהם
ולנד אלו הדרים בירושלים היו מעמדות בכל עיר שישראל נקלקו
לכ"ד מעמדות כנגד כ"ד משמרות כדתכיא בצרייתא של מ"ט
מדות והינו דתכן היה מעמד בירושלים כהנים לויים וישראלים:
כהנים ולויים של משמר היו עולים בירושלים כהנים לעבודה ולויים
לשיר ומכל המעמדות היו קצועים בירושליו לעמוד על קרבן אחיהם:
והשאר היו מתכנסין לעריה' ומתפללין על קרבן אחיהם שיתקבל
ברכון ומתעכין ומוליחין ס"ת ביום תעניתם: קורין במעשה
בראשית נגמ' מפרש טעמא: ביום הא' של שבע קורין בראשית
וכו' פרש' ראשונה ופרש' יהי רקיע לפי שאין בפרש' בראשית
לצדה ט' פסוקים כדי קריאת כהן לוי ישראל וכן כולן בשאי תולא
הארץ עד ויכלו לפי שפרש' תולא הארץ אין זה אלא ק' פסוקים
לפיכך אומר ויכלו: פרשה גדולה שנפרשית הללו קורין אותה
בשנים כגון פרש' א' של בראשית יש זה ה' פסוקים היו קורין
אותה בשנים כדאמרינן נגמ' יהי רקיע באחד ביום הצ' יהי
רקיע באחד יקוו בשנים שיש זה ה' פסוקים ביום הג' יקוו באחד

ת
אמרו
בנפש
ע לבי
מים
והדר
ברות:
ת בני
לחפזי
מד על
יו על
ש
כל צר
דס אז
ל הגדול
ל ברון
ישראל
ל ישראל
נביאים
מה כ"ד

ביחוד בשחרית במוסף ובמנחה נכנסין וקורין אותם
 על פה כקורין ק"ש ע"ש במנחה לא היו נכנסין
 כז מפני כבוד השבת: גמ' *מה"מ א"ר יעקב בר אחא
 ע"כ אמר רב אסי אלמלא מעמדו לא נתקיימו שמים
 ראש' טו וארץ שנא' *ויאמר ה' אלהים במה אדע כי אירשנה
 אמר אברהם לפני הקב"ה רבש"ע שמא ישראל
 חוטאים לפניך ואתה עושה להם כדור המבול
 וכדור הפלגה א"ל לאו אמר לפניו רבש"ע הודיעני
 סס במה אירשנה א"ל *קחה לי עגלה משולשת גו'
 אמר לפניו רבש"ע תינח בזמן שבה"מ קיים בזמן
 שאין בה"מ קיים מה תהא עליהם א"ל בני כבר
 תקנתי להם סדר קרבנות בזמן שקורין בהם לפני
 מעלה אני עליהם כאדו הקריבום לפני ואני מוחל
 להם על כל עונותיהם:

עד ת"ך אנשי משמר היו מתפללין על קרבן אחיהם
 סס שאין בה אלא ה' פסוקים ויהי מאורות נשנים שיש בהו' פסוקים:
 וקורין אות' על פה כל אחד בפני עצמו ובעי נגמ' מאי קאמר
 מעיקרא קתני פרשה קטנה וכו' דמשמע דנס"ת קורין והדר תני
 על פה: מה"מ שנמעמדות קורין במעשה בראשית: אלמלא
 מעמדות עסקי קרבנות ישראל עושין הם היו כלין במטא'
 ומשהם כלין שמים וארץ העומדין בזכותם אין מתקיימין: כאנשי
 דור המבול שמאמר שהם כלין אין העול' מתקיי' והואיל שעל עסקי
 קרבן העולם עומד לכך קורין אנשי מעמד נעריה' במעשה בראשית:
 (עגלה - חשולש' לבאן רוחו לו שיקריבו פר ושעיר מורים בני יונה):
 אנשי משמר אותן כ"ד שהיו נעריה': מתפללין על קרבן אחיהם

בשלושה פרקים פרק רביעי הענייה קצו

שיתקבל ברצון ואנשי מעמד נכנסין לבית הכנסת
 ויושבין ד' תעניין בשבת בשני על יורדי הים. בג' על
 הולכי המדברוי. בד' על אסכרה שלא תפול בתינוקוי.
 בה' על עוברות ומניקוי. עוברות שלא יפילו ומניקוי
 (שיגדלו) [שיניקו] את בניהם. ובע"ש לא היו מתעניין
 מפני כבוד השבת וכ"ש בשבת עצמה. בא' בשבת
 מ"ט לא א"ר יוחנן מפני האומות ר' שמואל בר
 נחמני אומר מפני שהוא שלישי ליצירה (א"נ)
 ממידים שכל יום: בשני על יורדי הים דכתיב ביה ויאמר
 אלהים יהי רקיע בתוך המים (ויקח המים שלא יזיקו ליורדי
 הים) [ולרדף להזכיר ולכלות על הדבר] בג' להולכי מדברות
 דכתיב ביה ותראה היבשה (כלום' שימלאו הדרכי' כקיים)
 [תהא ראוי יבשה להולכיה שלא יזיקו מפני קיות רעות]:
 בד' על אסכרה שקורין אשטרוללי"ן בלע"ז דכתיב ביה יהי
 מארת ברקיע השמים ופירשו בירוש' מאגס דכתיב ביה יהי
 מארת וכיון שהוא קסר משמע מארת (וכדי שלא תפול המארה
 על התיכוקות א"כ כיון דאסכרה באה על לשה"ר ולה"ר אתעביד
 ביום ד' שבראו מאורות ואצרה הלבנה לפני הקב"ה א"ח לב'
 מלכים וכו' וא"ל הקב"ה לכי ומעמי את עלמך והייכו לשון הרע
 והילכך איכא למיקש לאסכר' ומתפללין עליה שלא תבא):
 עוברות וכו' משום דבה' כתיב ישרו המים ארץ נפש קיה: מפני
 האומות שעושים אותו יום קגס וכי קזי דמתעניין ביום קגס
 אמו לידי סכנה כך פרש"י ז"ל: ג' ליצירה שבע"ש כנרא אדם
 וכל יום ג' קליש טפי דכתיב ויהי ביום השלישי בהיותם כואבי':

הענייה
 קצו
 חש
 חכ
 חש
 חכ
 חש
 חכ

תם
 סין
 חא
 יום
 זנה
 אל
 ל
 עני
 גו'
 זמן
 בר
 פני
 חל
 הם
 יום:
 חמר
 תני
 מלא
 טא'
 נשי
 סקי
 סית:
 (ה)
 יהם

[ר"ל אמר] משום נשמה יתירה דא"ר שמעון בן לקיש נשמה יתירה ניתנה בו באדם בע"ש ובמוצאו שבת נטלת ממנו שנא' *שבת וינפש כיון ששבת וי אברה נפש:

ני"ה
פ"ב
וי"ג
רז"ח
שמות לא

ע"ה ת"ר מה הם בני גונכי עלי ומה הם קוצעי קציעו אמרו פעם אחת גורה מלכות גורה על ישראל שלא יביאו עצים למערכה ושלא יביאו בכורים לירושלים והושיבו פרדסאות על הדרכים כדרך שהושיב ירבעם בן נבט שלא יעלו ישראל לרגל מה עשו יראי חטא וכשרים שבאותו הדור הביאו סלי בכורים וחפום בקציעות ונטלו עלי על כתיפם כיון שהגיעו אצל פרדסאו אמרי להו להיכן אתם הולכים אמרו לעשות שני עגולי רכלה במכתשת

כח
גי' הנח'
פרודאות
וכן כ'
חפירש"י

נשמה יתירה דעת רחנה ומתאב לאכול ולשתות וכאנוטלין אותה ממנו הנה קלש (וכדי ליישב דעתו שכיטלה ממנו אות' תאבון מצרכין על ההדס צמולאי שמתו ואין מצרכין צמולאי שבת שאל צ"ט שלא כיטלה ממנו תאבון): כיון ששבת שנה ושומר את השבת וי אברה נפש דורש צוטרקון ויכס ווי כס ע"כ:

פרדסאו' (צוטרקון פרס לשון פרשת דרכים היאות כמו דיומדי צ' שרים שצומדי צב' מקומו') [אמרי']: [בכורי' אל' ככ'] לתוך אדהו גרוח' אשכול שביכר תאכה שביכר' קושר עליה גמי ועושה אותם בכורי': קציעות תאכי' יבאים שכותשין אותם [ועושין מקן] עגולין (ועל אס הכלי שקולעין אותם צו שמו מקבוע קרי ליה קציעות כמו יעשהו במקלעו ומתרגעין באומלין): במכתשת

ב
שלפ
בסל
הנח
אמר
שלא
על
יעלו
שבא
סולס
אצל
(שח)
כיון
ועל
ירבע
מש
הלור
את
שלפ
אגופ
פיסט
ובטס

על אבותינו שלא יכנסו לארץ וחרב הבית בראשונה
 כח ובשניה ונלכדה ביתר ונחרשה העיר: גמ' *נשתברו
 הלוחו' מנ"ל דתניא כו' בחדש נתנו עשרת הדברו'
 לישראל ר' יוסי אומר כו' בו מ"ד כו' ניתנו [כו']
 ניתנו] כו' עלה [משה] מ"ד כו' [כו'] ניתנו כו'
 עלה דכתי' [*ויקרא אל משה ביום השביעי וכתו'
 *ויבא משה בתוך הענן ויעל אל ההר] *ויהי משה
 כהר גו' [כ"ד דסיון ושיתסר דתמוז מלו להו ארבעין
 בשיבסר בתמוז נחית אתא ותכרינהו ללוחו'] וכתוב
 *ויהי כאשר קרב אל המחנה וירא את העגל [וישלך
 מידיו את הלוחות וישבר אותם תחת ההר]. בטל
 התמיד גמרא. הובקעה העיר בי"ז בתמוז הוה והכתו'
 יכני' כג' *בחדש הרביעי בתשעה לחדש ויחוק הרעב בעיר
 וכתוב בתריה ותבקע העיר אמר רבא לא קשיא
 באן בראשונה כאן בשניה דתניא בתשעה לחדש
 הובקעה העיר בראשונה ובשניה בי"ז בו. ושרף
 צפרש' השמים כסאי וגו': על אבותינו דור המדבר אם יראה איש
 צאנשי' הלאה הדור הרע הזה את הארץ: ביתר עיר גדולה והיו ישראל
 אינו דרין צה: (* בו' בסיון נתנו סנירא ליה שבז' צסיון שהוא למקמת
 ומתן הדברות עלה משה לקבל הלוקות וירד ושבר הלוקות ציום י"ו
 ופיין בתמוז דמוז' צסיון ח' צכלל עד י"ו בתמוז אינא מ' יום שעמד משה
 צנהר כ"ד דסיון וי"ו בתמוז הרי מ' יום צבי"ז בתמוז דהיינו מ"א יום
 ירד ושצ' את הלוקות): גמרא לא אשכחן קרא אלא למדנו מרבותינו:
 בראשונה צגלות צבל שניה צגלות ארס:

ע"ג
 שמוות כד
 סס
 סס
 סס לנ
 יכני' כג'
 צס
 צז
 צח
 צט
 צכ
 צל
 צמ
 צנ

בשלושה פרקים פרק רביעי הענין קצח

אפוסטמוס את התורה גמרא. והעמיד צלם בהיכל
מנלן דכתיב *ומעת הוסר התמיד ולהרן שקוץ דכאל ינ
שומם וחר הוה והכתיב *ועל כנף שקוצי משומם שס ס
אמר רבא תרי הוו ונפל חד על חבריה וקטעיה
לידיה ואשכחו עילויה *אנת צבית לאחריבה כט
ביתא וידך (אושלת לי) [אשלימת ליה]. בט' באב
נגזר על אבותינו שלא יכנסו לארץ מנ"ל דכתיב
* (ויהי בשנה השנית בחדש השני בעשרי' בחדשנעלה
הענן) * (ויהי בחדש הראשון בשנה השנית באחד
לחדש הוקם המשכן) ואמר מר שנה ראשונה
עשה משה את המשכן שניה הקים משכן ושלה
מרגלים [וכתיב *ויהי בשנה השנית בחדש השני
ומעת שהוסר וכתבטל התמיד צו ציוס כתן שקוץ שומם דהיינו
הועמד ללם בהיכל: וחר הוה וכי קד שקוץ הוה ותו לא והכתיב
על כנף שקולים (משומם) ושקולים טובא משמע: תרי הוו
שהעמיד מכה בהיכל: ונפל חד על חבריה וקטעה לידיה
והנקטע לא קאי והיינו דכתיב שקוץ חק': אשכחו עילויה
דללם דכתיב הכי: (אושלת לשון שאלת כלים וליכנות והיינו
דכתיב קד כנף: זהו לשון רש"י בגמ') [אנת צבית לאחריובי
ביתיה וידך אשלימת ליה הללם אומר לקצרו אתה רלית
לקרוב ביתו של מקום שהטעית ישרא אקריק אני עשיתי כך כקמה
ושלמתי לך ידי. ל"א וידך אושלת לי לשון שאלת כלים כל' ועלה
בידי:] ויהי בחדש השני וגו' משמע מהכי קראי דכ' באייר עיין
נעלה הענן פשו להו ט' באייר דלעול' הוא קסר וכתיב (וילכו) בגמ'

ת
שונה
תברו
דברו
[בו]
בו
וכתי
משה
בעין
כתיב
שלך
בטל
וכתי
בעיר
שיא
חדש
שרף
ה' אש
ישראל
תקרת
ס"ו
עשה
א יוס
תינו:

בעשרים בחדש נעלה הענן מעל משכן העדות] ^{בחדש י}
 וכתיב *ויסעו מהר ה' דרך שלשת ימים ואמ' ר' ^{פ' כל}
 חמא בר חנינא מלמד שסרו [אותו היום] מאחרי ^{כתני}
 ה' וכתיב *והאספסוף אשר בקרכו התאוה תאוה ^{וע"ש}
 וכתיב *עד חדש ימים דהווי להו כ"ב בסיון וכתיו ^{הס"א}
 *ותסגר מרים מחוץ למחנה שבעת ימים דהווי ^{שס יא}
 להו כ"ט בסיון וכתיב *שלח לך אנשים ותניי ^{שס}
 כ"ט בסיון שלח משה מרגלים וכתיב *וישובו ^{שס יב}
 מתור הארץ מקץ ארבעים יום הני ארבעים נבי ^{שס יג}
 חד הוי אמר אכיי תמוז דההוא שתא מלווי מלוויה ^{שס יד}
 דכתיב *קרא עלי מועד לשבור בחורי וכתיו *ותשא ^{בעידו'}
 כל העדה ויתנו את קולם ויבכו העם כלילה ההוא ^{הלכות}
 ואמר רבה [א"ר יוחנן] אותה הלילה ליל ט' באב ^{איכה א'}
 יד היה אמר הקב"ה אתם בכיתם בכיה של חנם ^{בחדש}

[ויסעו מהר ה' דרך] שלשת ימים ונ' יום אחד מג' ימים הללו לא ^{יד}
 קאי שאתו יום היה יום כ' לעליי הענן הלכך כ"ב מאייר אבתי ^{יד}
 נלרי להו ז' ימים מאייר וכשתקאנו קדש של כ"ט יום שהיה להם ^{יד}
 הנשר מכ"ב באייר כלה קצונם ככ"ב בסיון וכתיו ותסגר מרים ^{יד}
 שבעת ימים הרי כ"ט בסיון ובו זיוס נשתלקו מרגלים ומיום שלוח ^{יד}
 עד ט' באב שקזרו הולרכת למלוא מ' יום שתרז את הארץ קד בסיון ^{יד}
 דהוי מלא וכ"ט דתמוז דהוי קסר וט' באב הרי ל"ט ופריך הני ^{יד}
 ככי קד הווי: קרא עלי מועד לשבור בחורי נקיטנא שקדש קסר ^{יד}
 שבא אקר קדש מלא ענדין ב' ימים ר"ק והיינו יום ראשון השלמי ^{יד}
 לר"ק שלמעלה ממנו לעשותו מלא ונמלאו ב' ימים טובים במקדש ^{יד}

בשלושה פרקים פירש רביעי העגית קצט

אני אקבע לכם בכנה לדורות. חרב הבית בראשונה
 מנ"ל דכתו' *בחדש החמישי בשבעה לחדש היא שנת ח"נ כה
 תשע עשרה שנה למלך נבוכדנאצר מלך בבל בא
 נבחר אדון רב השבחים גו' וישרוף את בית ה' (איני
 והכתוב) [וכתיב] *ובחדש החמישי בעשור לחדש ירמיה כב
 היא שנת תשע עשרה וגו' וישרוף את בית ה' ואת בית
 המלך ותניא א"א לומר בו' שכבר נאמר בו' וא"א
 לומר בו' שכבר נאמר בו' הא כיצד בו' נבנסו
 הנכרים להיכל ואכלו ושתו וקלקלו בו' [ו'] ח' ותשיעי
 (עד שפנה היום) סמוך להשכת י' שנאמר *אוי
 לנו כי פנה היום כי ינטו צללי ערב לערב ערב
 הציתו בו את האש ונשרף עם שקיעת החמה בו'
 לחדש והיינו דא"ר יוחנן (בן זכאי) אלמלא היותי
 באותו הדור לא קבעתיו אלא בו' מפני שרובו של
 היכל נשרף בו ורבנן (אמרי) אתחלהא דפורענותא
 עדיף דבט' הוא דהויא ובשניה מנא לן דתניא
 (ר' יוסי אומר) מגלגלין זכות ליום זכאי וחובה פ' אין
 ליום חובה אמרו כשחרב הבית בראשונה אותו כערכין
 היום ערב ט' באב היה ובמוצאי שבת היה ובמוצאי
 שביעי היה ומשמרתו של יהויריב היתה והלויים רש"א
 עומדים על דוכנם ואומרים שירה ומה שירה היו
 מלא חס' בתחלתו ואקד בסופו וה"ק זמן עלי מועד לשבירת בקורי
 בט' באב שמגלגלין קוצה ליום קייב: מוצאי שביעית שנה
 שמינית: דוכן עשוי כעין אילטבא ועומד עליו הלוי לשורר:

תלים 57 אומרים *וישב עליהם את אונם וברעתם יצמיחם
 ולא הספיקו לומר יצמיחם ה' אלהינו עד שבאו
 נכרים וכבשוה וכן בשניה נלכדה ביתר גמרא.
 נחרישה העיר נמי גמרא: הניא כשחרש טורנוסרופוס
 הרשע את (האולם) [ההיכל] נגורה גורה על ר"ג
 ליהרג בא אוהו הגמון לבהמ"ד ואמר בעל החוטם
 מתבקש בעל החוטם מתבקש. שמע ר"ג אזל טשא
 מיניה אזל לגביה בצנעא אמר ליה אי מצילנא
 לך מייתית לי לעלמא דאתי א"ל אין [א"ל] אישתבע
 לי אישתבע ליה סליק לאיגרא נפל ומית. וגמירי
 דכי גזירי גורת' ומית חד מינייהו מבטלין ליה לגורתא
 יצאתה ב"ק ואמרה אותו הגמון מזומן לחיי העה"ב:
 ת"ר כשחרכ הבית בראשונה נתקבצו כתות כתות
 של פרחי כהונה ומפתחות (העזרה) [ההיכל]
 בדיהם ועלו לגגו של היכל ואמרו לפניו רבש"ע
 הואיל ולא זכינו להיות גזברים נאמנים לפניך הרי
 וישב עליהם את אונם פריך בערכין האי צמזמור של יום ד' הוא
 שהוא אל נקמות ומאי האי דקאמרי ליה ביום ראשון ופריך התם
 איליא הוא דכפיל לפומיהו פי' איליא קיכה: בעל החוטם מה
 קוטם מיפה את הפרכוף כך הוא מיפה את דורו כלומר קלין
 שבדורו מתבקש ליהרג וברחו אמר לו שלא יכירו בו אכשי המלך:
 טשא הקניא: אזל ההגמון לגבי ר"ג בלכע' (וראש הכנ
 מתרגמי' שלטון והגמון): ומית חד מינייהו מן היועלי' וסבורים
 שאירע להם בשביל שהרעו לגזור:

עו
ס

המ
כמ
ועל
כי
קרי
כתו
לה
אמ
בש
בש
דאי
דרי
מזל
רב
דרב
ברכ
גיא
ליזי

בשלושה פרקים פרק רביעי הענין ר

המפתחות מסורין לך וורקום כלפי מעלה יצאתה
 כמין פסת יר ולקחתם והם קפצו ונפלו לתוך האור
 ועליהם קונן ישעיה *משא גיא חזיון מה לך איפה ^{ישע' כב}
 כי עלית כלך לגגות תשואות מלאה עיר הומיה
 קריה עליוה וגו' ואף *הקב"ה מקרקר עליהם ^{גירס'}
 כתרנגולים שנא' *כי יום מהומה ומבוסה ומבוכה ^{גורל אף}
 לה' אלהים בגיא חזיון מקרקר קיר ושוע אל ההר: ^{כקב"ה}
 אמר רב יהודה בריה דרב שמואל בר שילת ^{כאמר}
 משמיה דרב כשם שמשנכנס אב ממעטין קיר ^{מקרקר}
 בשמחה כך משנכנס אדר (ממעטין באבל ו) מרבי ^{קיר}
 בשמחה. *אמר רב פפא הילכך האי בר ישראל ^{סס}
 דאית ליה דינא בהדי נכרי כאב לשתמיט מיניה ^{עח}
 דריע מזליה דישראל באדר לזייל בהדיה דבריא ^{סס}
 מזליה דישראל *לתת לכט אחרית ותקוה אמר ^{ע"ג}
 רב יהודה בריה דרב שמואל בר שילת משמיה ^{ידמ' כט}
 דרב אלו דקלים וכלי פשתן *כריח שדה אשר ^{לאש' כו}
 ברכו ה' א"ר יהודה ברי' דרב שמואל בר שילת
 משמיה דרב כריח שדה של תפוחים:

[גיא חזיון ירושלים שהכל מסתכלין סס:] מקרקר לשון יללה:
 ושוע אל ההר (אל ירושלים שגבוה מן הארצות) נשניל
 הר לזון שמש:

לזייל בהדיה נערכאות שלהם: לתת לכם אחרית ותקוה
 אידי דאיירי רב יהודה לעיל נקוט ואזיל: דקלי'
 להתפרנס בהם: כלי פשתן ללובאן:

עט משנה אמה רבן שמעון בן גמליאל לא היו ימים
טובי לישראל כט"ו באב וכי"ה שבתם בנות
(ישראל) [ירושלי] יוצאות בכלי לכן שאולי כדוי שלא
לבוש את [מי] שאין לו וכל הכלים טעונין טבילה
ובנות ירושלים יוצאות וחולות בכרמים ומה הן
אומרות בחור שא נא עיניך וראה מה אתה בורר
לך אל חתן עיניך בנוי חן עיניך במשפחה * שקר
החן והבל היופי אשה יראת ה' היא תחלה ואומ'
* תנו לה מפרי ידיה ויהללוה בשערים מעשיה.
וכן הוא אומ' * צאנה וראנה בנות ציון במלך שלמה
בעטרה שעטרה לו אמו ביום החונתו וכיום שמחת
לבו ביום החונתו זה מתן תורה וכיום שמחת לבו
זה בנין בית המקדש שיבנה במהרה בימינו:
גמ' ר"ע אומ' כל העושה מלאכ' בט"ב אינו רואה סי'
ברכה לעול' וחכ"א כל העושה מלאכ' בט"ב ואינו
שאולין שכולן שולות זו מזו: אפי' עשירות כדי שלא לבייש את מי שאין
לו: טעונין טבילה כל אותן בגדים קודם לבישה לפי שאין
כל אחת בקיחה בקצרתה שאל כדה הייתה וכדי שלא לבייש כדות
הלריכו להטביל את כליהן: וחולות בכרמים (ל' מקולות) [כטו
לקול במקולות]: צאנה וראנה בנות ציון דמשמע שיוצאות וקולות:
במלך שלמה נמלך שהשלוס שלו: אמו ככסת ישראל: מתן
תורה שנתנו לוקות אקרוכות ב"ה: בנין בהמ"ק שנתקכך ב"ה
כדאיתא במ"ק:
אינו רואה סימן ברכה מאותה מלאכה:

כו
ע"ב
ח"ג פל"ו
עקידה
פל"א
חשלי לא
ס
ס"ג
ס
ס
ל
ע"ב
ל

מתא
את
כל
על
על
בשר
[פיס
ומחי
אלא
שמו
כל
שנחנ
עלה
ארבע
וגו'
קטוב
ושלש
ושבע
שבטי
וכתיב

בשלשה פרקים פרק רביעי הענין רא

מתאבל על ירושלי' אינו רואה בשמחת' [שנ' * שמוחן יס'י'סו
את ירושלי' וגילו בה כל אוהביה שישו אתה משוש
כל המתאבלים עליה מכאן אמרו כל המתאבל
על ירושלים זוכה ורואה בשמחה ושאינו מתאבל
על ירושלי' אינו רואה בשמחה] תנ"ה כל האוכל
בשר ושותה יין בט"ב עליו הכתוב אומר * ותהי יחוקאל
עונותם על עצמותם: לב

[פיסקא אמ' רשב"ג לא היו י"ט לישראל בט"ו פ
באב וכי"ה וכו'] בשלמא יה"כ יום סליחה פס
ומחילה יום שנתנו בו לוחות אחרונות לישראל פ' י"ג
אלא ט"ו באב מאי היא אמר רב יהודה אמר רב"ש
שמואל יום שהותרו שבטים לבא זה בזה מאי רש"א
כל האוכל בשר ושותה יין בט"ב עליו הכתוב אומר ותהי נכח"ה
עונותם על עצמותם בט"ז כל' צסעודה המפסקת: פס

שנתנו בו לוחות אחרונות שני"ז בתמוז ירד משה מן ההר
בתקלה ושבר הלוקות וציוס י"ק טקן את העגל וציוס י"ט
עלה למרום לקבל לוחות אחרונות וכשתהה פס שמונים יום
ארבעים עמד בתפלה דכתיב ואתנפל לפני ה' את ארבעים היום
וגו' וארבעים יום עמד (שס לקזור וללמוד תורה) כצראשונה
קטוב מתשעה עשר בתמוז שנים עשר מתמוז דההיא שתא מלייזה
ושלשים דאב הרי שנים וארבעים ותשעה ועשרים דאליל הרי אקד
ושבעים ותשעה דתשרי הרי שמונים ויה"פ ירד *; שהותרו עיין
שבטים לבא זה בזה דרמנא אחר פל צת יורשת כקלה וגו' כרש"י
וכתיב לא תסוב כקלה גו' והתירוה בט"ו צאב: כגמורא
גיל' אחרת

בשלשה פרקים פרק רביעי העניית רב

לא היה דבור עם משה שנא' *ויהי כאשר תמו כל דברי' נ
אנשי המלחמה למות מקרב העם וידבר ה' אלי
לאמר אלי היה הדבור. עולא אמר יום שבטל
בו הושע בן אלה פרדסאות שהושיב ירבעם בן
נבט על הדרכים שלא יעלו ישראל לרגל ואמר
*לאי זה שירצו יעלו. רב מתנא אמר יום שניתנו לא
בו הרוגי ביתר לקבורה (דאמר) [ואמ'] רב מתנא
יום שנתנו בו הרוגי ביתר לקבורה תקנו כיבנדה
הטוב והמטיב הטוב שלא הסריחו והמטיב שניתנו
לקבורה. רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו יום שהיו
פוסקין בו מלכרות עצים למערכה. דתניא ר"א
הגדול אומר מט"ו באב ואילך השש כחה של
חמה ולא היו כורתין עצים למערכה לפי שאינן
יבשים אמר רב מנשיא וקרו ליה יום חבר מגל
מת א' מהן ידעו שקטבון הקדש מכון ושבעה הגזרה וקבעו אותו
הדור לאותו יום ועשאוהו י"ט: לא היה הדבור עם משה
מה אל פה בקיבה אלא בקזיון לילה: [לאי זה שירצו יעלו
הושע בן אלה רשע הוה דכתיב ויעש הרע בעיני ה' רק לא כולכי
ישראל והייכו דקאמר רק שבעל הפרדסא' ואמר לאיזה שירצו
יעלו:] (הרוגי ביתר דלאס' קורבן היתה אותה גזיר' ומפרש אינו
בתלמוד שעשו כעין קומה סביב העיר ז' שנים ועמדו המתים על חדש"י
הארץ עד ט"ו באב): מלכרות עצים למערכה שעד אותו יום
עליס יבשין וראוין לשריפה ומכאן ואילך לא היו מזקעין שתש
כמה של כמה ליבשן קיישיכן מסמי התולעת לפי שעץ שיש בו תולעת
מסול למערכה: וקרו ליה ליום ט"ו באב: יום חבר מגל כלי

מכאן ואילך דמוסיף יוסיף ורלא מוסיף יאסף.
תני רב יוסף מאי יאסף אמר רב יוסף תקבריה
אמיה: פיסקא. שבהם בנות ישראל יוצאו וכו' ת"ר
בת מלך שואלת מכת כ"ג בת כ"ג מכת סגן בת סגן
מכת משוח מלחמ' כח משוח מלחמ' מכת כהן הדיוט
וכל ישראל שואלין זה מזה כדי שלא לבייש את מי
שאין לו: [פיסק'] כלהכלי' טעונין טביל' (א"ר זריקא)
א"ר אלעז' אפי' מקופלין ומונחין בקופס': פיסק'. ובגו'
ישראל יוצאות וחולות בכרמים. תנא מי שאין לו
אשה נפנה לשם: [פיסקא] ומה הן אומר' בחור
וכו' ת"ר (ארבע משפחו' היו בא"י) יפיוות שבהן
אומר' תנו עיניכ' ביופי שאין אשה אלא ליופיו מיוחסות
שבהן אומרות תנו עיניכם במשפחה שאין אשה אלא
לבנים. (עשירות שבהן אומרות תנו עיניכם בבעלי

כתבה הגרזן שפסקו עלכרות עוד עלים: מכאן ואילך (מניסן
ואילך עד ט"ו באב אי בעי עסיק כלילות אבל) ט"ו באב ואילך
חאן דמוסיף לילות על הימים ועוסק בתורה מוסיף הקב"ה שנים
על שנותיו: ורלא מוסיף לעסוק בתורה כלילות: תקברו'
אמיה כלו' ימות בלא עתו: סגן הממוכה תקת כהן גדול
לשמש תקתיו אס אירע צו פסול: משוח מלחמה הוא הכהן
שמכריו ואומר מי האיש הירא ורך הלבב: אפילו מקופלים
ומונחין בקופסא כלו' בארנו לריכין טבילה שלא לבייש את
הטמאה: שאין אשה אלא לבנים (הנושא אשה שאינה
הוגנת לו פוסל את זרעו) ואס צטיק יהיו מןמסין הכל קופלין
י"ט א"ר רבא מ"י: אשה ז"מ ס"ז ח"ה זרעו: משפחה א"ר

ממון קחו (א"ר) והוא באצב מגי אמר ולא רשאי מ"ם עליהם כשואין מנצפך הילכך מקום

בשלשה פרקים פרק רביעי תענית ארג

ממון כינוניות ועניות) [מכוערות] שבהם אומרות
קחו מקחכם לש"ש וכלבד שתעטרונו כזהובים:
(א"ר חלבו) אמר עולא [ביראה] א"ר אלעזר עתיד פא
הקב"ה לעשות מחול לצדוקים כגן עדן שס
והוא יושב ביניהם וכל אחד ואחד מראה (עליו) עיני
באצבעו שנא' *ואמר ביום ההוא הנה אלהינו זה
קוינו לו ויושיענו וגו':

נופרטי'
שהוא
ע"פ
הסוד
ישעיה
כה

מגילה פרק ראשון מגילה נקראת

אמר רבי ירמיה ואיתימא רבי חייה בר אבא א
מנצפ"ך צופים אמרום ותסברית (צופים ב
ולא משה) והכתיב *אלה המצות שאין נביא ע"כ
רשאי להדש דבר מעתה ועוד האמר רב חסדא ויקרא כו
מ"ם וסמ"ך שבלוחות *כנס היו עומדין אין פ' הכנסה
עליהם צין זכרים צין נקבות: שחעטרונו כזהובים שלאק' נחידושי
נשאין תתנו לה תבטיין ומילתא בעלמא הוא דאמרן כלו' וכלבד הלכות
שתתנו לנו מלצושים כאים: ובחידו'
מנצפך כפל אותיות: צופים אמרום נביאי הדורות: בנם אגדות
היו עומדין שהיתה קיקיקן עוברת משני עבריהם כ"ג ובפרק
הילכך שאר האותיות יש להם מקום דבק אבל אלו אין להם
מקום דבק שהיו באויר אלמא ע"ס סתומה היתה בלוקות.